

„Ha két ember mond el egy történetet, akkor az már nem ugyanaz a történet» – e bölcs mondás igaz egyház-történetünk értelmezésére is. Szlovák testvéreink úgy tekintenek a zsolnai zsinatra, mint amely az első szlovák testület, önkormányzati egység létrehozója volt.”

Közös örökségünk ► 5. oldal

„És most válaszolok a kérdésére. Ez a világ az első ember engedetlensége, Istennel való szembefordulása óta démonizált. Ádám és Éva lázadásával szabaddá vált a sátán számára a terep, hogy szétdobáljon, romboljon.”

Pásztorok, figyeltek? ► 6. oldal

„Egy író soha nem jobb, mint a szerkesztője.» Minden jó tollforgató tudja, hogy műve »korrekciós kezelést« igényel.”

Engedd, hogy kijavítsák a hibáidat! ► 11. oldal

Papp-szentelés Szombathelyen ► 3. oldal

Vihar utáni örvendezés ► 4. oldal

Interjú Kendeh Györggyel ► 4. oldal

A Magyar Bibliatársulat melléklete ► 7–10. oldal

Megfordult a világ? ► 13. oldal

„Isten kezében Luther az ász” ► 13. oldal

SEMPER REFORMANDA

„Másodszor: [a keresztségben] elkötelezed magad, hogy így maradsz, és bűneidet, ameddig élsz, mindig jobban és jobban megöklöklöd, egészen a halálig: ezt is elfogadja Isten, és életeden át sok jó dologgal és többféle szenvedéssel nevel téged. Ezzel ő azt teszi, amit a keresztségben kívántál, hogy tudniillik te a bűnöktől meg akarsz szabadulni, meg akarsz halni, és az utolsó napon fel akarsz támaszolni, hogy így a keresztség teljességre jusson. Ezért olvassuk hát és látjuk, hogy miképpen engedi szeretett szentjeit gyótródní és sokat szenvedni, hogy ezáltal ők megölettesenek, a keresztség szentségének eleget tegyenek, meghaljanak és újjá legyenek. Mert ha ez nem történik, és mi nem szenvedünk és nem próbáltunk, akkor a gonosz természet az embert legyőzi, a keresztséget hiábavalóvá teszi, bűnbe esik, és ugyanaz a régi ember marad, aki volt.”

► Luther Márton: A keresztség szentségéről (Gáncs Aladár és Muntag Andor fordítása)

Meghívó

■ LÁZÁR ZSOLT

Tizenhat évvel ezelőtt Londonban töltöttem néhány hetet. Természetesen felkerestem a magyarok számára színté kultikus látnivalót, a Wembley Stadiont. Üres volt. Csak a zöld gyepek és az ódon falak fogadtak, de csendjünkben jó volt elképzelni azokat a pillanatok, amelyekről nemzedékek beszéltek. Hiszen azon a zöld gyepeken játszott *Hiddegkúti, Puskás, Bozsik*. Ott vertük meg az angolokat 1953-ban 6 : 3-ra. A hely még most is erről tanúskodik.

Az elmúlt héten a szarvasi Erzsébet ligetben és a focipályán jutott eszembe ez az emlék a Wembleyről. Mostanában minden reggel a ligetben kezdek egy kis kocogással, közben ellenőrzöm, hogy a tereprendezés, az előkészületek jól haladnak-e a Szélrózsza találkozó előtt. A liget csendjében oly jó megállni és elképzelni, mi lesz itt pár nap múlva! Milyen egyszerű pillanatokot élhetünk majd át mindannyian!

Hiszen alig egy hét, és elkezdődik a nyolcadik Szélrózsza országos evangélikus ifjúsági találkozó. A liget megtelik fiatalokkal – több mint háromezren lesznek majd itt. Már látom magam előtt a sátrakat, a színpadokat, már hallok a zenekarok játékát, az énekesek hangját, a *Lehetőségek piacának* forgatagát, az istentiszteleteken a közös imádság ámenjét. Szarvason lesz a középkezdés, Veled!

Mi itt Szarvason hajlamosak vagyunk azt gondolni, hogy mindig a figyelem középpontjában vagyunk. Hogy minket mindenki ismer. Mindenki tudja, hogy hol van Szarvas, mindenki tudja, hogy ez volt a történelmi Magyarország földrajzi középpontja. Mindenki tudja, hogy itt tanított és dolgozott a nagy tudós lelkész: *Tessedik Sámuel*. Mindenki tudja, hogy a városnak két gyönyörű evangélikus temploma is van: az Ótemplom és az Újtemplom. Mindenki tudja, milyen jó intézmény a Benka Gyula Evangélikus Általános Iskola, hogy milyen komoly szakmai munka folyik az Ótemplomi Szereztetszolgálatban, vagy hogy milyen innovatív a népfőiskolánk. Úgy hisszük, mindenki tudja, milyen örömeink vannak és milyen bánataink.

Ezt az érzésünket csak fokozza, hogy szinte minden nagyobb eseményről beszámol az *Evangelikus Élet* vagy egyházunk központi honlapja, az *evangelikus.hu*, esetleg a televízióban lehet találkozni itteni eseményekkel. Így mikor évek után találkozom egy-egy másutt lakó ismerőssel, nem is kérde, hogy mi újság Szarvason, hanem sorolja: „Hallom, ez történt nálatok, az volt nálatok...” Reménységünk szerint most valóban mindenki meg fogja tudni, hol is van a mi városunk, és valóban Szarvason lesz a középpont.

Tudjuk, hogy ez a találkozó nagyon sokat ad majd gyülekezeteinknek,

városunknak is. A szarvasi evangélikusoknak is szükségük van egy „középkezdésre”, hogy Jézussal mi is újat tudjunk kezdeni. Ezt a fordulópontot ez a nyár nekünk is megadhatja. Miként mindazoknak, akik eljönnek hozzánk. Mert a Szélrózsza találkozó mindenkinek azt tudja adni, amire szüksége van: „A kételkedőnek hitet, a gyengének állhatatosságot, a keménységűnek megtérést, az esetlenek új erőt, az aggodónak megnyugvást és a szomorkodónak vigasztalást.”

► Légy részese a nagy találkozásnak, és kezdj újat Jézussal!

A világbajnokság alatt sokszor láttunk középkezdést. A meccsek elején a játékosok körbeveszik a labdát. Minden esetben azzal a reménnyel állnak ott, hogy sikerül győzniük. Abban bízva állnak ott, hogy elérik a játék igazi célját, és gól(oka)t rúgnak. Az életünk nagy meccsét mi is elkezdhetjük vagy éppen újakezdhetjük Jézussal. Bízom benne, hogy július 14–18. között sokan lesznek, akik „újat kezdenek”, megerősödnék Jézus Krisztusba vetett hitükben. A szélrózsások generációja segíteni tud az egyháznak a megújulásban; az új hangzás, az új hangszerelés segíthet, hogy a tiszta üzenet minél többekhez eljusson.

A tévében és az interneten nemrég gyakran lehetett látni az egyik legnagyobb sportszergyár reklámját „Te ird meg a jövődet” szlogenel. Láthatunk benne egy angol csatárt, aki egy rossz passz után összeomlott, ám egy jó passz révén nemzeti hős lett; egy portugált, akiről egy sikeres tizenegyes után szobrot mintáztak; egy olaszt, akiről egy mentése okán slágert énekelnek... Különös úgy nézni a reklámot, hogy tudjuk, a benne szereplő játékosok közül szinte valamennyien hamar kiestek, igazából valamennyien leszereltek a most zajló világbajnokságon. Nem lettek nemzeti hősök, mindannyian otthon magyarázkodhatnak, mit rontottak el. De a reklám felszólítása engem megfogott!

„Te ird meg a jövődet!” Ez a felszólítás most neked szól. Ha még nem tudod, hogy hol leszel július 14. és 18. között, jöjj közénk! Ismerd meg Szarvas! Légy részese a nagy találkozásnak, és kezdj újat Jézussal! Hiszen valóban Jézus hív erre a találkozóra. Mi mindannyian meghívottak vagyunk! Kezdődjék hát a játék!

Most még csend van a liget fái között, most még üres a futballpálya, de egy pár nap, és minden megváltozik. Itt lesz a középkezdés veled és Vele. Ő hív a nagy (közép)kezdésre, és ha Vele kezdesz, biztos lehetsz benne, hogy a győztes csapathoz tartozol!

A szerző a Szarvas-Ótemplomi Evangélikus Egyházközség igazgató lelkésze, a Szélrózsza találkozó házigazdája

Miniszteri előadás a pedagógusok szakmai találkozásán

Dr. Réthelyi Miklós

► Magyarország harmincnégy evangélikus oktatási intézményében tizenkétezer gyermek és ifjú tanuló, és mintegy ezer pedagógus dolgozik. Utóbbiak közül több mint kétszázan vettek részt június 28–30. között az evangélikus oktatási rendszer pedagógusainak tizenkilencedik országos találkozásán. A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnáziumban rendezett szakmai konferencia első napján az új kormány egyik – evangélikus kötődéssel is bíró – minisztere, *Réthelyi Miklós* tisztelte meg a keresztyén tantestületet.

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium tárcavezetője *Az egyházi iskolák helye, szerepe az újragondolt közoktatásban* címmel tartott reménykeltő előadást. Réthelyi Miklós leszögezte: „Nemzeti stratégiánk egyik alappillére az egyházi oktatás.” Utalt arra, hogy az evangélikus egyháznak mindig is büszkeségei közé tartozott a bonyhádi gimnázium, majd hangsúlyozta: „Egy oktatási intézmény tudást és értékrendet egyaránt kell, hogy adjon. Hogy maguk a diákok is értéket teremthessenek.”

► Folytatás a 3. oldalon

Evangelikus napok Zsolnán

Június 29. és július 5. között zajlott a szlovákiai Zsolnán az az ünneppsorozat, amellyel a Szlovákiai Evangélikus Egyház a zsolnai zsinat négyszázadik évfordulójáról emlékezett meg. A *Thurzó György* nádor és *Lányi Illés* nagybiccsei lelkész által 1610 márciusában összehívott testület teremtette meg a Magyar Királyság területén az ágostai evangélikus felekezetűek első egyházszervezetét, létrehozva három püspökséget, megalkotva az egyház első törvényeit.

► Összeállításunk az 5. oldalon

FOTO: KOVÁCS ISTVÁN

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Mennyei Atyánk, köszönjük neked, hogy amiként vigyáztál ránk az elmúlt héten, ugyanúgy figyelsz mindarra, amire most szükségünk van. Kérünk, hallgasd meg imádságunkat.

[Lektor:] Hálát adunk, Istenünk, a teremtett világért, a még ki nem pusztult állatokért, az éltető esőért, a szép környezetért. Kérünk, te őrizd meg a természet tisztaságát, te adj jó termést a gazdáknak. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgasd meg minket!*

[Lektor:] Istenünk, te jónak teremtett világunkat, és az emberre bízta, hogy örködjön felette. Megvalljuk, hogy nem tudtuk betölteni hivatásunkat, és egyre inkább úgy érezzük, valami eltört. Nálad keressük a kiutat. Tőled kérjük a megoldást, mert a szenvedés láttán mi is szenvedünk. Légy a szenvedőkkel, a gyógyítható és a gyógyíthatatlan betegekkel. Mutass kiutat a szenvedélybetegségek közül. Karold fel az elnyomottakat. Bátorítsd azokat, akik már lemondtak az életről. Istenünk, oly sok még a szenvedő és a szenvedés, de hisszük, hogy szereteted átalakíthatja ezt a világot. Könyörülj rajtunk Jézus Krisztusért...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgasd meg minket!*

[Lektor:] Urunk, Istenünk, kérünk, adj nekünk olyan egyházi közösséget, amely segít és támogat minket, mint egy nagy család, és mindig segít a helyes út megtalálásában. Segíts nekünk, hogy mindezt átélhessük, és hasznos tagjai legyünk gyülekezetünknek. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgasd meg minket!*

[Lektor:] Urunk, könyörgünk fiataljainkért. Adj nekik tartalmas, pihentető nyári szünetet. Kísérd őket épségben haza a táborokból, kirándulásokról. Kérünk családunkért: add, hogy sokáig lehessünk együtt boldogok, és külön is kérünk, hogy segítsd a házaspárokat abban, hogy mindhalálíg összetartsanak. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgasd meg minket!*

[Lelkész:] Urunk, hálát adunk minden ajándékodért, amellyel elhalmozol nap mint nap, és ezért dicsérünk és áldunk téged örökkön-örökké.

[Gyülekezet:] *Amen.*

HIRDETÉS

Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány és a Balatonboglári Evangélikus Egyházközösség meghívja *Aknay János* – Kosuth- és Munkácsy-díjas – festőművész *Órangyalok és hírvivők* című kiállításának megnyitójára. A kiállítást megnyitja: *Galambos Ádám*, az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány kuratóriumának elnöke. „A kiállítással beszélget” *Karosi Bálint* orgonaművész, a 2008-as Bach-fesztivál 1. díjazottja, a bostoni evangélikus templom (USA) organistája. Időpont: 2010. július 31. (szombat), 16 óra. Helyszín: Balatonboglár, Hétház utca 17. (evangélikus templomtér). A kiállítás szeptember 15-ig tekinthető meg.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 6. VASÁRNAP – ZSOLT 51,9–11

Összetört tagokkal

A VASÁRNAP IGÉJE

Tudom, tanultuk gyermekbibliakörön, én is azt tanítom a rám bízott gyermekeknek, hogy Isten nem úgy büntet, ahogyan mi azt elképzeljük, és ha valami nyomorúság ér, ha bajba kerülök, az nem Isten büntetése rajtam, hanem azért adja, hogy meglátsszék rajtam szeretetének hatalma is. Meg azt is tanultam, azt is tanítom, hogy akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál, és Isten soha nem enged minket erőnkön felül kísértetni, és a kísértéssel együtt megadja a szabadulást is.

Mégis, amikor bajban vagyok, én magam sem tudom kivonni magamat a felismerés alól, hogy vétkeim miatt tört össze, hogy a szomorúságom mindenképpen kapcsolatban áll az Úrral, hogy ő nem csupán távoli szemlélője életemnek, hanem formálója. Hogy mindenkor igaz-e ez a felismerés vagy sem, nem tudom. Azt tudom, hogy az összetörtségben megszületik a könyörgés: „Engedd, hogy (...) megújuljanak tagjaim, amelyeket összetörtél.”

Gyerekes viselkedés ez – mondják. Hogyan lehet éppen ahhoz fordulni, aki ellened tört? A felnőtt kezébe veszi saját sorsának intézését, s ha nincs mit tenni, hát elviseli és elfogadja sorsát. Különösen nekünk, férfiaknak mondják, hogy össze kell szorítanunk a fogunkat, és büszkén viselnünk kell azt, ami ér. Én is mondtam már a nagyok csapatába beállt fiúcskának, hogy bizony a fo-

cinak része, ha fejbe talál a labda, és én is próbáltam keménységgel takarni gyengeségemet, kudarcaimat mások előtt.

De amikor négy szemközti maradtam Istennel, Atyámmal, ő erre a gyermeked bízalomra hívott, hogy elmondjam: előled nem tudom elrejtetni hibáimat, ezért te „*rejtsd el orcádat vétkeim elől, töröld el minden bűnömöt! Tiszta szívet teremts bennem, Istenem, és az erős lelket újítsd meg bennem!*” Gyerekes bízalom ez. Nem én akartam, hogy ilyen legyek, erre hívott el engem az Úr, Jézus Krisztus révén. Ő hívott el arra, hogy ne magabiztos legyek, de erős Lélek, Krisztus Lelke adjon vidámságot és örömet, lendületet és kitartást naponta.

Nem az én kiváltságom a bűnbánat és bűnbocsánat reménye. Ez az egyháznak, Krisztus testének kiváltsága. Míg a világban a feddhetetlenség eszméjének kell megfelelni, és a törvény meg az előírások szabnak – nem rendet, hanem – sorrendet, jelenetek értékítéletet, addig a gyülekezetben a sorrend helyett valódi rend uralkodik, Krisztus törvénye: egymás terhének hordozása. A nagyobb igazság, amelyről Jézus beszél az evangéliumban, hogy nem öngazságunkat állítjuk a másikéval szembe vagy Isten elé, hanem Krisztus igazságát, amellyel hibáinkat és gyengeségeinket hordozta.

Valódi rendre vezet a bűnbánat és bűnbocsánat reménye. Mert a bi-

zalomból erős hálává szőtt közösségben be merjük vallani egymás előtt is, ha vétkeztünk. S az egyház megtartó közössége nem elnézi hibáinkat, hanem megbocsátja őket, és segít, hogy visszataláljunk Krisztus igazságához.

A világban azt mondják: ha valamit elrontottál, azt zárd le, s kezdj újat. Az egyház közösségében ezzel szemben erőt kapunk, hogy a rosszról a jóra, a hamisról az igazra térjünk. Mert mit érek azzal, hogy valami újat kezdhetek, ha közben én magam ugyanaz maradtam? Pál apostol azonban azt vallja, hogy „*a keresztség által eltemettünk vele [Krisztussal] a halálba, hogy amiképpen Krisztus feltámadt a halálból az Atya dicsősége által, úgy mi is új életben járjunk.*” (Róm 6,4)

A bűnbánat és bűnbocsánat reménye nem könnyű út. Nem menekvés a valóság elől, hanem szembeállítás azzal, hogy nemcsak tagjaim, hanem egész létem összetört, és azt az életet, amelyet ezután élhetek, már nem magamnak, hanem Istennek és Istentől élem.

A bűnbánat és bűnbocsánat reménye az egyház kiváltsága. Milyen nagy adomány ez a gyülekezeteknek

és egyházi testületeknek, ahol anyagi vagy hatalmi kérdések miatt, régóta hordozott bántások vagy egzisztenciális félelem miatt nem értenek szót hitben testvérek! Milyen nagy adomány, hogy összetört tagokkal Isten elé állhatunk, és a gyónásban keresztségünkhez visszatérve Istennel és egymással kiengesztelődünk!

A *Gyülekezeti liturgikus könyv* családi istentiszteleti rendje segít ebben az új életre vivő agóniában: „Megvallom előtted, Istenem, és előttetek, testvéreim, hogy vétkeztem... Bánom bűnömöt. Küzdök elene.” S erre az összetörtetésre érkezik a válasz: „A mindenható és kegyelmes Isten könyörüljön rajtad, bocsássa meg bűnödöt, és vezessen el az örök életre!” (GyLK 132. o.). Ezért az egész gyülekezet együtt vallja, új közösségben: „A bűn, Istennek hála, nem úr az életmen. Már nem vagyok szolgája, és visszaverhetem. Hűséges jó Atyám keresztségébe felvett, és engemet megmentett a kínos Golgotán.” Amen.

■ BENCSZE ANDRÁS

Imádkozzunk! „Úr Krisztus, életem, tevéled bármilyen, ha támogatni kérek, a bűnt legyőzhetem. Szent élet új ösvényét hadd járjam én veled! Szívem ezernyi vétékét ma is eléd tegyem! Vigyem keresztemet nagy lelki éberséggel és csöndes békességgel, amíg te rendeled!” Amen. (GyLK 82o)

Csillagoknak alkotója

CANTATE

kalmassá lehet tenni: így történt ez ebben az esetben (és a fenti két Luther-énekénél) is. Dallamvariánsunk teljesen megegyezik például a német énekeskönyv verziójával: *Gott, heiliger Schöpfer aller Stern* (EG 3 – Thomas Müntzer fordítása).

A dallam legkorábbi forrása a kempteni bencés kolostor neumákkal lejegyzett himnáriuma 1000 körül. A tonalitása fríg, illetve 4. tónusú. Az indítás az alaphang alsó és felső tercével hármashangzatot hoz létre; a kvint hangterjedelem felfelé még egy hanggal bővül. A dallam szervezőereje a skálamenet mellett egy-egy hang körülírása: ez teszi az éneket könnyen befogadhatóvá.

A himnusz műfordítása megtalálható *Sík Sándor Himnuszok könyvében*. Ha ezt összevetjük énekeskönyvünk szövegével, először fel sem ismerjük a közös forrást. Viszont Sík szövege – a latin nyomán – olyan tömör, hogy nem alkalmas éneklésre, annál inkább Krisztust megszólító meditációra. „Hogy el ne ölje ördögi / Ármány a földet, lobogó / Szerelmedben magad vagy a / Veszett világnak orvosa. // Világ köz bűnét hogy leródd, / A keresztfáért elhagyod / Ó szeplőtelen áldozat / A szűz ölének templomát.”

■ ECSEDI ZSUZSA

Megérteni Istent!

Néha a megértéshez nem kell más, csupán egyetlen pillantás.

Mikor szemünk követi a negyedes hangjegyek sorát, mint az ég ezernyi csillagát, valami mélyen felismeri a kósza jelek titkát.

Nem véletlenül, nem értelmetlenül! Nézem a kottát, nincs heves rit-

musváltakozás, ám a hangjegyek bejárják a vonalak sorát.

Ahogy az eget egy este alatt körberagyogják a mérhetetlen távolban ragyogó napok, melyek ily messziről, mint gyémántpor vibráló fénye, halványan ragyognak.

Törékenynek tűnik, majd végtelennek és hatalmasnak.

Az égből egy csillagos estén vajmi keveset érthet meg egy teleszkóp. Talán csak meglesheti egy részlet jelenléte csodáját.

Ami önmagában semmi. Csak az érti a lényegét, aki érzi. Az Ég titkát!

Mint *Immanuel Kant!*

A törékeny filozófus is feltekingett. Sétapálcája talán akkor koppant Königsberg egy utcájának macskakövére. Beteges, törékeny testének kellett a támasz, ám akaratahoz mérhetetlen szellem társult. A két szellem találkozott! Az övé és a Szent!

A fellegekre tekintve, beleborzongva értette meg: csillagos ég ragyog a lelkében is.

A szívbe írt törvény, az erkölcs, amitől több.

Ez oly ragyogó és gyönyörű, olyan felemelő, mint az égbolt felette.

Olyan ez, mint mikor az ember szeme átsiklik a hangjegyek felett, és elmosolyodik, mert belül megszólalt már a dallam, amely több pötytyözött hangjegyeknél vagy leírt versszakoknál, több egy énekeskönyvi oldal

jegyzeténél. Maga az ének, mely a lelkünkben lakik.

Ahogy Babits Mihály írja:

„Megmondom a titkát, édesem a dalnak: Őnmagát hallgatja, aki dalra hallgat. Minden embernek a lelkében dal van, és a saját lelkét hallja minden dalban. És akinek szép a lelkében az ének, az hallja a mások énekét is szépnek.”

Olyan ez, mint mikor az ember régi kedves ismerősre talál, és az egymást megtaláló két szempár az öröm bensőséges fényében csillan. Tudják, közük van egymáshoz, összefűzi őket egy mély szeretet. Megelőlegezett szeretet!

Ahogy József Attila írja:

„Most már tudom őt mindenképpen, minden dolgában tetten értem. S tudom is, miért szeret engem – tetten értem az én szívemben.”

Alkotóm, mindenkinek alkotója. Megértőm, Krisztusom, lelkek Lelke, te drága, titokzatos Isten. Titkaidat soha meg nem fejthetem: Hogy lehet a három Egy? Mi vége az életnek? Miért oly hatalmasak a mindenek? Amikor azonban megérintesz, olyan az nekem, mint kedves dallam, amely lényemet bejárja, amelyet ismerek, amelyben megismerem magamat és magamban tégedet.

Ilyen ez a megértés! Egy vasárnapon, mikor egyszerűen Isten jelenlétében térdet hajt az ember, mert térdet hajt a szíve és vele együtt az orgona, a templom, az Ég, a minden. Ő a Minden!

■ KOPF ANDRÁS

Evangelikus pedagógustalálkozó

► Folytatás az 1. oldalról

Az új vezetéssel felálló minisztérium terveivel kapcsolatban Réthelyi Miklós – egyebek mellett – elmondta: „A kis iskolák megtartása nagyon fontos lenne. Foglalkozni szeretnénk a hátrányos helyzetű gyerekekkel, a tehetséggondozással, az erkölcsi neveléssel.” A miniszter mindebben kiemelkedő szerepet szán az egyházi iskoláknak, mert – mint fogalmazott – „tudatos keresztényeké kell nevelni a fiatalokat”.

Elmondta, hogy céljaik között szerepel a tanulócsoportok létszámának felülvizsgálata, a szakképzés hiányosságainak megoldása, a pedagógus-életpálya-modell vonzóbbá tétele. „Nemzet- és jövőformáló munka a pedagógusoké!” – összegezte előadását Réthelyi Miklós, aki egy *Máté evangéliumából* vett idézettel is rámutatott, hogy a nevelés és az oktatás nem választható egymástól.

A szakmai találkozó második napján *A tehetség az iskolában* címmel Gyarmathy Éva, az MTA Pszichológiai Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa tartott előadást. A nemzetközileg elismert tudós

fő kutatási területe a tehetség felismerésének, azonosításának problematikája.

A zárónapon az evangelikus oktatás elmúlt húsz évének tapasztalatait osztották meg a konferencia résztvevőivel egyházkunk püspökei. Az oktató-

A SZERZŐ FELVÉTELE

si rendszer keresztény, illetve evangelikus szemléletének elemzése során *Fabiny Tamás* arra mutatott rá, hogy a bibliai ismeretekből is meríthet az oktatás. *Gáncs Péter* a missziói oldalról világított rá az evangelikus iskolák jelentőségére, *Ittész János* elnök-püspök pedig az egyházi iskolák alapfilozófiájáról, az evangelikus lelkiségről beszélt.

A gondolatébresztő előadásokat követő fórumbeszélgetésen a püspökök, illetve *Muntag András*, a zsinat világi elnöke és *Kákay István* országos

irodaigazgató válaszoltak a szakmai konferencia résztvevőinek kérdéseire.

Az országos találkozón vehetett át kitüntetést három pedagógus: *a tanév óvodapedagógusa Szabó Etelka* (Evangelikus Keresztyén Óvoda,

Várpalota), *a tanév tanítója Tóth Ferencné* (Benka Gyula Evangelikus Általános Iskola és Óvoda, Szarvas), *a tanév tanára pedig Jakab László* (Bersenyi Dániel Evangelikus [Liceum] Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium, Sopron) lett.

A háromnapos rendezvény keretében a kapcsolódásra is lehetőséget kínáltak a szervezők. Kedden például Decsre, Szálkára, Szekszárdra és Grábócra kirándulhattak pedagógusaink.

■ MÁTÉ RÉKA

A kegyelem jó hírét hirdetni

Papp Judit lelkésszé szentelése Szombathelyen

► Az elmúlt szombaton délelőtt a szombathelyi evangelikusok (is) átélhették annak örömet, hogy gyülekezetünk lelkésszé adhat egyházunknak. *Ittész János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke ez alkalommal szentelte lelkésszé Papp Judit végzett teológust. Az ünnepi liturgiában hittudományi egyetemünk képviselőjében dr. Szabó Lajos professzor, kinevezett rektor, a helyi gyülekezet részéről pedig Gregersen-Labossa György vett részt.

Ittész János a lelkészjelölt által választott ige (Ézs 42,6a) alapján elmondta, hogy az egykori próféta a haza- és az észhez térés programját hirdette meg Izrael történetének egyik legnehezebb időszakában. De itt nem ember szolgálatáról szól a prófécia, hanem az üdvözítő eljövételéről. Általa Jézust hirdeti meg az irgalmas Isten. Az Isten kegyelmének jó hírét kell hirdetni a lelkesi szolgálatban. „Vedd, halld, fogadd szívedbe: Papp Judit, Isten szolgája, én, az Úr elhívta- lak az igazságért, én fogom a kezdet!” – zárta igehirdetését – személyessé téve az ige üzenetét – a püspök.

Papp Judit Celldömölkön született, és Vönöckön élt szülei- vel 1994-ig, amikor a család

Szombathelyre költözött. A kemenesaljai kötődés viszont még sokáig megmaradt, így Vönöckön konfirmált, amelyre Kovácsné Tóth Márta és Kovács Imre lelkészek készítettek fel. Általános iskolai ta-

kedett. A finn fővárosban tanulmányai mellett havonta egyszer igehirdetői szolgálatot is végzett, amelyre az ökumenikus alapokon szerveződött Magyar Keresztyén Közösség kérte fel.

A SZERZŐ FELVÉTELE

nulmányai után a soproni líceumban érettségizett 2003-ban. Az ottani szellemiség, a hittanórák, csendesnapok, csendes-hétfégek lelkülete sokat jelentett neki, így itt érlelődött és erősödött benne az elhatározás a lelkesi hivatás mellett.

2003-ban kezdte meg tanulmányait az evangelikus teológián. A 2008–2009-es tanév őszi és tavaszi szemeszterét ösztöndíjként Helsinkiben töltötte. Diplomadolgozatának elkészítéséhez gyakorlati teológiai tárgyakat hallgatott, és a lelkesi, gyülekezeti, valamint iskolai munkával ismer-

Gyakorlati évét a kőszegi gyülekezetben töltötte. Az ott szolgáló lelkészekkel – *Baranyay Csabával* és *Baranyayné Rohn Erzsébettel* –, illetve az ifjúság tagjaival már korábban megismerkedett a szombathelyiekkel közösen tartott konferencia-csendeshétfégen és egyéb ifjúsági alkalmakon.

Papp Juditot püspöke a jövő tanévre a kőszegi Evangelikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi, Informatikai Szakképző Iskola és Kollégium iskolalelkészének küldte ki.

■ MENYES GYULA

Hajnali ének

Mozgalmas napok vannak mögöttem. Ha mindig ilyenek lennének a szombatok, vasárnapok, minden bizonyosan egyedül a fizikai fáradtság jelentene terhet, de a lelket is csüggesztő feszültségek nagy ívben elkerülnének. Sajnos általában nem ez a helyzet, ezért a szombati – kerületünkben idén az első – lelkésszentelést, majd az egy évvel ezelőtti súlyos viharkárt szenvedett, de azóta szép új ruhába öltöztetett kőszegi templomunk újraszentelését olyan eseményként raktározom el emlékezetemben, amelyek, tudom, nemcsak nekem, hanem sokaknak maradéktalan örömet jelentettek. Mivel ezekről a szombathelyi és kőszegi eseményekről lapunkban másutt olvashatunk tudósításokat, most egy régi, az édesapám halálának nemrég volt hatvanadik évfordulója és a nyári kánikula által felszínre hozott emlékeimet szeretném felidézni, amelyről pár évvel ezelőtt a *Vigilia katolikus folyóiratban* az „hétköznapi kereszténységre” vonatkozó körkérésre a következőket írtam.

Ha a hétköznapi, azaz a megélt kereszténység „hívószót” hallok – bár magam inkább egyfajta sajátos varázsszónak nevezném –, szinte mindig ugyanaz a gyerekkori emlék jut az eszembe. Azt nem gondolnám, hogy ennek az az oka, hogy asszociációs mechanizmusom nagyon eltér az átlagostól. Ha van valami, ami eltér attól, ti. az átlagostól, akkor az inkább maga az emlék, sőt talán helyesebb

azt mondanom: az, akire ilyenkor emlékezem. 2001 januárjában elhunyt édesanymra gondolok ilyenkor. Az özvegy papnéra, aki édesapánk korai és hirtelen halála után (1950-ben, életének 46. évében egy influenza szövődményeként kialakult heveny agyhártyagyulladás vitte el) negyvenévesen maradt egyedül öt gyermekével, akik közül a legidősebb éppen érettségire készült, a legkisebb – ez voltam én – meg még iskolába se járt. Meggyőződése, rá igazán illett az evangelikus körökben jól ismert és sokszor használt kifejezés, hogy amíg csak élt, Isten kegyelmének koldusa volt. Koldus volt, de megelégtett koldus. (Az egyházunkban közismert hagyomány szerint Luther Márton utolsó leírt szavai voltak ezek: *Wir sind Bettler; hoc est verum, azaz: Koldusok vagyunk; ez az igazság.*)

Amit elmondani szeretnék, valamikor az ezerkilencszázötvenes évek derekán történt. Ekkor édesanyánk már munkát is kapott, állást vállalt. Nagy szó volt ez, hiszen özvegy-sége első éveiben még ez sem volt lehetséges. Mondhatnánk, élte azt az életet, amit akkor sokan éltek e hazában. De máris ki kell magamat javítanom, hiszen mégsem volt ez ugyanolyan élet. A korai özvegy-ség terhe és a volt-papnáság bélyege bizony egészen sajátos, ma már alig-alig elgondolható próbatétel jelentett akkoriban. Tudtam én azt – bár kiskamaszként szinte csak József Attila-i duzzogással („Hagyja a dagadt ru-

ÉGTÁJOLÓ

hát másra...) törődtem bele –, hogy papné hivatása özvegyiségével sem szűnt meg. Sokakat istápol, „lelki-gondozott” ekkor is. Mindig volt ideje azokra, akik ügyes-bajos dolgaikkal megkeresték, vagy akár az utcán egy kiadós beszélgetésre megállították. Így hát nem csoda, hogy a háztartással és a gyerekeivel kapcsolatos tennivalók jócskán éjszakába nyúlóan igénybe vették. De azért reggelre az ágy mellé oda volt készítve a tiszta fehérnemű, és az örökös éjszakai műszakban mindig elkészült a másnapi ebéd is...

Nagyon meleg, fűlledt nyári éjszaka volt akkor, így él az emlékezetemben. Ahogy visszagondolok, azon nem is lepődtem meg, amikor felriadtam, hogy a szokásos konyhai zaj szűródött be a szobába (készült az ebéd), és az sem döbbenett meg különösképpen, hogy a hajnali derengés már kirajzolta az ablak kontúrjait. De az a hajnali ének, édesanyám éneke, úgy égett bele emlékezetembe, hogy szinte most is hallok. Ha valami szomorú éneket dúdolt volna, biztosan nem lesz olyan meghatározó emlék számomra az a hajnal; vagy ha sóhajtozni hallok, a gyermeki

együttérzés szelíd szomorúságát biztosan megtartotta volna magának régvolt gyermekkorom. De a sokat szenvedett német lelkész – mondhatnám akár bizonyos értelemben sors-társának is –, *Paul Gerhardt* jól ismert korálját énekelte: „Hogyne dicsérem az Istent / Zengedező énekkel, / Ki dolgában oly bölcs, oly szent, / És jót tesz mindenekkel! / Ő minden áldások Atyja, / Csupa jószág, szeretet, / Ki engem bölcsen vezet, / És hű szívét hozám hajtja. / Minden elhagy, elfeled, / Isten vég nélkül szeret. (EÉ 53,1)

Nem lenne igaz, ha azt mondanám, hogy ez a kora hajnali himnusz nagyon megrázott. Nem megrázott, hanem mást mondott ez akkor nekem. Ha gyerek voltam is, azért már nyiladozni kezdett a szemem, az értelmem a minket körülvevő világra. Néha a halványárga irigység is megkörnyékezett, ha mások könnyebb életét láttam. De láttam, hallottam azt is, hogy akik sokkal jobb körülmények között, hozzánk képest szinte jómódban élhettek, hányszor voltak tele panasszal, megoldatlan problémákkal. És milyen sokszor láttam, hogy éppen ilyen ismerősök keresték édesanyánkat vigasztalásért, tanácsért, lelki elsősegélyért. Akkor még csak sejtettem, később aztán egyre jobban megértettem életének a titkát. Ez a titok nem volt más, sem több, sem kevesebb, mint az Istenre hagyatkozás, mindent az ő kezéből elfogadás és mindent őrá hagyó feltétlen bizalom. Vigasztaló, tartást adó erő volt számomra az evangélium: „Ha Is-

ten velünk, ki lehet ellenünk? Aki tulajdon Fiát nem kímélte, hanem mindnyájunkért odaadta, hogyne ajándékozna nekünk vele együtt mindent?” (Róm 8,31b–32)

Később láttam édesanyámat sírni is (olykor magam is oka voltam könnyeinek), hallottam időnként betegség terhe alatt sóhajtozni is; de soha nem hallottam, hogy Istent vádoló, sorsát – korai özvegy-séget, egyik gyermeke korai halálát, szegénységet, betegséget – felhánytorgató, perlekedő mondatok hagyták volna el száját.

Luther szerint az igazi keresztény ritka, mint a fehér holló. Egyetértek vele. A hiteles Krisztus-tanúk hiányától szenved ma világunk. Számomra a „hétköznapi kereszténység” édesanyánk életében ábrázolódott ki. Nem volt ő angyal, de szent volt – abban az értelemben, ahogy azt a 20. század nagy svéd evangelikus érseke, *Nathan Söderblom* olyan szépen mondta: „Szent az az ember, aki nek az élete lehetetlenné teszi embertársai számára, hogy kétségbe vonják Isten létezését.”

Ittész János püspök Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Vihar utáni örvendezés

Templom-újraszentelés Kőszegen

► Az elmúlt évben a kőszegi evangélikusok több millió forintos költséggel felújították a templomuk közelében álló harangtornyot. Az volt a tervük, hogy „Kőszegi múzeumélmény” elnevezéssel múzeumot rendeznek benne. Elképzelésüket azonban tavaly átírta egy vihar: június 24-én a templomot és a templomparkot előtötte a hegyről lezúduló esővíz. A templom a túrelmi rendelet idején a város legmélyebb, mocsaras, vizes részére épült. A tavalyi katasztrófa után ezért történelmi lépésre kényszerült a gyülekezet...

A vízben álló műemlék templom híre gyorsan terjedt. És hamarosan érkeztek az adományok, amelyekből nemcsak a beázás okozta károkat

tudták eltüntetni a kőszegiek, hanem belekezdhetek az épület és környéke teljes felújításába. A templompark közepén, egy sziklába ivókat helyeztek el, emlékeztetve a katasztrófára. Rajta emléktábla Jézus szavaival, amelyeket a samáriai asszonynak mondott: „Aki ebből a vízből iszik, ismét megszomjazik, de aki abból a víz-

ből iszik, amelyet én adok neki, soha többé meg nem szomjazik, mert örök életre buzó víz forrásává lesz benne.” (Jn 4,13–14)

Az elvégzett munkáért a felújítás befejezése után, az elmúlt vasárnap délelőtt adtak hálát, amikor Ittész János püspök ünnepi istentisztelet keretében újraszentelte a megújult

templomot. A liturgiában Baranyay-né Rohn Erzsébet és Baranyay Csaba lelkészek segítettek.

A püspök Zákus története (Lk 19,1–10) alapján tartott igehirdetésében hangsúlyozta: a felékesített templom gyülekezetének üzeni Jézus, hogy „ma a te házában szeretnék megszállni”. Mert a Jézussal való találkozásnak mindig következménye van. Az új életben élőknek kell Isten szeretetének hírére továbbadni, nemcsak a bajban, hanem a hétköznapi életben is.

Az istentisztelet után a gyülekezet kivonult a templom elé, ahol egy alkalmi színpadon – az ifjúság énekekkel tarkított előadása mellett – köszöntők hangzottak el. Többek között köszöntőt mondott a kőszegiek finnországi testvérgyülekezetének, a Mikkeli városában működő gyülekezetnek a lelkésze, Risto Nieminen is, aki tizenhárom fős delegációval látog

gatt Kőszegre; egyúttal átadta a testvérgyülekezet pénzügyi adományát is.

A kőszegi evangélikusok ez alkalomra megjelent hírlevelében, a *Szegetköben* olvasható, hogy az elvégzett munkához szükséges 32 millió forint több forrásból gyűlt össze: az egyházi szervektől, a biztosítótól ka-

pott összegből, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal által nyújtott támogatásból, valamint adományokból; a gyülekezet tagjainak hozzájárulása mintegy 1,75 millió forintot tett ki.

A megújult templom és környéke nemcsak Isten dicsőségét, hanem az emberi összefogás erejét is hirdeti.

■ MENYES GYULA

Az Úrtól kapott szolgálatban állva

Interjú Kendeh György nyugalmazott lelképásztorral

► **Kendeh György – Gyurka bácsi. Szinte hihetetlen, hogy idén május 30-án nyugdíjba ment. Ha találkoznánk az Üllői úton, mindig van egy-két jó szava az emberhez, s beszélgetni is olyan jó vele, mert kedves, közvetlen. Életről, szolgálatairól is így mesél. Lelkészfamilia tagja, nevét, családját mindenki jól ismeri egyházunkban. Negyvennégy évét mindössze két helyen: Gyulán és Angyalföldön töltött. De volt püspöki titkár Káldy Zoltán mellett, és diakóniai ügyvivő lelkészként a szeretetszolgálatért is felelt tizenhat éven át.**

– 1966-ban avattak lelkésszé. Már a végzés előtt soförje voltam Káldy Zoltán püspöknek, így első szolgálati helyem a Déli Egyházkerület püspöki hivatala lett. Nyolc éven át végeztem titkári szolgálatot mellette, közben egy évet Halléban tanultam ösztöndíjjal. 1974. február 1-jével kerültem Gyulára, ahová megválasztottak lelkésznek. Tizenöt évet, életünk legszebb időszakát töltöttük ott. Nem csak azért volt szép, mert a gyermekeink ott nőttek fel; olyan családi közösségben élhettünk, ami máig emlékezetes. A szórványokban is kis, meghitt gyülekezetek vártak vasárnaponként. Örömmel mentünk. A legtávolabbi terület Komádi volt hatvan kilométerre; Trabanttal jártam ki.

– *Milyen ember volt Káldy püspök közelről?*

– Többféle emléket örökölök róla. Jó volt a munkatársának lenni. Megvolt a feladatom, abban önállóságot adott, nem szólt bele soha. A másik: pontos ember volt. Engem mai napig idegesít a pontatlanság – talán mert apám is nagyon pontos ember volt. Egyszer késtem el. Konferenciára mentünk Gyenesdiásra, reggel nyolcra. Káldy fél hatra várt. Sajnos elaludtam, fél hétkor ébredtem. Beugrottam az autóbába, s mentem érte. A püspök azt mondta: „Holnap veszek neked egy órát. De most nyolcra lent kell lennünk.” Egész úton egy árva szót sem szólt. Nyolc előtt egy perccel befordultunk az üdülő kapuján. Akkor így szólt: „Gratulálok.” És pont; el volt intézve.

Sokat hallgattunk az autóban, nagy távolságok alatt, oda-vissza egy-két mondat, ha elhangzott. Két oka volt ennek: félt, hogy lehallgatókészülék van az autóban. Később kiderült, volt is... A másik, hogy ő olyankor pihent. Vasárnapi szolgálataira lelkileg ott hangolódott rá. Megbízott az emberben, amíg nem tapasztalta, hogy valaki visszaél a bizalmával. Őszinte embernek ismerem meg, de bizonyos, hogy nagyon sok mindent nem oszthatott meg a környezetével. Nagy politikai nyomás volt rajta, de a feszültséget nem a munkatársain vezette le.

Emberi tudott lenni. Nagyon szeretete a gyerekeket, nagy fájdalom volt, hogy nem volt saját gyermeke.

– *Milyen volt Gyula evangélikusága a hetvenes években?*

– Papíron nyolcszáz fő, körülbelül egyharmaduk aktív. Gyula értelmiségi város, orvosokkal, jogászokkal, köztisztviselőkkel. Számukra akkoriban nem volt egyszerű vállalni hitüket. Volt, akit figyelmeztettek: jobb, ha nem jár a gyülekezetbe, mert nem fog emelkedni a ranglétrán. Két orvoscsaládról is tudok, amelyek a tagjai ennek ellenére ak-

tív tagok voltak. A vasárnapi harmincöt-negyvenes létszám fele egyetemi tanári szint, a másik fele egyszerű parasztember. Olyan nyelven kellett beszélnem, amelyet megértett a professzor is, és Juliska néni is. Nem volt egyszerű. Jó érzéssel tölt el, hogy huszonegy év után máig eljövök még a gyulai gyülekezetben. A három gyerekünk, Tünde, Tamás és Péter ott nőtt fel, máig tartanak ott szerzett barátságaik.

szolgálat mellett az egyházi szolgálatban is segítő társa.

– Feleségem Gyulán szerzett könyvelői képesítést, és dolgozott ott is, illetve itt, az Üllői úti országos irodában egészen 2008-ig. Egyházban való szolgálata és pénzügyi képzettsége később, amikor diakóniai ügyvivő lelkész lettem, a munkámban felhasználhatatlan segítséget adott.

– *A diakónia iránti elkötelezettség is családi örökség?*

– *Nem fájt a szíve Gyurka bácsinak otthagyni Gyulát?*

– Nyolcvankilenc tavaszán Reuss András felhívott, hogy eljönnék-e Angyalföldre. Meghívtak prédikálni, és június 1-jével be is iktattak. Nem volt idegen terep: teológuskoromban és titkárként is szolgáltam ott több ízben. A környezet megváltozott: gyárak, lakótelepek, honvédségi szállások. Munkáscsaládok és értelmiségiek is laktak ott. Ami nagyon más volt, mint Gyulán, hogy az „első generációs angyalföldiek” nem érezték annyira magukénak a gyülekezetet. Kialakult egy stabil közösség, de nem úgy, mint egy kisvárosban. A lelkésznek kellett összetartani őket. Azt próbáltam folytatni, amit elődeimtől örököltem.

– *Lelkészcsalád tagjaként átvette és Péter fiának tovább is adta a hivatást. Édesapja meghurcoltatását a Terror Háza is dokumentálja. Hány lelkészt számlálhatunk a Kendeh családban?*

– A szűkebb családban nagyapám, az ő feleségének édesapja, *Laukó Károly*, majd édesapám, én, Péter fiám, *Laci* unokaöcsém; *Tünde* lányom hittanár és papné. Édesapám testvére papné a *Blatniczky* családban, ott is van néhány lelkész. Harmadikos gimnazista koromban döntöttem el, hogy teológiára megyek. A magyar-történelem szak is vonzott, bár 1961-ben, lelkészi háttérrel az Eötvös Loránd Tudományegyetemre nemigen vettek volna fel. Édesapám óvott a teológiától. Azt mondta: „Láttad az életemet.” (Kendeh Györgyöt 1945-ben Keken András Deák téri lelkésszel együtt letartóztatták. Börtönbe került, később Kistarcsára internálták; három gyermekével kitelepítették. – A szerk.) Ám ez engem nem tántorított el, sőt inkább motivált. Péter fiamat pedig én próbáltam óvni, de ő is nagyon határozott volt. Boldog vagyok, mert azt csinálja, amit nagyon szeret.

– *Ki a lelkési példaképe?*

– Édesapám. Bár nem sokat láttam lelkészi munkát végezni, mert a kistarcsai otthon vezetése nem klasszikus lelkészi munka volt. Kétszer öt év volt, amikor a kelenföldi gyülekezetben láttam, ezek befolyásolták lelkészi indulásomat és pályámat. Sok mindent átvettem az ő gyakorlatából.

– *Edit néni személyében olyan társa van, aki a család és a papné-*

– Ez 56-ig visszanyúl. A forradalom után jöttek a segélycsomagok. Ezeknek a szállításában, postázásában édesapám mellett – aki a segélyosztó bizottság vezetője volt – mi, gyerekek is részt vettünk. Édesapám a kistarcsai szeretetotthonba került gondnoknak, s amiben tudtam, segítettem neki. Ezek az előzmények meghatározóak lettek további életemre. Gyulán, Békéscsabán is végeztem diakóniai munkát. 89-ben *Harmati Béla* püspök úr bízott meg az ügyvivő lelkészi feladattal, amelyet nagy örömmel vállaltam. A diakóniai munka 89-től kezdett el bővülni. Akkor tizenhat szeretetintézményünk volt, ma mintegy negyven van. Az új indítások, szervezésük munkája rám is hárult, s ennek a gazdasági osztályon Editke volt a pénzügyi segítője. Sokat autóztam, jártam az országot. A diakóniai csapat testvéri, családi közösséggé vált, az otthonok vezetősége egy diakóniai családnak tartotta magát. Egyik legszebb szolgálatom a diakóniai szolgálat volt: idős, beteg emberek felkarolása, számukra otthon teremtése.

– *Van ige, amely meghatározó volt élete során?*

– Az az igeszakasz vezetett, amit nagyapámtól örököltem. „...még az életem sem drága, csak hogy elvégezzem futásomat és azt a szolgálatot, amelyet az Úr Jézustól azért kaptam, hogy bizonyosságot tegyek az Isten kegyelmének evangéliumáról.” (ApCsel 20,24) Testvéreim beírták az avatásomkor kapott agendámba. Minden vasárnap láttam, mikor ki nyitottam. Négyeszer prédikáltam erről a textusról: két iktatásomon és két gyülekezeti búcsúzásomkor.

– *Egy lelkész, mint tudjuk, nem megy végleg nyugdíjba...*

– A hivatás jellegéből adódóan nem. Ha szolgálatra kérnek bárhol, örömmel elvállalom. Tolakodni persze nem fogok. A diakóniai bizottság ülésén Ittész püspök úr kívánt nekem áldást a nyugdíjas évekre, valamint az orosházi diakóniai bizottság tagjai. Erre azt feleltem: a diakóniából nem lehet nyugdíjba menni. Hála Istennek, elég nagy a család: nyolc unokám van. Szeretnék minél több időt velük tölteni. A negyven év történéseit és igehirdetéseit is rendbe kell még tenni.

■ KŐHÁTI DÓRA

HIRDETÉS

„Feri és Pista két keréken”

1954 júliusában két fiatal tanár majdnem körbeciklizte az országot. Él-ményeiket napló őrzi. 48 gépelt oldal, fotókkal együtt, „retró” kivitelben, élethű, színes borítóval, térképpel most kézbe vehető. Könnyed nyári olvasmány és hamisítatlan kordokumentum egyben. Nosztalgiazzon, vagy ismerje meg múltunk egy szeletét! Megrendelhető a *henkajpan@gmail.com* e-mail címen, a postázási és számlázási cím, valamint a rendelt darabszám megadásával, 700 forint/darab (+ postaköltség) ellenében. Kettő vagy ennél több példány rendelése esetén postaköltséget nem számítunk fel. www.henkajpan.hu.

Evangelikus napok Zsolnán

► Folytatás az 1. oldalról

A zsolnai rendezvények fővédnöke *Ivan Gašparovič* volt. A szlovák közársasági elnök a nyitóalkalmon megemlékezett a szlovák nemzet nagy evangélikus személyiségeiről, akik hozzájárultak a szláv népek és Szlovákia helyének megszilárdításához Európában. Szlovákia számára az adja a zsolnai zsinat politikai jelentőségét, hogy a szlovák nyelvű egyházmegegyezésével első alkalommal jelent meg hivatalosan „szlovák terület” a Magyar Királyságon belül.

gélium, hanem, ha szükség van rá, az igazgatás is anyanyelven történjen. Szlovák, magyar és német evangélikusok közös tragédiája, hogy a 19–20. században erről a méltányos és az evangélikus egyházban természetes követelményről oly sokszor elfeledtünk!”

Fabiny Tamás püspök vasárnapi puhói (Púchov) igehirdetésében a szlovák és a magyar nemzet sorsközösségéről szólt, amelynek alapvető velejárója az intenzív beszélő viszony. Az emmausi tanítványokról szóló újszövetségi elbeszélést a ma-

ková esperes úgy válaszolt, hogy a maga részéről ő is bocsánatot kér „mindazokért a sérelmekért, amiket a múltban a magyarok szenvedtek el a szlovákoktól!”

Thurzó György hamvai – aki a zsolnai zsinat idején a Magyar Királyság nádora volt – Árva várának kápolnájában nyugszanak. A sírnál a szlovák és a magyar evangélikusok egy-egy püspöke tartott megemlékezést. *Milan Krivda*, a Szlovákiai Evangélikus Egyház nyugati kerületének püspöke rövid beszédet tartott és imátt mondott. Megemlékezésében Fabiny

FOTO: KOVÁCS ISTVÁN

Közös örökségünk

► Teológiai tudományos konferenciát rendezett a Szlovákiai Evangélikus Egyház a négyszáz évvel ezelőtt tartott zsolnai zsinatra emlékezve. A június 29–30-i tanácskozás – amelynek mintegy nyolcvan résztvevője legnagyobb részét szlovák evangélikus lelkész volt – egyúttal a nyitányaként szolgált az egy héten keresztül zajló szlovákiai evangélikus „egyházi napoknak”.

A Szlovákiai Evangélikus Egyházban lassan kezd hagyománnyá válni, hogy az évi rendes zsinati ülés előtt teológiai-tudományos konferenciát rendeznek a szlovák evangélikus lelkészek részére. Idén már negyedszer került sor erre. A kétszer félnapos konferencia első fele volt inkább a „teológiai”, második fele pedig a „tudományos” jellegű.

Az első előadásban dr. *Miloš Klátik* elnök-püspök foglalta össze mindazt, amit a szakirodalom mai állása szerint a zsolnai zsinatról, közvetlen előzményeiről és következményeiről tudni lehet. A pozsonyi teológiai fakultás egyháztörténész-professzora, dr. *David P. Daniel* előadása elsősorban a zsinat előzményeire koncentrált. Dr. *Igor Kišš* nyugalmazott rendszeres teológiai professzor szuggesztív, ám a megadott témához időnként csak nagyon lazán kapcsolódó és gyakran csapongó előadásában beszélt a zsolnai zsinat humanista üzeneteiről.

Másnap *Rudolf Keller* nyugalmazott regensburgi egyháztörténész mutatta be, hogy a szlovák egyháztörténet milyen módon jelenik meg a németországi szakirodalomban. Előadásából kiderült, hogy még a kilencvenes évek közepén megjelent lexikoncikkek egy része is a „csehszlovák” egyháztörténet részeként tárgyalja a témát.

E sorok írója a zsolnai zsinat tágabb történeti hátterét igyekezett felvázolni előadásában. Hangsúlyozta a zsinatnak az egész Kárpát-medencei evangélikusságra gyakorolt hatását és a nyelvi tolerancia szempontjából máig is példaértékű rendelkezéseit. A záró előadásban dr. *Miloš Kovačka*, a turócszentmártoni Matica slovenská kutatója mutatta be a zsolnai zsinat végzéseit tartalmazó, közelmúltban megtalált dokumentumot, amely eddig az *Illésházy* család könyvtárában lapangott.

Magyar egyháztörténésznek Zsolnán, szlovák egyházi környezetben előadást tartani különleges élmény. A konferencia a városházán zajlott, így előadóként arról a helyről beszélhettem, ahonnan a város egy korábbi polgármestere, bizonyos *Ján Slota* is.

Zsolna évszázadok óta a szlovák kultúra és nemzeti mozgalom egyik központja. Egy lelkészkonferencián az ember megéri, a nyitó- és záró-áthítatokon pedig meg is tapasztalja azt a teológiai konzervativizmust, amelynek mély történelmi gyökerei vannak a szlovák evangélikus egyházban. A hagyományok ilyen őrzése és megélése szokatlan és idegen a Magyarországról érkezőnek, de – véleményem szerint – tiszteletre méltó.

A nem éppen felhőtlen evangélikus–katolikus viszonyból is ízelítőt kaptam, amikor megtudtam, hogy a katolikus egyház nem járult hozzá, hogy a zsinat egykori helyszínén (a mai katolikus templomban) lehessen hivatalos egyházi keretek között megemlékezni az évfordulóról.

„Ha két ember mond el egy történetet, akkor az már nem ugyanaz a történet” – e bölcs mondás igaz egyháztörténetünk értelmezésére is. Szlovák testvéreink úgy tekintenek a zsolnai zsinatra, mint amely az első szlovák testület, önkormányzati egység létrehozója volt. Mi úgy véljük, hogy a zsinat – amelynek résztvevői többségükben valóban szláv anyanyelvűek voltak – a teljes Kárpát-medencei evangélikusság számára meghatározó jelentőségű, így közös öröksége a magyarországi, szlovákiai, sőt a burgenlandi, bánáti vagy bácskai evangélikusoknak is. Nem szabad arról sem megfeledkeznünk, hogy a zsolnai zsinatnak ez a fajta szlovák evangélikus értelmezése legalább annyira evangélikus, mint amennyire szlovák – azaz szláv többségi erőfölényét időnként keményen kihasználó szlovák katolikus egyháznak is. A kisebbségben lévő magyar és német gyülekezetek inspektorainak megválasztásából számunkra nem az a hangsúlyos, hogy kisebbségben voltak, hanem az, hogy az anyanyelvi jogokat evangélikus elődeink a 17. században minden körülmények között tiszteletben tartották.

A fenti értelmezési különbségekre, illetve a közelmúltban pattanásig feszült szlovák–magyar viszonyra való tekintettel tartom nagyon fontosnak, hogy a legmagasabb szintű hivatalos egyházi meghívással lehettem jelen Zsolnán. Nemcsak a meghívás, hanem a fogadtatás is szeretet- és tiszteletteljes volt. Meghívóim tisztában voltak azzal, hogy a zsolnai zsinat értelmezésében vannak köztünk különbségek. Nem várhatjuk, hogy szlovák testvéreink fenntartás nélkül azonosuljanak a mi álláspontunkkal. Magyar fontos azonban, hogy beszéljünk egymással, megismerjük a másik véleményét még akkor is, ha nem tudunk azonosulni vele. Csak ez vezethet el ahhoz a kölcsönös megértéshez és kiengesztelődéshez, amelyre nemcsak a két népnek, hanem még hatványozottabban a két szomszédos, kisebbségi sorban élő evangélikus egyháznak is oly nagy szüksége van.

■ KERTÉSZ BOTOND

Miloš Klátik elnök-püspök a 113. zsolnai zsinat alapján megfogalmazott igehirdetésében hangsúlyozta: „A zsinat hitvallásossága arra kötelez minket, mai evangélikusokat, hogy mi is mindennap bizonyosságot tegyünk életünkkel az Istennek való szolgálatunkról.”

A Magyarországi Evangélikus Egyházat az ünnepségeken *Fabiny Tamás* püspök, *Pröhle Gergely* országos felügyelő, a Külügyminisztérium helyettes államtitkára, *Kertész Botond* történész és a budapesti szlovák ajkú, valamint a tótkomlói gyülekezet csoportja képviselte.

Zsolna főterén tartott beszédében Pröhle Gergely méltatta a négyszáz évvel ezelőtti eseményt, hangsúlyozva, hogy nem csupán a szlovák nyelvű egyházkerületeket határozta meg, hanem a mai Szlovákia területére eső, magyar és német nyelven ígét hirdető egységeket is kijelölte. Így válhatott a zsolnai zsinaton létrehozott szervezet a három nemzetiségi gyökerű magyarországi és szlovákiai evangélikusság mindmáig kötelező erejű intézményévé. Pröhle Gergely beszélt arról is, hogy a politikai, az országhatárokat, államalakulatokat érintő változások számos tragédiát okoztak a Kárpát-medence népeinek. Éppen ezért fontos napjainkban a négyszáz évvel ezelőtti evangélikusok tevékenységére emlékeztetni, akik – az embert és anyanyelvét állították gondolkodásuk középpontjába. A nyelvhasználatnak ez a toleráns módja kell, hogy érvényesüljön napjainkban az evangélikus egyházban és annak keretein kívül is – húzta alá az országos felügyelő.

A négyszázadik évfordulóval összefüggésben egyháztörténeti konferenciát is rendeztek Zsolnán. Ezen a Magyarországi Evangélikus Egyház képviseletében *Kertész Botond* történész tartott előadást *A zsolnai zsinat és kora* címmel. Ebben egyebek mellett elmondta: „17. századi elődeink számára természetes volt, hogy *Luther* egyházában nemcsak az evan-

gyar és a szlovák népre is vonatkozta. A Krisztust követő egyháznak, a szlovák és a magyar anyanyelvű evangélikusságnak alapvető feladata, hogy hitében egyesülve cselekedjék a két nép, a két ország kapcsolatainak javításáért. Az anyanyelven hallgatott igehirdetés nemcsak a nemzeti identitást, hanem az embernek hitét is erősíti.

Igehirdetése végén a püspök nem hallgatta el saját egyháza felelősségét sem: „A történelmi útkereszteződéseknél alkalmanként sor került ütközésekre is. Becsülettel – vagyis kritikusan és önkritikusan – kell szólnunk a múlt bűneiről és tehereteleiről. Több alkalommal elmondtam, és most is kijelentem: a magunk részéről bocsánatot ké-

püspök kiemelte, hogy a nádor számára természetes volt a hivatalosnak számító latin mellett a német, a magyar és a szlovák nyelv használatának támogatása, ezzel pedig síkraszállt az anyanyelven történő szabad vallásgyakorlás joga mellett. Beszédében a magyar püspök azt is hangsúlyozta, hogy a korábbi feszültségek után az egyházak lehetnek a kölcsönös kiengesztelődés kezdeményezői. Mindez pedig abból a felismerésből fakadhat, hogy keresztény önonosságunk megelőzi a nemzeti identitást.

A szombat este a zsolnai főterén bemutatott, a Zákus Média centrum által készített dokumentumfilmben magyarországi szlovákok és szlovákiai magyarok vallanak sorsukról, beszélnek jelenlegi helyzetükről.

Magyar és szlovák püspök *Thurzó György* sírjánál az árvi vár kápolnájában

rünk mindazért, amit ellenetek, szlovák testvéreink ellen vétettünk. Egyedül a mi Urunk kegyelme tart meg minket tanítványtársaként egymás mellett az emmausi úton.” Ezekre a szavakra utalva *Katarína Hudá-*

A zsolnai esemény érdekessége, hogy korábban e város polgármestere volt *Ján Slota*, és a nacionalista erők most is jelentős támogatással bírnak a városban.

► EvÉlet-infó

Kunffy, Zichy és Rippl-Rónai

Muzeológusok közgyűlése a festők és szökökutak városában

▶ A Mamutt – így, kettőzött t-vel – évente csak egy alkalommal bukkan elő, és mindig más helyszínen. Akkor viszont konferencián lehet találkozni vele. A mozaikszo ugyanis a Magyar Múzeumi Történeti Társulatot takarja. A múzeumokban dolgozó történészek muzeológus szakemberek tíz éve minden esztendőben megrendezik szakmai tanácskozásukat. A vendéglátó intézmények számára ezek jó lehetőséget adnak városuknak és környékének a bemutatására. Ebben az évben június 23-tól 25-ig Kaposvár volt a helyszíne a Mamutt-konferenciának, amelynek kísérő programja ezúttal három „festőfejedelem” emlékének adózott.

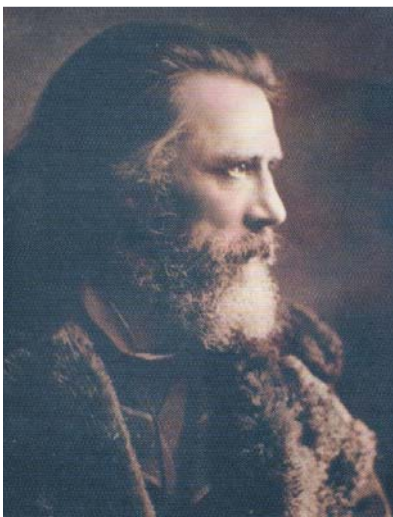
A részt vevő mintegy kilencven történész többsége első ízben fordult meg ebben a gyönyörű, virágos városban, ahol lépten-nyomon – főként a település központjában – szökökutak üdítik a látogatót.

A konferenciának a Róth Miksa művészi üveglakkaival díszített, gyönyörű város háza nagyterme adott otthont. Elsőként a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatója, Csorba László tartott előadást Kossuthról és a dualista rendszerről, majd –

Kunffy Lajos

többek között – az Irodalomtudományi Intézet, a Műszaki és Közlekedési Múzeum, a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum, a szegedi Móra Ferenc Múzeum, az egri Dobó István Vármúzeum és a Csíki Székely Múzeum, másnap pedig

Zichy Mihály

a pécsi Janus Pannonius Múzeum, a szekszárdi Wosinsky Mór Mezei Múzeum, a zalaegerszegi Göcseji Múzeum, a Nagyatádi Városi

Múzeum és a Marcali Városi Helytörténeti Múzeum képviselőjének értékes referátumát hallgathatták meg az egybegyűltek.

Három környékbeli intézmény látogatása is szerepelt a programban.

Először a somogytúri Kunffy Lajos Emlékmúzeummal ismerkedhettek a résztvevők. Kunffy a századforduló és a 20. század első fele magyar festészetének jelentős alakja, művészeti törekvéseiben rokona a vele egy időben alkotó nagybányai festőknek. A művész 1890-ben ment Münchenbe Hollósy Simon ottani magániskolájába, majd később Párizsba. Sikeres kultúrdiplomata is volt: a budapesti Képzőművészeti Társulat megbízásából kortárs francia festészeti kiállítást szervezett Budapesten; ezért megkapta a francia Becsületrendet. Fő műve, a Somogytúri gyermektemetés 1907-ben készült el.

A muzeológustalálkozó legtávolabbi úti célja Zala község volt: itt található a Zichy Mihály Emlékmúzeum. A regényes életű festő ugyanis ebben a községben született. A kiterjedt család egyik ágából grófok lettek, másik águk elszegényedett. A festő Zichy sokat időzött a jobbágyok gyermekeivel, és rendszeresen rajzolta az embereket. 1847-ben Pétervárra került a cári családhoz, és Katalin hercegnő rajztanára lett. A cári családdal európai körútra indult, ám a magyar forradalom eltiporása miatt elhagyta őket, és egy szentpétervári fényképésznél helyezkedett el retusőrként. Szabadsága idején többször járt Nyugat-Európában, Párizsban találkozott Madarász Viktorral is, 1874-ben a francia fővárosba is költözött, és az irodalmi, művészeti élet neves személyiségeivel kötött barátságot.

Zichy Mihály leghíresebb illusztrációi Arany János balladáihoz, Az ember tragédiájához és Rusztaveli eposzához készültek. A grúz főváros-

Rippl-Rónai József

ban, Tbilisiziben szobra van, utcát neveztek róla.

Rippl-Rónai József, a modern magyar festészet egyik vezéregyénisége Kaposváron született. Tanult a Müncheni Akadémián, Párizsban Munkácsy a segédjévé fogadta. 1908-ban vásárolta meg szülővárosában az úgynevezett Róma-villát, amely aztán az alkotás, illetve a társasági élet központja, írók, költők és persze főként festők kedvelt találkozóhelye lett. A város alighanem emiatt kapta a „festők városa” titulust. Mi sem természetesebb, mint hogy a hálás utókor Rippl-Rónai Józsefről nevezte el a somogyi megyeszékhely múzeumát.

■ BERÉNYI ZSUZSANNA ÁGNES

Pásztorok, figyeltek?

Beszélgetés dr. Samuel Kamalesonnal, a World Vision International missziói szervezet nyugalmazott elnökhelyettesével

▶ „A papok a legelhanyagottabb értelmiségiek” – ezen a kijelentésen bizonyára sokan megrökönyödnek, ha nem éppen Samuel Kamaleson szájából hangzott volna el, aki egy – kifejezetten lelkészek számára megszervezett – missziói konferenciára érkezett Révfülöpre. Az indiai evangélikusok évtizedekkel ezelőtt döbbsen rá arra, hogy az ige hirdetői mennyire magányosak. A lelkészek emberek százainak prédikálnak, lelki tanácsokat adnak, ők maguk azonban gyakran maradnak „pásztorlás” nélkül. Ezért szorgalmazta már a kilencvenes évek elején, hogy Magyarországon is kerüljön sor olyan nyári konferenciára, amelyen az igehirdetők pihenhetnek, és lelkileg töltekezhetnek. Az azóta minden esztendőben megrendezett alkalomnak idén – június 28. és július 2. között – Révfülöpi oktatási központunk adott helyet. Estéknél ezúttal – több év kihagyás után ismét – Kamaleson „testvér” prédikált.

– „Pásztorok, figyeltek?” – igehirdetés közben többször is e kérdéssel fordult a hallgatóságához. Úgy gondolta, Kamaleson úr, hogy mi, magyarok kevésbé tudunk összpontosítani?

– A lelkészek sehol sem tudnak, és mindenütt tudnak. Missziói társaságom kötelékében a világ számos pontján jártam, így sokféle nemzetből való prédikátorral találkozhattam. Tapasztaltam, milyen nagy éhség van az ige hallgatására azokban, akik Isten szavának hirdetői. De azt is megértettem, hogy egy lelki vezetőnek valóban könnyen elkalandozhatnak a gondolatai. Annyi ember terhet cipeli magával! Egy ilyen konferenciára is magával hozza gyülekezetének gondjait-bajait. Még a tő mellett is nehéz megfelelnie arról, hogy templomrenoválást hagyott otthon, megoldatlan feladatokat vagy éppen gyászoló családokat. Ezekről a gondoktól nehéz szabadulni.

Kérdésem természetesen csupán szónoki fogás volt. Mindenütt így tesz: kérdezek. Ugyanis a prédikáció nem szabad, hogy monológ legyen. Az mindig dialógus, beszélgetés. Isten szólít meg az igehirdetés által, és várja a választ.

– Itt Révfülöpon úgy tűnt, a magyar lelkészek nehezen nyílnak meg...

– De tudom, hogy figyeltek. A tekintetek beszéltek. Hasonlóan az indiai értelmiségiekhez, akik inkább az intellektusukkal dolgozzák fel a hallottakat, a magyarok sem fejezik ki oly könnyen az érzelmeiket. Több év tapasztalata nyomán úgy gondolom, hogy a magyar szemérmes nép.

– Hangsúlyozta: fontos, hogy ezek a lelkészkonferenciák ökumenikus alkalmak legyenek.

– Feltétlenül. A prédikátorok feladata – de természetesen minden hívő embernek ugyanez a küldetése –, hogy szolgálatával megváltoztassa a körülötte élők, vagyis a társadalom életét. Ezt a gyülekezetek s benne a lelkészek csak együttesen tehetik meg. Ezen a konferencián tehát nem csupán az a cél, hogy a papok Krisztussal való személyes kapcsolata megelevenedjen, hanem az is, hogy a különböző felekezeti közösségek vezetői egymásra találjanak.

Mert hogy Isten egyháza nem lehet széttagolt. Sem nem evangélikus, református vagy esetleg metodista, mint az én otthoni, indiai gyülekezetem. Az egyház egy, oszthatatlan, mert Krisztus teste. Ezért igazán hatékonyan szolgálni is csupán összefogással tud.

Nehogy azt gondolja, hogy ezen a héten az esti evangélikus alkalmak voltak a leglényegesebbek! Persze nehogy félreértés legyen: nem Isten igéjének kizárólagos formáló erejét – a hit hallásból van! – vonom kétségbe. Most másról beszélek. Egy ilyen lelkészkonferencia belső dinamikájáról. S ebben az értelemben most itt a csoportbeszélgetések a legfontosabbak. Az előadások, az igehirdetés lelki táplálékait ugyanis ott „rágják meg”, „emésztik meg” közösen a résztvevők. A szűk körben megfogalmazott gondolatok válnak igazán személyessé.

Mai divatos szóval élve, én csupán facilitátor vagyok, tehát olyan valaki, aki ezt a folyamatot segíti. Több évtizede tartó speciális szolgálatom alatt fantasztikus dolgokat éltem át. A világ szinte minden pontján megfordultam már, hitméllyítő prédikációsorozatokat tartottam lelképásztoroknak. Közben megtapasztalhattam, hogy Isten hatalmas dolgokat tud végrehajtani a legegyszerűbb szolgálattal: azáltal, ha azok engedelmeskednek az igének, és felismerik Krisztus testének oszthatatlan voltát.

– Súlyos gondolatot fogalmazott meg esti igehirdetés-sorozatában.

Azt mondta, hogy ha valaki nem köti meg a sátán kezét a saját életében, nem lesz képes arra, hogy mások életében megtegye ezt. Ennyire démonizálnak tartja mai világunkat?

– Először is hadd mondjam el, hogy senki sem tudja megkötni a gonosz erejét. Ez egyáltalán nem sikerült csupán, az Emberfiának, Jézus Krisztusnak. Ma is csupán az ő győzelmével arathatunk diadalt a sátán felett egyéni életünkben és közösségeinkben. Csak Krisztus nevét segítségül

hívva állhatunk ellent a kísértőnek. Jézus példája nyomán köthetjük meg a gonosz kezét. Urunk megkísértésének történetéről beszéltem az első este. Ott a pusztában kiderült, hol támad a sátán, életünk, gondolkodásunk mely pontjain akar elbuktatni; de az is, hogy miként győzhető le.

És most válaszolok a kérdésére. Ez a világ az első ember engedetlensége, Istennel való szembefordulása óta démonizált. Ádám és Éva lázadásával szabadabbá vált a sátán szemérmes, hol támad a sátán, életünk, gondolkodásunk mely pontjain akar elbuktatni; de az is, hogy miként győzhető le.

– Azt akarja ezzel mondani, hogy minél inkább elfordul az ember vagy

egy egész nemzet az Isten útjától, annál inkább kiszolgáltatja magát a sötétség hatalmának?

– A konferencia résztvevői közül valaki megkérdezte tőlem, hogyan látom a mai Európát. Azt válaszoltam, olyan, mint a vágott virág. Szép, egy darabig talán még illatozik is, de igazából halott, hiszen elvesztette a gyökerétől. Csodálatos öröksége van ennek a kontinensnek. A Krisztusról szóló örömhír átítatta a kultúráját. Ám mostanra alattomos módon cserélődtek ki az egyértelmű evangéliumi értékek, gyakran rosszul is értelmezett liberális eszmékre.

Úgy látom, hogy Európa morális válságban van. Mintha egy olyan spirálba került volna, amely lefelé húzza. S igen, teret ad a gonosz hamis hatalmának. Ezért nagy szükség van arra, hogy a Krisztust követő emberek éledjenek. Elsőként a lelkészek, akik aztán a rájuk bízott gyülekezetek tagjait ébreszthetik rá a veszélyre. Nem szabad félvállról venni, hogy itt tombol az, aki romlásba akar dönteni.

Ám az ébredés szó pozitív jelentése is van, és én főleg erre hívom fel a figyelmet, bárhol járok a világban. Ráébredhetsz, ember, hogy Isten milyen hatalmas. Krisztusban diadalt aratott azon, aki a világ urának tartja magát. A Fiú segítségével és erejével megköthető a gonosz keze, és szabadabbá válhat annyi megkötözött élet, vágottvirág-sorsú nemzet.

■ B. PINTÉR MÁRTA

HIRDETÉS

Jézus hívó szava

Az eddig gazdag lelki áldásokat hozó bibliai záródoktorkat keretében az Ökumenikus Tanulmányi Központ idén tervez még egy látogatást „Jöjjetek énhozzám mindnyájan” (Mt 11,28) mottóval a Szentföldre október 7–14. között. A minden költséget magában foglaló részvételi díj kialakítása folyamatban van. Az irányár 295 000 forint, mely a valuta árfolyamának függvényében változhat. A kellemes őszi időben megvalósuló utazásra, a még üres helyekre, jelentkezni lehet az Ökumenikus Tanulmányi Központ címén (1114 Budapest, Bocskai út 15. III. 3.; tel/fax: 1/466-4790; e-mail: okumenik@freestart.hu) vagy Gimesi Szuzsa lelkésznél (70/508-7624, e-mail: ssnngms@citromail.hu).

P Á L L E V E L E A R Ó M A I A K H O Z

Revíziós próbakiadás

Új kiadás

Az 1975-ben megjelent és 1990-ben revideált protestáns új fordítású Biblia legújabb revíziójának második próbakiadását tartja kezében a tisztelt Olvasó. A Magyar Bibliatársulat 2006-ban kezdett hozzá a revízió előkészítéséhez, az észrevételek gyűjtéséhez. Munkánk most jutott el arra a pontra, hogy az egyházi bibliaolvasó közvélemény elé tárhatjuk a szöveggon- dozó bizottság revíziós munkájának

első gyümölcsei között Pál apostol *Rómaiakhoz írt levelének* próbakiadását.

A bibliai szöveg gondozása során a következő revíziós alapelvekhez igyekeztünk tartani magukat: 1. Figyelembe vettük és értékeltük az 1990 és 2008 között beérkezett észrevételeket és javaslatokat. 2. Meg kívántuk őrizni az új fordítású Biblia alapvető szövegkritikai és fordítási döntéseit (a formális és a dinamikus

ekvivalencia kiegyensúlyozott alkalmazása), a bibliai szöveg tagolását és az emelkedett, mai beszélt köznyelvi szintet. Ezeket a területeken csak akkor változtattunk az új fordítás szövegén, ha azt a mai írásértelmezési és fordításméleti konszenzus megkövetelte. 3. Javítottuk a felismert nyomdahiányokat, fordítási tévedéseket és archaikus (a mai beszélt nyelvben már nem használatos) kifejezé-

seket. 4. Igyekeztünk javítani a fordítás egységességén, következetességén. 5. Törekedtünk a „jó magyarságú” nyelvi megoldásokra, valamint arra, hogy az új bibliai szöveg felolvasva („szószéki használat”) is jól hangozzék. Legfőképpen pedig azt reméljük, hogy a revíziós munka eredményeként Isten igéje még inkább érthetően és tisztábban szólhat meg magyar nyelven.

Remélve, hogy a most kézbe vett bibliai könyvek újabb szövege elnyeri a bibliaolvasó egyházi közvélemény tetszését, arra kérjük minden érdeklődő testvérünket, hogy pozitív vagy negatív véleményével bátran keressen meg bennünket az info@bibliatarsulat.hu e-mail címen vagy levélben a 1113 Budapest, Bocskai út 35. postacímen.

► Magyar Bibliatársulat

Címzés, üdvözlés

1 Pál, Krisztus Jézus szolgája, elhívott apostol, akit Isten kiválasztott arra, hogy hirdesse evangéliumát, amelyet prófétái által a szent iratokban előre megígért, **3** az ő Fiáról, aki test szerint Dávid utódaitól származott, **4** a szentség Lelke szerint pedig a halottak közül való feltámadásával Isten hatalmas Fiának bizonyult. Jézus Krisztus a mi Urunk, **5** általa kegyelmet és apostolságot kaptunk arra, hogy az ő nevéért hitre és engedelmességre hívjunk fel minden népet: **6** akik közé tartoztok ti is, Jézus Krisztus elhívottai. **7** Mindazoknak, akik Rómában vagytok, Isten szereteteinek, elhívott szentjeinek: Kegyelem néktek és béke Istenből, a mi Atyánktól és az Úr Jézus Krisztustól.

Pál hálaadása és útiterve

8 Először is hálát adok az én Istenemnek Jézus Krisztus által mindnyájatokért, hogy hiteteknek az egész világon híre van. **9** Mert Isten a tanúm, akit lelkemből szolgáló Fia evangéliumának hirdetésével, hogy szüntelenül megemlékezem rólatok, **10** mindenkor kérve imádságaimban, hogy Isten akaratából egyszer már el tudjak menni hozzátok. **11** Mert szeretnék meglátogatni titeket, hogy megerősítésetekre valamilyen lelki ajándékot adjak át nektek, **12** azaz, hogy együtt nyerjünk vigasztalást nálatok egymás hite által, a tietek és az enyém által. **13** Tudjátok meg, testvéreim: sokszor elhatároztam már, hogy elmegyek hozzátok, de mindaddig megakadályoztattam abban, hogy munkámnak némi gyümölcse lehessen közöttetek, amint a többi nép között is. **14** Görögöknek és barbárok, bölcseknek és tudatlanoknak egyaránt adósa vagyok. **15** Azért szívem szerint kézem vagyok az evangéliumot hirdetni nektek is, akik Rómában vagytok.

A levél tárgya

16 Mert nem szégyellem az evangéliumot, hiszen Isten hatalma az minden hívőnek üdvösségére, először a zsidóknak, majd pedig a görögöknek. **17** Mert abban Isten a maga igazságát nyilatkoztatja ki hitből hitbe, amint meg van írva: „Az igaz ember pedig hitből fog élni.”

Isten haragja minden emberen

18 Isten ugyanis nyilatkoztatja a maga haragját a mennyből az igazság útját álló gonosz emberek minden hitetlenségére és gonoszságára, **19** mert ami megismerhető Istenből, az nyilvánvaló előttük, mivel Isten nyilvánvalóvá tette számukra. **20** Láthatatlan valóját, azaz az örök hatalmát és istenségét meglátja alkotásain az értelem a világ teremtésétől fogva. Ezért nincs mentségük, **21** mert, bár Isten ismerették, mégsem dicsőítették vagy áldották mint Isten, hanem hiábavalóságokra jutottak gondolkodásukban, és sötétség borult oktan szívükre.

22 Akik bölcseknek mondják magukat, boldoddá lettek, **23** és a halhatatlan Isten dicsőségét felcserélték halandó emberek, sőt madarak, négy lábúak és csúszómászók képmsával. **24** Ezért kiszolgáltatta őket Isten szívük vágya-

iban a tisztátalanságnak, hogy meggyalázzák egymás testét.

25 Az ilyenek Isten igazságát hazugsággal cserélték fel, és a teremtményt imádták és szolgálták a Teremtő helyett, aki áldott mindörökké. Ámen. **26** Ezért kiszolgáltatta őket Isten gyalázatos szenvedélyeiknek: mert asszonyaik felcserélték a természetes érintkezést a természetellenessé, **27** ugyanúgy a férfiak is elhagyták a nő nemmel való természetes érintkezést, és egymás iránt ébredt vágy bennük: férfiak férfiakal fajtalanok, de el is veszik tévelygésük méltó büntetését önmagukban.

28 És mivel nem méltatták Istenet arra, hogy megtartsák ismeretükben, Isten kiszolgáltatta őket megbízhatatlan gondolkodásuknak, hogy azt tegyék, ami nem illik. **29** Tele vannak mindenféle hamissággal, gonoszsággal, kapzsisággal, rosszasággal, tele irigységgel, gyilkos indulattal, viszálykodással, csalással, rosszindulattal; besúgók, **30** rágalmozók, istenyűlölők, gőgösek, fennhéjázók, dicsekvők, találékonnyak a rosszban, szüleiknek engedetlenek, **31** kíméletlenek, szeszegők, szeretetlenek és irgalmatlanok.

32 Ezek ismerik ugyan Isten igazságos rendjét, amely szerint halálra méltók, akik ilyeneket tesznek; mégis nemcsak teszik ezeket a dolgokat, hanem azokkal is egyetértenek, akik ilyeneket tesznek.

Isten nem személyválogató

2 Ezért nincs mentséged, te ítélező ember, mert amiben mást megítélsz, abban önmagadat ítéled el, hiszen ugyanazokat teszed, miközben ítélezel! **3** Azt pedig tudjuk, hogy Isten ítélete igazságosan sújtja azokat, akik ilyeneket tesznek. **4** Azt gondolod, te ember, aki ítélez azok felett, akik ilyeneket tesznek, holott magad is ugyanazokat cselekszed, hogy te megmenekülhess az Isten ítéletétől? **5** Vagy megveded jóságának, elnézésének és türelmének gazdagságát, és nem veszed tudomásul, hogy téged Isten jósága megtérésre ösztönöz?

6 Te azonban kemény szívvel és megterés nélkül haragot gyűjtesz magadnak a harag napjára, amikor Isten kihirdeti igaz ítéletét. **7** Mindenkinnek cselekedetei szerint fog megfizetni: **8** azoknak, akik állhatatosan jót cselekedve törekszenek dicsőségre, megbecsülésre és halhatatlanságra, örök életet ad, **9** azoknak pedig, akik viszálykodók, akik ellenállnak az igazságnak, és a gonoszságnak engednek, haraggal és bosszúállással fizet majd. **10** Győtrelem és szorongatás vár minden emberi lélekre, aki a rosszat cselekszi, először a zsidóknak, majd pedig a görögökre; **11** viszont dicsőség, tisztelet és békeesség jut majd osztályrészül mindazoknak, akik jót tesznek, először a zsidóknak, majd pedig a görögöknek.

A törvény nélkül élők bűnössége

11 Mert Isten nem személyválogató. **12** Akik ugyanis a törvény ismerete nélkül vétkeztek, a törvény nélkül vesznek majd el, és akik a törvény ismeretében vétkeztek, azokat a törvény alapján sújtja majd az ítélet. **13** Hiszen nem a tör-

vény hallgatói igazak Isten előtt, hanem a törvény megtartói fognak megigazítani. **14** Mert amikor a törvényt nem ismerő népek természetükből fakadóan cselekszik azt, amit a törvény követel, akkor ezek a törvény nélküliek önmagukban hordozzák a törvényt. **15** Ezzel azt bizonyítják, hogy a törvény cselekedete a szívükbe van írva, bizonyosága ennek lelkiismeretük és gondolataik, melyek hol vádolják, hol felmentik őket **16** azon a napon, amelyen megítéli Isten az emberek titkait az én evangéliumom szerint Krisztus Jézus által.

A törvény alatt élők bűnössége

17 Ha pedig te zsidónak nevezed magadat, aki a törvényre hagyatkozol, és Istennel dicsekszel, **18** és ismered az ő akaratát, és el tudod dönteni, mi a helyes, hiszen megtanultad a törvényből; **19** és meg vagy győződve arról is, hogy te a vakok vezetője vagy, a sötétben járók világossága, **20** az oktanok nevelője, a kiskorúak tanítója, mivel tied a törvényben megtestesült ismeret és igazság; **21** ha tehát mást tanítasz, önmagadat nem tanítod? Aki hirdeted: ne lopj, lopsz? **22** Aki azt mondod: ne paráználkodj, paráználkods? Aki utáld a bálványokat, templomrabló vagy? **23** Aki a törvénnyel dicsekszel, törvényszegéssel meggyalázod Istenet? **24** Bizony „miattatok gyalázzák Isten nevét a népek között”, amint meg van írva.

25 A körülméltetés valóban használ, ha megtartod a törvényt; de ha törvényszegő vagy, akkor körülméltetésed körülméltetéséggé lett. **26** Ha pedig a körülméltetés megtartja a törvény rendelkezéseit, nem számít-e Isten előtt a körülméltetésed körülméltetésnek? **27** És a származása szerint körülméltetés is, aki betölti a törvényt, megítél majd téged, aki az Írás és a körülméltetés ellenére törvényszegő vagy. **28** Mert nem az a zsidó, aki külsőleg az, sem nem az a körülméltetés, ami a testen, külsőleg látszik; **29** hanem az a zsidó, aki belsőleg az, és az a körülméltetés, ami a szívben van, Lélek szerint és nem betű szerint. Az ilyen dicsérete nem emberektől van, hanem Istentől.

Izrael előnye és ítélete

3 Mi tehát a zsidó előnye? Vagy mi a körülméltetés haszna? **2** Minden szempontból sok! Elsősorban az, hogy Isten rájuk bízta ígét. **3** De mi van akkor, ha némelyek hűtlenné váltak? Vajon az ő hűtlenségük hűtlenné tenné Istent? **4** Szó sincs róla! Sőt azt kell mondanunk: Isten igaz, viszont „minden ember hazug”, amint meg van írva: „Igaz légy beszédeidben, és győzedelmes, amikor vádolnak téged.” **5** Ha pedig a mi gonoszságunk teszi nyilvánvalóvá Isten igazságát, mit mondjunk? Emberi módon szólók: igazságtalan az Isten, hogy kiönti ránk haragját? **6** Szó sincs róla! Hiszen akkor hogyan ítélné meg Isten a világot? **7** Mert ha Isten igazsága az én hazugságom által lett naggyá az ő dicsőségére, akkor miért kell még nekem bűnös-ként megítéltetnem? **8** Vagy talán igaz az, ami vérgazagnak minket, és amit állítanak némelyek, hogy tudniillik ezt mondjuk: tegyünk

rosszat, hogy jó következzen belőle? Az ilyeneket méltán sújtja az ítélet!

Isten előtt nincsen igaz ember

9 Hogyan van tehát? Különbek vagyunk? Egyáltalán nem! Hiszen előbb már bizonyítottuk, hogy zsidók is, görögök is mind bűn alatt vannak, **10** amint meg van írva:

„Nincsen igaz ember egy sem, **11** nincsen, aki értse, nincsen, aki keresse Istent.

12 Mind elhajlottak, valamennyien megromlottak, és nincsen, aki jót tegyen, nincs egyetlenegy sem.

13 Nyitott sír a torkuk, nyelvükkel ámitanak, kigyóméreg az ajkukon;

14 szájuk átokkal és keserűséggel van tele.

15 Lábuk gyors a vérontásra,

16 romlás és nyomorúság jár a nyomukban,

17 és a békeesség útját nem ismerik;

18 Isten félelmével nem törődnek.”

19 Tudjuk pedig, hogy amit a törvény mond, azt a törvény hatálya alatt élőknek mondja, hogy elnémuljon minden száj, és az egész világ vét-kessé legyen Isten előtt. **20** Mert a törvény cselekedeteiből senki sem fog megigazulni öelötte. Hiszen a törvényből csak a bűn felismerése adódik.

Isten igazsága minden emberé kegyelemből, hit által

21 Most pedig törvény nélkül jelent meg Isten igazsága, amelyről bizonyoságot is tesznek a törvény és a próféták, **22** mégpedig Isten igazsága a Jézus Krisztusban való hit által minden hívőnek. Mert nincs különbség, **23** mivel mindenki vétkezett, és nélkülözi Isten dicsőségét, **24** Isten ingyen igazít meg az ő kegyelméből a Krisztus Jézusban lett váltság által. **25** Őt rendelte Isten áldozatul az ő vére által azoknak, akik hisznek. Ebben mutat meg igazságát. A korábban elkövetett bűnökét ugyanis elengedte **26** türelmében, hogy e mostani időben megmutassa igazságát: mert ő igaz, és igazá teszi azt is, aki Jézusban hisz.

27 Hogyan lehetséges akkor a dicsekvés? Lehetlenné vált. Milyen törvény által? A cselekedeteké által? Nem, hanem a hit törvénye által. **28** Hiszen azt tartjuk, hogy hit által igazul meg az ember, a törvény cselekvésétől függetlenül. **29** Vagy Isten kizárólag a zsidóké? Nem a népeké is? Bizony, a népeké is; **30** mert egy az Isten, aki megigazítja a körülméltetés hitből, a körülméltetés pedig hit által. **31** Érvénytelené tesszük tehát a törvényt a hit által? Semmiképpen! Sőt inkább érvényt szerzünk a törvénynek.

Ábrahám hit által igazult meg

4 Mit mondjunk tehát, mit ért el Ábrahám, a mi ősatyánk a saját erejéből? **2** Ha ugyanis Ábrahám cselekedeteiből igazult volna meg, akkor volna mivel dicsekednie, de nem Isten előtt. **3** De mit mond az Írás? „Hitt Ábrahám Istennek, és Isten ezt számította be neki igaz-

ságul.”⁴Aki fáradozik, annak a bért nem jutalomként számítják, hanem azért, mert tartoznak azzal. ⁵Aki pedig nem fáradozik, hanem hisz abban, aki megigazítja az istentelent, annak Isten a hitét számítja igazságnak. ⁶Ahogy Dávid is azt az embert mondja boldognak, akinek Isten cselekedetek nélkül tulajdonít igazságot: ⁷„Boldogok, akiknek megbocsáttattak törvényszegéseik, és akiknek elfedeztetek bűneik. ⁸Boldog az az ember, akinek az Úr bűnt nem tulajdonít.”

Ábrahám minden hívő atyja

⁹Most tehát ez a boldognak mondás csak a körülmételeknek szól-e, vagy a körülmételeknek is? Mert azt mondjuk, hogy Ábrahámnak Isten a hitet számította be igazságnak. ¹⁰De milyen állapotában fogadta el őt igaznak: körülméletlen vagy körülméletesen? Nem körülméletlen, hanem körülméletesen. ¹¹Sőt a körülméleteskedés jelét is körülméletesen tanúsított hite igazságának pecsétjével kapta, hogy atyja legyen minden körülméletesen hívőnek, és az igazság azoknak is beszámíttassék; ¹²és hogy atyja legyen azoknak a körülméleteseknek is, akik nemcsak körül vannak metélve, hanem nyomába is lépnek atyjának, Ábrahám körülméletesen tanúsított hitének.

Ábrahám az ígértben bízó hit példája

¹³Mert Ábrahám vagy az utóda nem a törvény, hanem a hitből való igazsága alapján részesült abban az ígértben, hogy örökölni fogja a világot. ¹⁴Hiszen ha a törvény alatt élők az örökösök, akkor üressé lett a hit, és hiábavaló az ígért, ¹⁵mivel a törvény csak Isten haragjához vezet. Ahol azonban nincs törvény, ott nincs törvényszegés sem. ¹⁶Azért hitből, hogy kegyelemből legyen, és így bizonyos legyen az ígért Ábrahám minden utóda számára: nemcsak a törvényből valóknak, hanem az Ábrahám hitét követőknek is. ¹⁷Ő, ahogyan meg van írva: „sok nép atyjává tettelek téged”, mindnyájunk atyja Isten színe előtt, akiben hitt, aki megelevenít a holtakat, és létrehívja a nem létezőket. ¹⁸Reménység ellenére is reménykedve hitte, hogy sok nép atyjává lesz, ahogyan megmondottat: „Ilyen sok lesz a te utódod!” ¹⁹Mert hitében nem gyengült meg, amikor arra gondolt, hogy százesztendőssé lén, elhalt már saját teste, és Sára méhe is elhalt. ²⁰Isten ígértében nem kételkedett hitetlenül, sőt megerősödött a hitben dicsőséget adva Istennek, ²¹és teljesen bizonyos volt afelől, hogy amit Isten ígért, azt meg is tudja tenni. ²²Ezért Isten ezt „be is számította neki igazságnak”. ²³De nem egyedül érte megírva, hogy „beszámította neki igazságnak”, ²⁴hanem értünk is, akiknek majd beszámítja, mert hiszünk abban, aki feltámasztotta a halottak közül Jézust, a mi Urunkat; ²⁵aki halálra adatott bűneinkért, és feltámasztott megigazulásunkért.

A megigazulás megbékélés Istennel

⁵Mivel tehát megigazultunk hitből, békességünk van Istennel a mi Urunk Jézus Krisztus által. ²Óaltala járulhatunk hitben ahhoz a kegyelemhez, amelyben vagyunk, és dicsekszünk azzal a reménységgel is, hogy részesülünk Isten dicsőségében. ³Sőt dicsekszünk a megpróbáltatásokkal is, mivel tudjuk, hogy a megpróbáltatás szüli az állhatatosságot, ⁴az állhatatosság a kipróbáltságot, a kipróbáltság a reménységet; ⁵a reménység pedig nem szegényít meg, mert szívünkbe áradt az Isten szeretete a nekünk adott Szentlélek által. ⁶Mert amikor még erőtleneke voltunk, a rendelt időben halt meg Krisztus az istentelenekekért. ⁷Még az igazért is aligha halna meg valaki, bár a jóért talán még vállalja valaki a halált. ⁸Isten azonban a maga szeretetét mutatta meg irántunk, mert Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor még bűnösök voltunk. ⁹Ha tehát már most megigazított minket az ő vére által, még inkább meg fog menteni minket a haragtól. ¹⁰Mert ha akkor, mikor ellenségei voltunk, megbékéltünk Istennel Fia halála által, akkor, miután megbékéltünk, még inkább üdvözíteni fog elete által. ¹¹Sőt ezenkívül még dicsekszünk is Istennel a mi Urunk Jézus Krisztus által, aki által most részesültünk a megbékélésben.

Ádám és Krisztus

¹²Ahogy tehát egy ember által jött a bűn a világba, és a bűn által a halál, úgy minden emberre áterjedt a halál azáltal, hogy mindenki vétkezett. ¹³Mert a törvényig is volt bűn a világban, bár a bűn nem róható fel, ha nincs tör-

vény. ¹⁴Mégis uralkodott a halál Ádámól Mózesig azokon is, akik nem Ádám bűnéhez hasonlóan vétkeztek. Ő pedig előképe az eljövendőnek. ¹⁵De nem igaz az, hogy amilyen a vétek, olyan a kegyelmi ajándék is. Mert ha annak az egynek a bűne miatt sokan haltak meg, még inkább igaz, hogy Isten kegyelme és ajándéka kiáradt az egy ember, Jézus Krisztus kegyelme által sokakra. ¹⁶És az sem igaz, hogy a kegyelmi ajándék ugyanolyan, mint az első ember bűne. Az ítélet ugyanis egyetlen eset folytán vitt a kárhoz, a kegyelmi ajándék viszont sokak elbukásából viz megigazulásra. ¹⁷Ha pedig az egynek elbukása miatt uralkodhatott a halál egyetlen ember által, akkor még inkább igaz, hogy azok, akik bőségesen kapják a kegyelem és az igazság ajándékát, uralkodni fognak az életben az egy Jézus Krisztus által.

¹⁸Ahogy tehát egy ember bűne lett minden ember számára kárhozattá, úgy lett egynek az igazsága minden ember számára életadó megigazulássá. ¹⁹Mert ahogyan az egy ember engedelmessége által sokan lettek bűnösökké, úgy az egynek engedelmsége által is sokan lesznek igazakká. ²⁰Közben pedig eljött a törvény, hogy megnövekedjen a bűn. De ahol megnövekedett a bűn, ott még bőségesebben kiáradt a kegyelem; ²¹hogy amiképpen uralkodott a bűn a halálban, úgy uralkodjék a kegyelem is az igazság által az örök életre Jézus Krisztus, a mi Urunk által.

Kereszttség és új élet

⁶Mit mondjunk tehát? Maradjunk a bűnben, hogy megnövekedjen a kegyelem? ²Szó sincs róla! Akik meghaltunk a bűnnek, hogyan élhetnénk még benne? ³Vagy nem tudjátok, hogy mi, akik Krisztus Jézusba kereszteleztünk, az ő halálába kereszteleztünk? ⁴A kereszttség által ugyanis eltemettünk vele a halálba, hogy amiképpen Krisztus feltámadt a halálból az Atya dicsősége által, úgy mi is új életben járjunk. ⁵Ha ugyanis egyggyé lettünk vele halálának hasonlóságában, még inkább egyggyé leszünk vele feltámadásának hasonlóságában is. ⁶Hiszen tudjuk, hogy a mi őemberünk megfeszítettet vele, hogy megerőtlenüljön a bűn hatalmában álló test, hogy többé ne szolgáljunk a bűnnek. ⁷Mert aki meghalt, az megszabadult a bűntől. ⁸Ha pedig meghaltunk Krisztussal, hisszük, hogy vele együtt élni is fogunk. ⁹Hiszen tudjuk, hogy Krisztus, aki feltámadt a halottak közül, többé nem hal meg, a halál többé nem uralkodik rajta. ¹⁰Mert meghalt a bűnnek egyszer s mindenkorra, amely életemet pedig él, azt az Istennek éli. ¹¹Így azt tartásatok ti is magatokról, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek Istennek Krisztus Jézusban.

A kegyelem állapotában ne a bűnnek, hanem az igazságnak szolgáljunk

¹²Ne uralkodjék tehát a bűn a ti halandó testetekben, hogy engedelmeskedjete kívánságainak. ¹³Tagjaitokat se állítsátok a gonoszság fegyvereiként a bűn szolgálatába, hanem álljatok Isten szolgálatába, mint akik a halálból életre keltetek, és tagjaitok az igazság fegyvereiként szolgáljanak Istennek. ¹⁴Hiszen a bűn nem fog uralkodni rajtatok, mert nem a törvény, hanem a kegyelem uralma alatt éltek.

¹⁵Mit tegyünk tehát? Vétkezzünk, mert nem a törvény, hanem a kegyelem uralma alatt élünk? Szó sincs róla! ¹⁶Nem tudjátok, hogy ha valakinek a szolgálatába álltok, akkor engedelmségre kötelezett szolgálai vagytok annak, mégpedig vagy a bűn szolgálai a halálra, vagy az engedelmség szolgálai az igazságra? ¹⁷De hála az Istennek, hogy ugyan a bűn szolgálai voltak, de szívetek szerint engedelmeskedtetek annak a tanításnak, amelynek követésére átadattatok! ¹⁸Miután tehát megszabadultok a bűntől, az igazság szolgálai lettek.

¹⁹Emberi módon beszéltek, mivel erőtleneke vagytok. Ahogy tehát tagjaitokat a tisztatlanság és a törvénytelenesség szolgálatába állítottátok, hogy törvénytelenekké legyenek, úgy most állítsátok tagjaitokat az igazság szolgálatába, hogy szentek legyenek. ²⁰Mert amikor a bűn szolgálai voltatok, szabadok voltatok az igazságtól. ²¹De milyen gyümölcsöt termett ez akkor nektek? Bizony, most szégyenkeztek miatta, mert ennek vége a halál! ²²Most azonban, miután a bűntől megszabadultatok, és Isten szolgálai lettek, már ez meghozta nektek gyümölcsöt, a megszentelődést, amelynek vége az örök élet. ²³Mert a bűn zsoldja a halál, Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.

Többé nem vagyunk a törvény uralma alatt

⁷Vagy nem tudjátok, testvéreim, pedig a törvényt ismerőkhöz szólok, hogy a törvény addig uralkodik az emberen, amíg él? ²Például a férjes asszony is, amíg él a férje, hozzá van kötve a törvény szerint, de ha meghal a férj, akkor felszabadul a törvény hatálya alól, amely a férjéhez kötötte. ³Amíg tehát él a férje, házasságtörőnek mondják, ha más férfié lesz, de ha meghal a férje, megszabadul e törvénytől, és már nem házasságtörő, ha más férfié lesz. ⁴Ugyanígy ti is, testvéreim, meghaltatok a törvény számára a Krisztus teste által, hogy másé legyetek: azé, aki feltámadt a halottak közül, hogy gyümölcsöt teremjünk Istennek. ⁵Mert amíg test szerint élünk, a bűnök törvény által szított szenvedélyei hatottak tagjainkban, hogy a halálnak teremjenek gyümölcsöt. ⁶Most azonban, miután meghaltunk annak a számára, ami fogva tartott minket, megszabadultunk a törvénytől, úgyhogy a Lélek új rendjében szolgálunk, nem pedig a törvény betűjének régi rendjében.

A törvény jó, de a bűn által halált okoz

⁷Mit mondunk tehát? A törvény bűn? Szó sincs róla! Viszont a bűnt nem ismerné, ha nem ismertem volna meg a törvénytől, és a kívánságot sem ismerném, ha a törvény nem mondaná: „Ne kívánd!” ⁸De a bűn, kihasználva a parancsolatot, mindenféle kívánságot szült bennem. Mert a törvény nélkül halott a bűn. ⁹En törvény nélkül éltem egykor. Amikor azonban eljött a parancsolat, a bűn életre kelt, ¹⁰én pedig meghaltam, és megértettem, hogy éppen az életre adott parancsolat lett halálom. ¹¹Mert a bűn, kihasználva a parancsolatot, megcsalt engem, és megölt általa.

¹²A törvény tehát szent, a parancsolat is szent, igaz és jó. ¹³Akkor a jó lett halálom? Szó sincs róla! Hanem a bűn, hogy bűn volna nyilvánvalóvá legyen. A jó által hoz rám halált, hogy így a parancsolat által a bűn bűnné legyen.

A belső ember harca a benne lakó bűnrel

¹⁴Tudjuk ugyanis, hogy a törvény lelki, én pedig testi vagyok: a bűn rabszolgája. ¹⁵Hiszen amit teszek, azt nem is értem, mert nem azt cselekszem, amit akarok, hanem azt teszem, amit gyűlölök. ¹⁶Ha pedig azt teszem, amit nem akarok, akkor elismerem a törvényről, hogy jó. ¹⁷Akkor pedig már nem is én teszem azt, hanem a bennem lakó bűn. ¹⁸Mert tudom, hogy én bennem, vagyis a testemben nem lakik jó, hiszen az akarat megvolna bennem a jóra, de nem tudom véghezvinni azt. ¹⁹Hiszen nem azt teszem, amit akarok: a jót, hanem azt cselekszem, amit nem akarok: a rosszat. ²⁰Ha pedig azt teszem, amit nem akarok, akkor már nem én teszem, hanem a bennem lakó bűn.

²¹Azt a törvényt találok tehát magamban, hogy – miközben a jót akarom tenni – csak a rosszra van lehetőségem. ²²Mert gyönyörködöm Isten törvényében a belső ember szerint, ²³de tagjaimban egy másik törvényt látok, amely harcol az értelemem törvénye ellen, és foglyul ejt a bűn tagjaimban lévő törvényével. ²⁴En nyomorult ember! Kicsoda szabadít meg ebből a halálra ítélt testből? ²⁵Hála legyen Istennek a mi Urunk Jézus Krisztus által! Tehát én magam értelmemmel ugyan Isten törvényének szolgálók, testemmel azonban a bűn törvényének.

Akik Krisztusban vannak, Lélek szerint járnak

⁸Nincsen azért most már semmiféle kárhozható ítélet azok ellen, akik Krisztus Jézusban vannak, ²mivel az élet Lelkének törvénye megszabadított téged Krisztus Jézusban a bűn és a halál törvényétől. ³Amire ugyanis képtelen volt a törvény, mert erőtlén volt a test miatt, azt tette meg Isten, amikor bűnért való áldozatként tulajdon Fiát küldte el a bűnös testhez hasonló formában, és kárhozatra ítélte a bűnt a testben, ⁴hogy a törvény követelése teljesüljön bennünk, akik nem test szerint járunk, hanem Lélek szerint. ⁵Mert akik test szerint élnek, a test dolgaira törekszenek, akik pedig Lélek szerint, a Lélek dolgaira. ⁶A test törekvése halál, a Lélek törekvése pedig élet és békesség, ⁷minthogy a test törekvése elleneskedés Istennel, mert Isten törvényének nem engedelmeskedik, és nem is tud engedelmeskedni. ⁸Akik pedig test szerint élnek, nem lehetnek kedvesek Isten előtt.

⁹Ti azonban nem test szerint éltek, hanem Lélek szerint, ha Isten Lelke lakik bennetek. De akiben nincs Krisztus Lelke, az nem az övé. ¹⁰Ha pedig Krisztus bennetek van, bár a test ha-

lott a bűn miatt, a Lélek élet az igazság miatt. ¹¹Ha pedig annak Lelke lakik bennetek, aki feltámasztotta Jézust a halottak közül, akkor az, aki feltámasztotta Krisztus Jézust a halottak közül, életre kelti halandó testeteket is a bennetek lakó Lelke által.

¹²Ezért, testvéreim, adósok vagyunk, de nem a testnek, hogy test szerint éljünk. ¹³Mert ha test szerint éltek, meg kell halnotok, de ha a Lélek által megölte a test cselekedeteit, élni fogtok. ¹⁴Akiket pedig Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai. ¹⁵Mert nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét féljete, hanem a fiúság Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: „Abbá, Atyám!” ¹⁶Maga a Lélek tesz bizonyosságot a mi lelkünkkel együtt arról, hogy Isten gyermekei vagyunk. ¹⁷Ha pedig gyermekek, akkor örökösök is: örökösei Istennek és örökösársai Krisztusnak, ha vele együtt szenvedünk, hogy vele együtt meg is dicsőüljünk.

Isten fiainak reménysége

¹⁸Mert azt tartom, hogy a jelen szenvedései nem hasonlíthatók ahhoz a dicsőséghez, amely láthatóvá lesz rajtunk. ¹⁹Mert a teremtett világ sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését. ²⁰A teremtett világ ugyanis a hiábavalóságnak vetettett alá, nem önként, hanem annak akaratából, aki alávetette, mégpedig azzal a reménységgel, ²¹hogy a teremtett világ maga is meg fog szabadulni a romlandóság szolgaságából Isten gyermekeinek dicsőséges szabadságára. ²²Hiszen tudjuk, hogy az egész teremtett világ együtt sóhajtozik és együtt vajúdik mind ez ideig. ²³De nemcsak ez a világ, hanem még azok is, akik a Lélek zsenyéjét kapták: mi magunk is sóhajtunk magunkban, várva a fiúságra, testünk megváltására. ²⁴Mert üdvösségünk reménységre szól. Viszont az a reménység, amelyet már látunk, nem is reménység, hiszen amit lát valaki, azt miért kellene remélnie? ²⁵Ha pedig azt reméljük, amit nem látunk, akkor állhatatossággal várjuk.

²⁶Ugyanígy segít a Lélek is a mi erőtlenségünkön. Mert amiért imádkozunk kell, nem tudjuk úgy kérni, ahogyan kell, de maga a Lélek esedezik értünk kimondhatatlan fohászkodásoddal. ²⁷Aki pedig a szívüket vizsgálja, tudja, mi a Lélek szándéka, mert Isten szerint jár közben a szentekért.

²⁸Azt pedig tudjuk, hogy akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál, azoknak, akiket örök elhatározása szerint elhívott. ²⁹Mert akiket eleve kiválasztott, azokat eleve is rendelte, hogy hasonlókká legyenek Fia képmébe, hogy ő sok testvér között legyen elsőszülött. ³⁰Akikről pedig ezt eleve elrendelte, azokat el is hívta, és akiket elhívott, azokat meg is igazította, akiket pedig megigazított, azokat meg is dicsőítette.

A választottakat semmi sem szakíthatja el Istent szeretetétől

³¹Mit mondunk tehát ezekre? Ha Isten velünk, ki lehet ellenünk? ³²Aki tulajdon Fiát nem kímélte, hanem mindnyájunkért odaadta, hogyan ne ajándékozna nekünk vele együtt mindent? ³³Ki vádolná Isten választottait? Hiszen Isten, aki megigazít. ³⁴Ki ítélne kárhozatra? Hiszen Krisztus Jézus az, aki meghalt, sőt feltámadt, aki Isten jobbán van, és esedezik is értünk. ³⁵Ki választana el minket Krisztus szeretetétől? Nyomorúság, vagy szorongatás, vagy üldözés, vagy éhezés, vagy mezítelenség, vagy veszedelem, vagy fegyver? ³⁶Amint meg van írva: „Teérted gyilkolnak minket nap mint nap, annyira becsülnék, mint vágójuhokat.” ³⁷De mindezekben diadalmaskodunk az által, aki szeret minket. ³⁸Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, ³⁹sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választ el minket Istent szeretetétől, amely megjelent Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.

Pál fájdalma népe miatt

⁹Igazat mondom Krisztusban, nem hazudok, ¹elkiismeretem tanúskodik mellettem a Szentlélek által, ²hogy nagy az én szomorúságom, és szüntelen fájdalom gyötri a szívemet. ³Mert azt kívánom, hogy inkább én magam legyek atok alatt, Krisztustól elszakítva, az én testvéreim, az én test szerinti rokonnaim helyett; ⁴akik izráeliták, akiké a fiúság és a dicsőség, a szövetségek és a törvényadás, az istentisztelet és az ígértetek, ⁵akiké az ősatyák, és akik közül származik a Krisztus test

szert, aki Isten mindenek felett: áldott legyen mindörökké. Ámen.

Az ígéret gyermekei az igazi izráeliták

6 Nem mintha Isten ígéje erejét veszítette volna. Mert nem tartoznak mind Izráelhez, akik Izráeltől származnak, 7 és nem mindnyájan Ábrahám gyermekei, akik az ő utódai, hanem amint meg van írva: „Aki Izsáktól származik, azt fogják utódodnak nevezni.” 8 Azaz nem a testi származás szerinti gyermekek Isten gyermekei, hanem az ígéret gyermekei számítanak az ő utódainak. 9 Mert így szól az ígéret: „Abban az időben eljövök, és fia lesz Sárának.” 10 Sőt Rebeka esetében még inkább, aki egy férfitől fogant, Izsáktól, a mi atyánktól. 11 Amikor ugyanis még meg sem születtek gyermekei, és nem tettek semmi jót vagy rosszat, de hogy Istennek az ő kiválasztáson alapuló elhatározása érvényesüljön, 12 nem a cselekedetek alapján, hanem az elhívó akaratára szerint, már akkor megmondattott Rebekának, hogy „a nagyobbik fog szolgálni a kisebbiknek”, 13 amint meg van írva: „Jákóbot szerettem, Ésaut pedig gyűlöltem.”

Isten szabad kegyelme

14 Mit mondjunk tehát? Igazságtalan az Isten? Szó sincs róla! 15 Hiszen így szól Mózeshez: „Könyörülök, akin könyörülök, és irgalmazok, akinek irgalmazok.” 16 Ezért tehát nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené. 17 Mert így szól az Írás a fáraóhoz: „Éppen azért emeltelek trónra, hogy megmutassam rajtad hatalmamat, és hogy hirdessék nevemet az egész földön.” 18 Ezért tehát akin akar, megkönyörül, akit pedig akar, megkeményít.

19 Azt mondod erre nekem: „Akkor miért hibáztat mégis? Hiszen ki állhat ellene akaratának?” 20 Ugyan ki vagy te, ember, hogy perbe szállsz az Istennel? Mondhatja-e alkotójának az alkotás: „Miért formáltál engem ilyenre?” 21 Nincs-e hatalma a fazekasnak az agyagon, hogy ugyanabból az agyagból az egyik edényt nemes célra, a másikat pedig közönségesre formálja? 22 Isten pedig nem haragját akarta-e megmutatni és hatalmát megláttatni, és nem ezért hordozta-e türelemmel a harag eszközeit, amelyek pusztulásra készültek? 23 Vajon nem azért is, hogy megismertesse dicsőségének gazdagságát az irgalom eszközein, amelyeket dicsőségre készített, 24 amilyenekké minket is elhívott, nemcsak a zsidók, hanem a többi nép közül is? 25 Amint Hóseásnál is mondja: „Azt a népet, amely nem az én népem, az én népemen hívom, és azt, amelyet nem szeretek, szeretett népemnek, 26 és úgy lesz, hogy azon a helyen, ahol megmondtam nekik: ti nem az én népem vagytok, ott neveztetek majd az élő Isten fiainak.” 27 Ésaiás pedig ezt hirdeti Izráelről: „Ha Izráel fiainak száma annyi volna, mint a tenger fővenye, akkor is csak a maradék üdvözülni, 28 mert az Úr teljes mértékben és gyorsan váltja valóra szavát a földön.” 29 És amint előre megmondta Ésaiás: „Ha a Seregek Ura nem hagyott volna utódod nekünk, olyanná lettünk volna, mint Sodoma, és hasonlónak lettünk volna Gomorához.”

Krisztus a megütközés köve Izráel számára

30 Mit mondjunk tehát? Azt, hogy a népek, amelyek nem törekedtek az igazságra, igazságot nyertek, mégpedig azt az igazságot, amely hitből van; 31 Izráel viszont, amely kereste az igazság törvényét, nem érte el a törvényt. 32 Miért? Azért, mert nem hitből, hanem mintegy cselekedetekből törekedtek rá: beleütköztek a megütközés kővébe, 33 amint meg van írva: „Íme, elhelyezem Sionban a megütközés kővét, a megbotránkozás szikláját, és aki hisz abban, az nem fog megszégyenülni.”

A törvényből és a hitből való igazság

10 Testvéreim, én szívemből kívánom, és könyörgök értük Istenhez, hogy üdvözüljenek. 2 Mert tanúskodom mellettük, hogy Isten iránti buzgóság van bennük, de nem a helyes ismeret szerint. 3 Mert azzal, hogy Isten igazságát nem értették meg, hanem a maguk igazságát igyekeztek érvényesíteni, nem engedelmekedtek Isten igazságának.

4 Mert a törvény végcélja Krisztus, minden hívó megigazulására. 5 Mózes ugyanis azt írja a törvényből való igazságról, hogy aki „cselekszi azokat, él általuk”. 6 A hitből való igazság pedig így szól: „Ne mondj szívedben: Ki megylegye az én menynye?” Azért tudniillik, hogy Krisztust lehozza. 7 Vagy: „Ki megy le az alvilágba?”

Azért tudniillik, hogy Krisztust a halálból felhozta. 8 Hanem mit mond? „Közel van hozzád az ige, a te szívedben”, mégpedig a hit ígéje, amelyet mi hirdettünk. 9 Ha tehát száddal Úrnak vallodd Jézust, és szívvel hiszed, hogy Isten feltámasztotta őt a halálból, akkor üdvözülsz. 10 Mert szívvel hiszünk, hogy megigazuljunk, és szájjal teszünk vallást, hogy üdvözüljünk. 11 Az Írás is így szól: „Aki hisz őbenne, nem szégyenül meg.” 12 Nincs különbség zsidók és görögök között, mert mindenkinél ugyanaz az Ura, és ő bőkezű mind azokhoz, akik segítségül hívják őt; 13 mert „aki segítségül hívja az Úr nevét, üdvözül”.

A hit hallásból van

14 De hogyan hívják segítségül azt, akiben nem hisznek? Hogyan is higgyenek abban, akiről nem hallottak? Hogyan hallják meg igehirdető nélkül? 15 És hogyan hirdessék, ha nem küldtek el? Amint meg van írva: „Milyen kedves azoknak a jövetele, akik az evangéliumot hirdetik!” 16 Csakhogy nem mindenki engedelmeskedett az evangéliumnak, hiszen Ésaiás is ezt mondja: „Uram, ki hitt annak, amit tőlünk hallott?” 17 A hit tehát hallásból van, a hallás pedig Krisztus beszéde által.

18 Kérdem: talán nem hallották? Sőt nagyon is! „Az egész földre elhatott az ő hangjuk, és a földkerekség széléig az ő beszédük.” 19 De tovább kérdek: Izráel talán nem értette meg? Először Mózes mondja: „Egy olyan néppel teszelek féltékennyé, amely nem az én népem, értetlen néppel haragítlak meg titeket.” 20 Ésaiás pedig nyíltan ki is mondja: „Megtaláltak azok, akik nem kerestek, megjelentem azoknak, akik nem kérdezősködtek utánam.” 21 Izráelről viszont így szól: „Egész nap kitértam karjaimat az engedetlen és ellenszegülő nép felé.”

Isten nem vetette el Izráelt

11 Azt kértem tehát: elvetette Isten az ő népét? Szó sincs róla! Hiszen én is izraelita vagyok, Ábrahám utódai közül, Benjámin törzséből. 2 Isten nem vetette el az ő népet, amelyet eleve kiválasztott. Vagy nem tudjátok, mit mond az Írás Illésről, amikor Isten előtt vádat emel Izráel ellen: 3 „Uram, prófétáidat megölték, oltáraitat lerombolták, én maradtam meg egyedül, de nekem is az életemre törnek.” 4 Viszont mit mond neki az isteni kijelentés? „Meghagytam magamnak hétezer férfit, akik nem hajtottak térdet a Baalnak.” 5 Így tehát most is van maradék a kegyelmi kiválasztás szerint; 6 ha pedig kegyelemből van, akkor nem cselekedetekből, különben a kegyelem nem volna kegyelem.

7 Mi tehát a helyzet? Amire Izráel törekedett, azt nem érte el. A választottak azonban elérték, a többiek pedig megkeményítették, amint meg van írva: „Adott nekik az Isten bódult lelket, olyan szemet, amellyel nem láthatnak, és olyan fület, amellyel nem hallhatnak mindmáig.” 9 Dávid is ezt mondja: „Asztaluk legyen számukra csapdává és hálónak, megbotlással és megtorlással.” 10 Homályosodjék el szemük, hogy ne lássanak, és hátukat görnyeszd meg örökre.”

Izráel elesése üdvösség a népeknek

11 Kérdem tehát: azért botlottak meg, hogy elbukjanak? Szó sincs róla! Viszont az ő bukásuk által jutott el az üdvösség a népekhez, hogy Isten féltékennyé tegye Izráelt. 12 Ha pedig az ő bukásuk a világ gazdagságává lett, vesztésük pedig a népek gazdagságává, akkor mennyivel inkább az lesz, ha teljes számban megtérnek. 13 Ezt pedig nektek mondom, a népeknek: amennyiben tehát én a népek apostola vagyok, az válik szolgálatom dicsőségére, 14 ha valamiképpen féltékennyé tehetem véreimét, és így megmenthetek közülük némelyeket. 15 Hiszen ha elvetették a világ megbékélését szolgálta, mi mást jelentene befogadásuk, mint életet a halálból? 16 Ha pedig a zsenge szent, a tészta is az, és ha a gyökér szent, az ágak is azok.

A szelid és a vad olajfa

17 Ha azonban az ágak közül egyesek kitértettek, te pedig vad olajfa létedre beoltattál közéjük, és az olajfa gyökerének éltető nedvéből részesültél, 18 ne dicsekedj az ágakkal szemben. Ha mégis dicsekszel: nem te hozdoz a gyökert, hanem a gyökér téged. 19 Azt mondod erre: „Azért törettek ki ágak, hogy én beoltassam.” 20 Úgy van: azok hitelenség miatt törettek ki,

te pedig a hit által állsz. Ne légy elbizakodott, hanem félj! 21 Mert ha Isten a természet szerinti ágakat nem kímélte, téged sem fog kímélni. 22 Lásd meg tehát Isten jóságát és szigorúságát: az elbukottakkal szigorú, veled pedig jóságos, ha megmaradsz jóságában, mert különben te is kivágatsz. 23 De az elbukottak is, ha nem maradnak meg a hitelenségben, beoltatnak majd, mert Istennek van hatalma arra, hogy ismét beoltsa őket. 24 Hiszen ha te a természet szerinti vad olajfáról levágattál, és természetted ellenére beoltattál a szelid olajfába, akkor mennyivel inkább be fognak oltatni a saját olajfájukba azok, akik természetük szerint odatartoznak!

Az egész Izráel üdvözülni fog

25 Nem szeretném, testvéreim, ha önmagukat bölcseknek tartva nem vennék tudomásul azt a titkot, hogy a megkeményedés Izráelnek csak egy részét érte, amíg a népek teljes számban be nem jutnak, 26 és így üdvözülni fog az egész Izráel, amint meg van írva:

„Eljön Sionból a Megváltó, eltávolítja a hitelenséget Jákób házából, 27 és én ezt a szövetséget adom nektek, amikor eltörlöm bűneiket.”

28 Az evangélium miatt tehát Isten ellenségei tiértetek, de a kiválasztás miatt kedveltek az ósytájkért, 29 mert megbánhatatlanok az Isten ajándékai és az ő elhívása. 30 Mert ahogyan ti egykor engedetlenek voltatok Istennel szemben, most pedig irgalmat nyertetek az ő engedetlenségük révén, 31 úgy ők is engedetlenek lesznek, hogy a nektek adott irgalom révén végül ők is irgalmat nyerjenek. 32 Mert Isten mindenkiket egybezárt az engedetlenségbe, hogy mindenkiben megkönyörüljön.

Isten bölcsességének dicsérete

33 Ó, Isten gazdagságának, bölcsességének és ismeretének mélysége! Mily megfoghatatlanok az ő ítéletei, és mily kikutathatatlanok az ő útjai! 34 Mert „ki értette meg az Úr szándékát, vagy ki lett az ő tanácsadója? 35 Vagy ki előlegezett neki, hogy vissza kellene fizetnie?” 36 Bizony, őtöle, őáltala és őreá nézve van minden: övé a dicsőség mindörökké. Ámen.

Az okos istentisztelet

12 Kérlek azért titeket, testvéreim, az Isten irgalmasságára, hogy okos istentiszteletként szánjátok oda magatokat élő, szent, Istennek kedves áldozatul, 2 és ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek, mi az Isten akaratára, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.

A kegyelmi ajándékok sokfélesége és a gyülekezet egysége

3 A nekem adott kegyelem által mondom tehát közöttetek mindenkinnek: ne gondoljátok magatokat többnek, mint amennyinek gondolnotok kell, hanem arra igyekezzék mindenki, hogy józanul gondolkozzék az Istentől kapott hit mértéke szerint. 4 Mert ahogyan egy testnek sok tagja van, de nem minden tagnak ugyanaz a feladata, 5 úgy sokan egy test vagyunk Krisztusban, egyenként pedig egymásnak tagjai. 6 Mert a nekünk adott kegyelem szerint különböző ajándékaink vannak, eszerint szolgálunk is: aki a prófétálás ajándékát kapta, az a hit szabálya szerint prófétáljon; 7 aki a szolgálat ajándékát kapta, az végezze szolgálatát; a tanító a tanítást, 8 a vigasztaló a vigasztalást, az adakozó szerénységgel, az előljáró igyekezettel, a könyörülő pedig jókedvvel.

A képmutatás nélküli szeretet

9 A szeretet ne legyen képmutató. Iszonyodjatok a gonosztól, ragaszkodjatok a jóhoz, 10 a testvérszeretettel legyetek egymás iránt gyengédek, a tiszteltetésben egymást megelőzők, 11 a szolgálatkészségben fáradhatatlanok, a Lélekben buzgók: az Úrnak szolgáljatok. 12 A reménységben örvezzetek, a nyomorúságban legyetek kitartók, az imádkozásban állhatatosak. 13 A szentekkel vállaljatok közösséget szükségeikben, gyakoroljátok a vendégszeretettel. 14 Aldjátok azokat, akik üldöznek titeket; áldjátok és ne átkozzátok. 15 Örüljete az örülőkkel, sirjatok a sírókkal. 16 Egymással egyetértésben legyetek, ne legyetek nagyratörők, hanem az alázatosakhoz tartásot magatokat. Ne legyetek bölcsek önmagatok szerint. 17 Ne fizessetek senkinek rosszal a rosszért. A tisztesség legyen gondotok minden ember előtt! 18 Ha lehetséges, amennyire töltek telik,

éljete minden emberrel békességben. 19 Ne álljatok bosszút önmagatokért, szeretteim, hanem adjatok helyet az ő haragjának, mert meg van írva: „Enyém a bosszúállás, én megfizetek” – így szól az Úr. 20 Sőt „ha éhezik ellenséged, adj ennie, ha szomjazik, adj innia; mert ha ezt teszed, paraszat gyűjtesz a fejére.” 21 Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a jóval a rosszal.

Minden hatalom Istentől van

13 Minden lélek engedelmeskedjék a felettes hatalmaknak, mert nincs hatalom mástól, mint Istentől, ami hatalom pedig van, Istentől rendeltetett. 2 Aki tehát nem engedelmeskedik a hatalomnak, az Isten rendelkezésével fordul szembe; akik pedig szembefordulnak vele, azok maguknak köszönhetik ítéletüket. 3 Mert nem a jó cselekedet miatt kell félni az előljáróktól, hanem a rossz miatt. Azt akard, hogy ne kelljen félned a hatalomtól? Tedd a jót, és dicséretet kapsz tőle, 4 mert Isten szolgálója ő neked a jó elősegítésére. Ha azonban a rosszal teszed, akkor félj, mert nem ok nélkül viseli a kardot, hiszen ő Isten szolgálója, aki az ő haragját hajtja végre azon, aki a rosszal teszi. 5 Ezért tehát engedelmeskedni kell nemcsak a harag miatt, hanem a lelkiismeret miatt is. 6 Hiszen adót is azért fizettek, mert ők Isten szolgálói, akik éppen ebben a szolgálatban fáradoznak. 7 Adjátok meg mindenkinnek, amivel tartoztok: akinek az adóval, annak az adót, akinek a vámmal, annak a vámot, akinek a félelemmel, annak a félelmet, akinek pedig a tisztelettel, annak a tiszteletet.

A törvény betöltése a szeretet

8 Senkinek se tartoztatok semmivel, csak azzal, hogy egymást szeressétek; mert aki a másikat szereti, betöltötte a törvényt. 9 Mert ez a parancsolat: „ne paráználkodj, ne ölj, ne kívánd a másét”, és bármilyen más parancsolat ebben az ígében foglalható össze: „Szeresd felebarátodat, mint magadat!” 10 A szeretet nem tesz rosszal a felebarátnak. A szeretet tehát a törvény betöltése.

Az Úr eljöveteleének sürgető közelsége

11 Ezenfelül tudjátok, hogy az idő sürget: ideje már az álomból felébrednetek, mert most közelebb van hozzánk az üdvösség, mint amikor hitre jutottunk. 12 Az éjszaka múlik, a nappal pedig már közel van. Vessük el tehát a sötétség cselekedeteit, és öltjük fel a világosság fegyvereit. 13 Mint nappal illik, tisztességben éljünk: nem dorbézolásban és szeszegeskedésben, nem bujálkodásban és kicsapongásban, nem viszálykodásban és irigységben, 14 hanem öltözzetek magatokra az Úr Jézus Krisztust; a testet pedig ne kényeztessétek úgy, hogy bűnös kívánságok ébredjenek benne.

A hitben erősek ne ítéljék meg az erőtleneket

14 A hitben erőtlent pedig fogadjátok be, de ne azért, hogy nézeteit bírálgassátok. 2 Az egyik azt hiszi, hogy mindent ehet, az erőtlent pedig zöldségféléket eszik. 3 Aki eszik, ne vessen meg azt, aki nem eszik, aki pedig nem eszik, ne ítélje meg azt, aki eszik, hiszen Isten befogadta őt. 4 Ki vagy te, hogy más szolgálója felett ítélkezel? Tulajdon urának áll vagy bukik. De meg fog állni, mert van hatalma az Úrnak arra, hogy megtartsa.

Senki sem él önmagának

5 Van, aki az egyik napot különbnek tartja a másik napnál, a másik pedig egyformának tart minden napot: mindegyik legyen bizonyos a maga meggyőződésében. 6 Aki az egyik napot megkülönbözteti, az Úrért különbözteti meg. Aki eszik, az is az Úrért eszik, hiszen hálát ad Istennek. Aki pedig nem eszik, az Úrért nem eszik, és szintén hálát ad Istennek. 7 Mert közülünk senki sem él önmagának, és senki sem hal önmagának; 8 mert ha élünk, az Úrnak élünk, ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Tehát akár éljünk, akár haljunk, az Úréi vagyunk. 9 Mert Krisztus azért halt meg, és azért kelt életre, hogy mind a holtakon, mind az élőkön uralkodjék. 10 Akkor te miért ítéled el testvéredet? Vagy te is, miért vetted meg testvéredet? Hiszen mindnyájan oda fogunk állni Isten ítélőszéke elé. 11 Mert meg van írva: „Élek én, így szól az Úr, bizony előttem fog meghajolni minden térd, és minden nyelv megvallja majd, hogy én vagyok az Isten.” 12 Így tehát mindegyikünk önmagáról fog számot adni Istennek.

Isten országa nem evés és ivás

¹³Ne ítéljessük hát többé egymást, hanem azt ítéljétek meg inkább, miként nem okoztok a testvéreteknek megütközést vagy botránkozást. ¹⁴Tudom, és meg vagyok győződve az Úr Jézus által, hogy semmi sem tisztátalan önmagában, hanem csak ha valaki valamit tisztátalannak tart, annak tisztátalan az. ¹⁵Ha pedig testvéred valamilyen étel miatt megszorodik, máris letértél a szeretet útjáról: ne tedd tönkre ételleddel azt, akiért Krisztus meghalt. ¹⁶Vigyázzatok, ne káromolják azt a jót, amelyben részesültetek. ¹⁷Hiszen az Isten országa nem evés és ivás, hanem igazság, békesség és öröm a Szentlélekben; ¹⁸mert aki így szolgál Krisztusnak, az kedves Isten előtt, és megbízható az emberek előtt. ¹⁹Arra törekedjünk tehát, ami a békességet és az épülést szolgálja. ²⁰Étel miatt ne rombold le az Isten munkáját. Minden tiszta ugyan, de rossz annak az embernek, aki megütközéssel eszik. ²¹Jobb tehát nem enni húst, nem inni bort és semmi olyat, amin testvéred megütközik. ²²Te azt a hitet, amely benned van, tartsd meg Isten előtt. Boldog, akinek nem kell elítélnie önmagát abban, amit helyesel. ²³Akinek viszont kétségei vannak, amikor eszik, máris megítéltetett, mivel nem hitből teszi. Mert mindaz, ami nem hitből van, bűn.

Az erősek hordozzák az erőtlenek gyengeségeit

15 Mi erősek pedig tartozunk azzal, hogy az erőtlenek gyengeségeit hordozzuk, és ne a magunk kedvére éljünk. ²Mindegyikünk a felebarátja kedvét keresse, mégpedig a jóra, az építésre. ³Hiszen Krisztus sem a maga kedvére élt, hanem amint meg van írva: „A te gyalázóid gyalázásai hullottak énreám.” ⁴Mert amit korábban megírtak, a mi tanításunkra írták meg, hogy az Írásokból türelmet és vigasztalást merítve reménykedjünk. ⁵A türelm és vigasztalás Istene pedig adja meg nektek, hogy egyetértés legyen közöttetek Jézus Krisztus akarata szerint, ⁶hogy egy szívvel, egy szájjal dicsőítsétek a mi Urunk Jézus Krisztus Istent és Atyját.

Zsidók és más népek együtt dicsőítik Istent a gyülekezetben

⁷Ezért fogadjátok be egymást, ahogyan Krisztus is befogadott titeket Isten dicsőségére. ⁸Mert azt mondom, hogy Krisztus a zsidóság

szolgájává lett Isten igazságáért, hogy megerősítse az atyáknak adott ígéreteket, ⁹a népek pedig irgalmáért dicsőítsék Istent, amint meg van írva: „Ezért magasztallak téged a népek között, és nevednek dicséretet éneklek.” ¹⁰Azután ezt is mondja: „Örüljétek, népek, az ő népével együtt.” ¹¹Majd ismét: „Dicsérjétek az Urat mind, ti népek, dicsőítsék őt mind a nemzetek.” ¹²Ézsaiás pedig így szól: „Hajtás sarjad Isai gyökeréből, és népek uralkodójává emelkedik: benne reménykednek a népek.” ¹³A reménység Istene pedig töltsön be titeket a hitben teljes örömmel és békességgel, hogy bővülködjétek a reménységben a Szentlélek ereje által.

Pál nem akar mások munkaterületén működni

¹⁴Én pedig, testvéreim, magam is meg vagyok arról győződve, hogy ti is telve vagytok jószággal, telve minden ismerettel, és hogy egymást is tudjátok tanítani. ¹⁵Ezért kissé merészebben írtam nektek, mintegy emlékeztetve titeket, merthogy arra kaptam Istentől a kegyelmi ajándékot, ¹⁶hogy a népekért legyek Krisztus Jézusnak szolgája, aki az Isten evangéliumának papi szolgálatát végzem, hogy a népek áldozata a Szentlélek által megszentelt és kedves legyen. ¹⁷Krisztus Jézusban tehát van okom a dicsekvésre Isten előtt, ¹⁸mert semmi olyanról nem mernék beszélni, amit ne Krisztus tett volna általam a népek megtéréséért szóval és tettel, ¹⁹jelek és csodák erejével, a Lélek erejével: így hirdethettem Jeruzsálemtől kezdve mindenfelé egészen Illíriáig Krisztus evangéliumát. ²⁰Ezért úgy tartottam becsületesnek, hogy az evangéliumot ne ott hirdessem, ahol Krisztust már ismerik, hogy ne idegen alapra építsek, ²¹hanem amint meg van írva: „Meglátják őt azok, akiknek még nem hirdették, és akik még nem hallották, azok megértik.”

Pál részletes útiterve

²²Ez is sokszor akadályozott abban, hogy elmenjek hozzátok. ²³Most pedig, mivel ezeken a vidékeken már nincs feladatom, és sok éve vágyódom arra, hogy eljussak hozzátok, ²⁴amikor Hispániába utazom, el is megyek hozzátok. Remélem ugyanis, hogy átutazóban megláthatlak titeket, és ti fogtok engem oda útnak indítani, ha már előbb egy kissé felüdültem nála-

tok. ²⁵Most pedig Jeruzsálembé megyek a szentek szolgálatára. ²⁶Macedónia és Akhája ugyanis jónak látta, hogy gyűjtést rendezzenek a jeruzsálemi szentek szegényeinek. ²⁷Jónak látták ezt, de tartoznak is ezzel nekik, mert ha a népek részesültek az ő lelki javaikban, akkor tartoznak is azzal, hogy anyagiakkal szolgáljanak nekik. ²⁸Ha tehát ezt elvégeztem, és az adományt átadtam, a ti segítségetekkel elmegyek Hispániába. ²⁹Azt pedig tudom, hogy amikor hozzátok megyek, Krisztus áldásának teljességével megyek majd.

³⁰A mi Urunk Jézus Krisztusra és a Lélek szeretetére kérek titeket, testvéreim, legyetek segítségemre Isten előtt értem mondott imádságaitokban, ³¹hogy megszabaduljak azoktól, akik hitetlenek Júdeában, és hogy jeruzsálemi szolgálatom kedves legyen a szenteknek; ³²hogy aztán majd Isten akarataból örömmel érkezzen hozzátok, és megpihenjek nálatok. ³³A békesség Istene legyen mindnyájatokkal. Ámen.

Fébé ajánlása és személyes üdvözlések

16 Ajánlom nektek nőtestvérünket, Fébét, aki a kenkhreai gyülekezet szolgálója: ²fogadjátok be őt az Úrban a szentekhez illően, és álljatok mellé minden olyan ügyben, amelyben szüksége van rátok, mert ő is sokaknak lett pártfogója, nekem magamnak is.

³Köszöntések Priszkat és Akvilát, akik munkatársaim Krisztus Jézusban! ⁴Ők értem saját életüket kockáztatták, és nekik nemcsak én vagyok hálás, hanem a népek valamennyi gyülekezete is. ⁵Köszöntések a házukban lévő gyülekezetet is! Köszöntések az én szeretett Epainetoszomat, aki Ázsia tartományának zsengeje Krisztusban! ⁶Köszöntések Máriát, aki sokat fáradozott értetek! ⁷Köszöntések Andronikoszt és Juniát, rokonaimat és fogolytársaimat, akiket nagyra becsülnek az apostolok körében, akik nálam is előbb jutottak hitre Krisztusban! ⁸Köszöntések az Úrban szeretett Ampliátusomat! ⁹Köszöntések Urbánuszt, aki munkatársunk Krisztusban, és az én szeretett Sztakhüszomat! ¹⁰Köszöntések Apellészt, Krisztus kipróbált emberét! Köszöntések az Arisztobulosz háza népéből valókat! ¹¹Köszöntések Heródiónt, az én rokonomat! Köszöntések a Narcisszusz háza népéből azokat, akik az Úrban

hisznek! ¹²Köszöntések Trüfainát és Trüfószát, akik fáradoznak az Úrban! Köszöntések a szeretett Persziszt, aki sokat fáradozott az Úrban! ¹³Köszöntések az Úrban kiválasztott Rufuszt és anyját, aki nekem is anyám! ¹⁴Köszöntések Aszünkritoszt, Flegónt, Hermészt, Patrobászt, Hermászt és a velük lévő testvéreket! ¹⁵Köszöntések Filologoszt és Júliát, Néreuszt és nőtestvérét, valamint Olümpászt és a velük lévő szenteket mind! ¹⁶Köszöntések egymást szent csókkal! Köszönt titeket Krisztus minden gyülekezete.

Óvás a zavarkeltőktől

¹⁷Kérek titeket, testvéreim, tartsátok szemmel azokat, akik szakadásokat és botránkozásokat okoznak azzal a tanítással szemben, amit tanultatok! Térjétek ki előlük! ¹⁸Mert az ilyenek nem a mi Urunknak, Krisztusnak szolgálnak, hanem a saját hasúknak, és szép szóval, ékesszólással megcsalják a jóhiszeműek szívét. ¹⁹Hiszen a ti engedelmisségetek híre eljutott mindenkihez; nektek tehát örülök. De szeretném, ha bölcsék lennétek a jóra, és együgyűek a rosszra. ²⁰A békesség Istene pedig összezúzza a Sátánt lábátok alatt hamarosan. A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme legyen veletek!

Pál munkatársainak üdvözlései

²¹Köszönt titeket munkatársam, Timóteus, valamint rokonaim: Luciusz, Jázon és Szószipatrosz. ²²Köszöntelek titeket az Úrban én, Terciusz, aki leírtam ezt a levelet. ²³Köszönt titeket Gájusz, aki vendéglátóm nekem és az egész gyülekezetnek. Köszönt titeket Erásztosz, a város számvevője, és Kvártusz testvérünk. ²⁴(A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme legyen mindnyájatokkal!)

Isten dicsőítése

²⁵Akinek pedig van hatalma arra, hogy megerősítsen titeket az én evangéliumom és a Jézus Krisztusról szóló üzenet szerint – ama titok kinyilatkoztatása folytán, amely örök időken át kimondatlan maradt, ²⁶de most nyilvánvalóvá lett, és az örök Isten rendelkezése szerint a próféták írásai által tudott adatott minden népek, hogy eljussanak a hit engedelmes-ségére –, ²⁷az egyedül bölcs Istennek legyen dicsőség Jézus Krisztus által örökön-örökké. Ámen.

A Magyar Bibliatársulat kiadványaiból

Megrendelhetők az MBTA kiadójánál (www.kalvinkiado.hu) vagy levélben az info@bibliatarsulat.hu címen

Bibliák

Nagy családi Károli-Biblia
Ára: 3700 Ft

Kis családi Károli-Biblia
Ára: 2600 Ft

Standard Károli-Biblia
Ára: 2100 Ft

Új fordítású Biblia
Ára: 2900 Ft

Középméretű új fordítású Biblia
Ára: 2500 Ft

Biblia magyarázó jegyzetekkel
Az egyes bibliai könyvekhez történeti és tartalmi bevezetést, a szövegrészek közé tördelt háttérmagyarázatokat, valamint a fontosabb fogalmakat kislexikonszerűen felsorakoztató szógyűjteményt tartalmaz ez az új fordítású szövegével megjelent „magyarázatos Biblia”.
Ára: 4100 Ft

Bibliarészletek

Újszövetség és Zsoltárok könyve
Ebben a bibliakiadásban az Újszövetség könyvei és a Zsoltárok könyve mellett olvashatóak a *Biblia magyarázó jegyzetekkel* című kötet bevezetései is az egyes bibliai könyvekhez.
Ára: 1100 Ft

Károli-fordítású Újszövetség és Zsoltárok könyve
Ára: 1450 Ft

Szinopszis
A négy evangélium párhuzamos szövege.
Ára: 2700 Ft

Lukács evangéliuma
A három katolikus (Káldi-, új katolikus, Békés–Dalos-) és három protestáns (vizsolyi, revideált Károli-, revideált új protestáns) fordítás párhuzamos tördeléssel olvasható szövege.
Ára: 2900 Ft

Deuterokanonikus bibliai könyvek
A katolikus bibliafordításokban ma is megtalálható, ám a protestáns bibliákból hiányzó, másodlagosan kanonikus könyveknek az eredeti görög szöveg alapján készült új fordítása.
Ára: 1500 Ft

Görög–magyar Újszövetség
Ára: 4800 Ft

Angol–magyar Újszövetség
Ára: 2200 Ft

Német–magyar Újszövetség
Ára: 3200 Ft

Szlovák–magyar Újszövetség
Ára: 590 Ft

Román–magyar Újszövetség
Ára: 690 Ft

Bibliai segédkönyvek

Bibliai atlasz
77 színes térképen, fényképekkel és műholdfelvételekkel mutatja be a bibliai tájak és az egykori nagybirodalmak történelmét, földrajzát, valamint a bibliai események helyszíneit.
Ára: 2600 Ft

**Pecsuk Ottó (szerk.):
Bibliaismereti kézikönyv**
Bevezetés és tartalmi ismertetés a Szentírás könyveihez. Elsősorban a közép- és felsőszintű oktatás igényeihez alkalmazkodva közöl fontos tartalmi és háttérismereteket az egyes bibliai könyvekről.
Ára 3500 Ft

Bottyán János:

A magyar Biblia évszázadai
A magyar nyelvű bibliafordítások történetén kalauzolja végig az olvasót az először 1982-ben megjelent könyv. Ez a második kiadás röviden összefoglalja a hazai bibliakiadás utóbbi három évtizedének történetét is.
Ára: 2100 Ft

**Fabian Vogt:
Isten hozott a Bibliában!**
Útikalauz a Szentíráshoz
Ára: 1500 Ft

**Hans Ruedi Weber:
Engem olvas a könyv**
Bibliaiskolai vezetők kézikönyve. Rövid elméleti segédanyag bibliai szövegek csoportos feldolgozásához, hasznos gyakorlati tanácsokkal.
Ára: 460 Ft

**Holger Finze-Michelsen:
Miatyánk – Felfedezések az Úrtól tanult imádságban**
Az Úr imádságáról írt könyv az ima központi kifejezéseire koncentrál, hogy ezen keresztül az olvasó saját életében fedezhesse fel Jézus imádságának értelmét.
Ára: 1400 Ft

Isten útja a legjobb útvonal

Családi konferencia Piliscsabán

► **Különleges kegyelem, hogy a felgyorsult világ forgatagából az ember elmehelet olyan helyre, ahol elcsendesedhet, és lehetősége van az Úrral való személyes kapcsolat elmélyítésére. Nincs élet Jézus nélkül! Keresni kell, és mint éltető táplálékot – amely nélkül értelmetlen élni – az embernek magához kell venni. Ennek jegyében rendezték meg Isten áldott jelenlétében a Budai és a Pesti Egyházmegye családi konferenciáját. Piliscsabán, a Béthel Evangélikus Missziói Otthonban június 28. és július 3. között közel hatvan fő figyelt a heti ígére: „Engem keresetek, és éltek!” (Ám 5,4)**

A reggeli áhítatokat Horvát-Hegy Olivér és Hulej Enikő lelkészek osztották fel egymás között.

Az Úr, aki gondoskodó és szerető Isten, formálja gyermekeit, útmu-

tatást ad és kegyelmi ajándékokkal halmozza el őket. Hogyan élünk ajándékainkkal? Nem csupán a megfogható tárgyi dolgok az értékek és ajándékok. Ajándék az együttlét, a nagy család, a beszélgetés, a biznyságtétel, az imaközösség és a közös éneklés is. Ezen ajándékok rengetegét árasztotta Isten erre a konferenciára.

„Kegyelemből léphetünk be szent jelenlétbe...” – hívogató sokszor az ének az alkalmak előtt, melyek az Úrral és az egymással való közösségre teremtettek lehetőséget.

Az ember a tökéletességre törekszik. Csak jóra, szépre vágyik, olyanra, ami hibátlan, ép. Ám egyedül Isten tökéletes, és ha tőle kérjük, hogy hasonlóképpen magához formálja életünket, akkor arra a napra, amelyet ígér a gyermekei számára, bevégzi munkáját – hallhatták az egybegyűltek az áhítatokon. Nem elégedhet meg az ember a néhol barnuló, romló gyümölcs el-

fogyasztásával, hiszen van tökéletes. Csakis a teljesen ép, egészséges táplálék tart életben. Táplálék nélkül és éltető víz nélkül nem lehet élni. Jézus a forrás!

A délutáni előadók – Ittész András és Szilvia, dr. Rab Ferenc Levente, Horváth Miklós, Gáncs Péter, Horváth-Hegy Olivér – az elköteleződésről beszéltek. Elköteleződés a család, a hivatás, az élet, a gyülekezet és Jézus Krisztus mellett. Az ember választhat. Hozhat döntéseket, melyeknek a következményeit viselnie kell. Miért ne akarnánk azon az úton járni, amelyet Isten tervezett egyen-egyenként mindenkinek, hiszen az a legjobb útvonal! Csak követni kell. Bizni a tökéletes Zetében. Mellette dönteni.

Az esti evangélizációsorozatot Zsarnai Krisztián lelkész tartotta, Bír 7,7b alapján: „Így szól az Úr: ... megszabadítlak benneteket.” Isten megmutatta hatalmasságát, csodáját, erejét Gedeonnak. A hétköznapi forgatagában a ma embere is számtalan csatát vív, hasonlóképpen Gedeonhoz. Mi is tudhatjuk: nem kell egyedül küzdenünk. „Ne félj!” – erősít minket is számtalanszor az ige. Merjünk ráállni az Úr ígéreteire!

A héten a konferencia résztvevői megtapasztalhatták, hogy Isten szerető és gondoskodó Atya, aki nem hagy minket magunkra, hordoz, táplál, gondoskodik rólunk, és győzelemre vezet. A heti ének soraival zárom e beszámolót: „Élet van tebenned, / Erő van tebenned, / Remény van tebenned, ó, Jézus!”

■ BITTÓ VIKTÓRIA

Zeneszótól voltak hangosak a templomok

Harminc fiatal vett részt idén az országos evangélikus fúvóstabornban június 24. és július 4. között Kismányokon Johann Gyula szakmai irányításával. A gyerekek fele első alkalommal érke-

lett – szabadidejükben – előszeretettel sportoltak a gyerekek.

A hagyományoknak megfelelően idén is felléptek a mucsfai és a kismányoki istentiszteleten, illetve koncer-

zett a tíznapos programra, ami jelzi, hogy a tábor életében immár elérkezett a generációváltás ideje.

A több éve visszajáró réz- és fafúvósok már maguk is részt vettek a kisebbek tanítgatásában, felügyelésében. A próbák és a Makán Hargita lelkész által vezetett áhítatok mel-

tet adtak a majosi templomban. Plusz felkérésként a bonyhádi evangélikus gimnáziumban megrendezett konfirmandustáborban és az evangélikus pedagóguskonferencián is bemutatkoztak a zenészek, közöttük a BrassCom zenekar tagjai.

■ MÁTÉ RÉKA felvétele

FOTÓ: ZSARNAI KRISZTIÁN

Engedd, hogy kijavítsák a hibáidat!

„Egy író soha nem jobb, mint a szerkesztője.” Minden jó tollforgató tudja, hogy műve „korrekciós kezelést” igényel. Talán nyelvtani hiba van benne vagy elírás; esetleg egy kifejezés vagy egy mondat nem világos; vagy a szerkesztő talán arra biztatja az író, hogy vizsgálja meg az írás kiindulópontját. A javítás fontos ahhoz, hogy az olvasóink megértsék, amit valóban mondani akarunk nekik. Korrigálni azonban gyakran nem könnyű. Csalódottá, reményvesztetté tehet bennünket, néha még megalázó is lehet, ha csak azt látjuk, hogy a „csodálatos”, sok munkával és szeretettel megalkotott opuszunk messze nem olyan színvonalú, amilyennek terveztük, amilyennel lenyűgözhattük volna az olvasóinkat.

Tehát két lehetőségünk marad: vagy tekintettel vagyunk a szerkesztők szemléletmódjára, és megfontoljuk javaslataikat; vagy figyelmen kívül hagyjuk őket, mert meg vagyunk győződve róla: ők egyszerűen nem értik meg, hogy mi milyen irodalmi zsenik vagyunk.

A korrekció – amelyet néhányan konstruktív kritikának neveznek – azonban nem kötődik kizárólag az íráshoz, az írott művekhez: bármilyen más munkahelyen is alkalmazható. Még a legtehetségesebb dolgozónak is (legyen akár mesterember, üzletkötő, menedzser, akár csúcscsoport) tanulnia kell, fejlesztenie szakmai képességeit, hogy a csúcson maradjon. Ebben segítségére van, ha valaki – egy kívülálló, objektív megfi-

gyelő – képes észrevenni a gyengéit, korlátait, és aztán javaslatot tud tenni arra, hogyan fejlődhet tovább.

Sajnos nem mindenki fogadja el, ha kijavítják; időnként ez a tevékenység ellenállásba és visszautasításba ütökzik. A visszautasítás mögött lehet büszkeség is, ami azt jelenti, hogy az illető képtelen az alázatra.

Súlyos következménye lehet, ha valaki megfontolni sem hajlandó a javító szándékú észrevételt. Talán éppen ezért foglalkozik az ószövetségi Példabeszédek könyvének tizenötödik fejezete több szakaszon át ezzel a témával. Bolond, aki figyelmen kívül hagyja, ha hibára, hiányosságra hívják föl a figyelmét. Fájdalmas lehet, amikor kijavítanak bennünket, de saját érdekünkben érdemes erre odafigyelni. „A bolond megúttálja az ő atyjának tanítását; a ki pedig megbecsüli a dorgálást, igen eszes.” (Péld 15,5; Károli-fordítás)

Ha nem figyelünk a korrekciót célzó jelzésre, annak komoly következményei lehetnek. Aki figyelembe veszi a jelzést, az képes visszatalálni a helyes irányba, arra az útra, amelyen elindult. Aki viszont nem fogadja el a hibára való figyelmeztetést, az rossz útra téved, talán olyanra, amelyről már vissza sem lehet fordulni. „Gonosz dorgálás jó arra, a ki útját elhagyja; a ki gyűlöli a fenytétet, meghal.” (Péld 15,10) és „A mely fül hallgatja az életnek dorgálását, a bölcsenek között lakik. A ki elvonja magát az erkölcsi tanítástól, megúttálja az ő lelkét; a ki pedig hallgatja a feddést, értelmet szerez.” (Péld 15,31–32)

A korrekció elvetése végső soron azt jelenti, hogy elfordulsz a bölcseségtől. Ha úgy döntöttél, „engem ez nem érdekel”, akkor már nagyon nehéz elfogadnod a javítást, még akkor is, ha a javadot szolgálja. Pedig úgy visszautasítani valamit, hogy meg sem vizsgálod, hogy jó-e, többnyire butaság. „Nem szereti a csúfoló a feddést, és a bölcssekhez nem megy.” (Péld 15,12)

A javítási javaslatok figyelembevételére segít a tervezésben, a célok tisztázásában. A tervek, célok értékelésének egyik módja, hogy megkérdezed a barátaid, kollégáid véleményét és tanácsát. Azzal, hogy az ő véleményüket is figyelembe veszed, még valószínűbb, hogy a helyes következtetésre jutsz. „Hiábavalók lesznek a gondolatok, mikor nincs tanács; de a tanácsosok sokaságában előmennek.” (Péld 15,22)

Ahhoz, hogy megfelelő módon fogadjuk, ha kijavítanak bennünket, alázatra van szükségünk. Az életünk nagy része abból áll, hogy tanulunk, és megértjük, amit tanultunk – néha ez azt is jelenti, hogy alázatosan beismerjük: korántsem tudunk mindent.

Az alázat leghatalmasabb cselekedete az, amikor alávetjük magunkat Istennek, és elismerjük az ő uralmát az életünk felett, még akkor is, ha ez azt jelenti, hogy személyes vágyainkat fel kell adnunk. „Az Úrnak féltelme a bölcsességnek tudománya, és a tisztességnek előtte jár az alázatosság.” (Péld 15,33)

■ ROBERT J. TAMASY
(Forrás: Monday Manna)

HETI ÚTRAVALÓ

„Így szól az Úr, a te teremtőd: Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!” (Ézs 43,1)

Szentháromság ünnepe után a hatodik héten az Útmutató reggeli és heti ígéiben Isten a sötétségből világosságra, a keresztség ajándékával megtérésre hív, melyben bűnbocsátó szeretetének zálogát adja. „Krisztus szereti az egyházat, és önmagát adta érte, hogy megszentelje, és megtisztítsa a keresztséggel az ige által.” (Ef 5,25-26; LK) És: „Jézus Krisztus a világ világossága, nála van örökké az élet forrása.” (GyLK 699) Isten a gyermekeit az ő dicsőségére teremtette, formálta s alkotta (lásd Ézs 43,7). Ő mindenkor bátorítod: „Ne félj, mert én veled vagyok!” (Ézs 43,5) Az apostolok kiküldésekor Jézus Urunk megparancsolta: „Menjete el tehát, tegyetek tanítványá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében!” (Mt 28, 19) Pál ezt tanítja: „A keresztség által ugyanis eltemettünk vele a halálba, hogy amiképpen Krisztus feltámadt a halálból az Atya dicsősége által, úgy mi is új életben járjunk.” (Róm 6,4) Reformátorunk számára megerősítést jelentett hitharcaiban e tény: „Meg vagyok keresztelve!” „Izrael fiai szárazon mentek be a tenger közepébe, és a víz jobbról-balról falként állt.” (2Móz 14,22) Ez a keresztség előképe is volt, mert „hit által keltek át a Vörös-tengeren, mint valami szárazföldön” (Zsid 11,29). Pünkösdkor mondta Péter az igehirdetése által szíven találtaknak: ti is „térjete meg, és keresztelkedjete meg valamennyien Jézus Krisztus nevében, bűneitek bocsánatára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát” (ApCsel 2,38). Pál és Szilász pedig ezt tanácsolta a filippi börtönőrnek: „Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülj (...). Ő pedig (...) azonnal megkeresztelkedett egész háza népével együtt.” (ApCsel 16,31.33) Jézus Urunk az alázatos és hívó, együgyű gyermekeket állította példaként tanítványai elé: „...ha meg nem tértek, és olyanok nem lesztek, mint a kisgyermekek, nem mentek be a mennyek országába.” (Mt 18,3) Az egész élete, halála s feltámadása hitelesíti az általa elrendelt két szentséget. „Amikor pedig Jézushoz értek, mivel látták, hogy már halott, az ő lábszárcsontját nem törték el, hanem az egyik katona lándzsával átszúrta az oldalát, amelyből azonnal vér és víz jött ki.” (Jn 19,33–34) „A vérben és a vízben a hit az üdvösség és az üdvadományok képét látja. (...) Az óegyházban szerették a víz jelentését a keresztségre, a vért az úrvacsorára vonatkoztatni.” (Lásd: Biblia – Magyarázó jegyzetekkel, 1290. o.) Mit mond dr. Luther Márton? „Krisztus a keresztségbe minden időre belevegyítette ártatlan piros vért. Miért? Mert a szent keresztséget is ugyanaz a vér szerezte meg nekünk, amely értünk kiomlott és bűneinkért megfizetett” Ő ma is minden élő halottnak ezt üzeni: „...térj meg!” „Aki győz, azt öltöztetik fehér ruhába, annak a nevét nem törölöm ki az élet könyvéből.” (Jel 3,3.5) „Szent keresztségünk a váltság pecsétje, / Üdvösségünknek első záloga. (...) / Építsd meg népedet, Szentlélek Isten!” (EÉ 245,4) Ügy legyen!

■ GARAI ANDRÁS

„Isten kezében Luther az ász”

Váci és rádi evangélikusok zarándokútja Wittenbergben és a németországi reformáció emlékhelyein

► Megilletődötten néztünk körül az egykori Ágoston-rendi kolostorban, a wittenbergi Luther-ház emeleti nagyszobájában. Az idegenvezető megmutatta a reformátor és a többi professzor helyét az asztal körül. Megtudtuk, hol foglaltak helyet a beszélgetésekre meghívott diákok, akik szorgalmasan jegyzeteltek az elhangzottakat. A tudós férfiak csupán egyetlen asszonyt engedtek maguk közé – *Bóra Katalint*, a házigazda feleségét. Neki is megvolt a kijelölt helye. Ez a milió ihlette az *Asztali beszélgetések* gyűjteményében olvasható, *Az Úristen kártyája* című szellemes szösszenetet: „Istennek szépséges, pompás és igen erős kártyajátéka van, csupa hatalmasságokból: császárból, királyokból, fejedelmekből van összeszedve, s az egyiket a másikával üti... Végül az Úristen kiosztja a lapokat, s a pápát a Lutherral üti, mert Isten kezében Luther az ász.”

Továbbhaladva egy kisebb helyiségre érkeztünk, ahol Luther házassága volt a téma.

A reformátor és hitvese képével szemközt *Johannes Bugenhagen*et ábrázolja egy festmény. Utazásunk németországi szervezője és vezetője, *Manfred Greinke* unterkatzi evangélikus lelkész magától értődő természetességgel mondja: „Itt látható *Johannes Bugenhagen* wittenbergi lelkész képe. Ő olyan kapcsolatban volt Lutherrel, mint én a ti lelkészetekkel. Amikor Luther Márton *Bóra Katalint* kapta, *Bugenhagen* eskette meg őket. Amikor pedig én kaptam kedves *Majám*at feleségül Magyarországról, *Zebegegyéből*, bennünket a ti lelkészek – *Detre János* – eskett meg a szép váci evangélikus templomban.” (Az említett esküvő négy éve, 2006. július 2-án volt. *Manfred Greinke* a németországi Meiningeni Evangélikus Egyházkerület Gusztáv Adolf Segélyszervezetének – GAW – magyarországi, horvátországi és szerbiai megbízottja és projektfelelőse. Nálunk legutóbb a Nógrád megyei Bokor község evangélikus templomának megújulását támogatták.)

Vezetőnk, *Manfred Greinke*

Harmadik alkalommal megrendezett június végi gyülekezeti kirándulásunk igazi „hitépítő zarándokútra” sikeredett. A keddi esti indulás és az egész éjszaka tartó utazás után másnap reggel kilenc órára érkezünk Torgauban. A város határában találkoztunk *Manfred*dal. Megtekintettük a *Hartenfels*-kastélyt, benne a híres torgau-i csigalépcsőt és a kastélytemplomot, amelyet Luther Márton szentelt fel. A városháza udvarán összeszorult szívvel álltunk a *Nikolai*-templomnál, ahol a felirat szerint az első „evangélikus keresztelejt” tartották 1519-ben. A 13. században épült templomot a Német Demokratikus Köztársaság idején fogdaként és vallatáshelyiségként használták. A *Gyökerek és szárnyak* interaktív kiállítás megtekintésére igyekezve útbajártuk az a házat is, ahol *Bóra Katalin* 1552-ben meghalt. Az első nap programja a torgau-i Szent Mária-templomban ért véget, ahol Luther Márton feleségének a sírja, illetve síremléke található. Feledhetetlen élmény volt a *Bölcs*

Frigyes választófejedelem által építtetett wittenbergi kastély ifjúsági szállásán eltöltött éjszaka. Volt, aki legszívesebben a vártemplom elkerített oldalbejárata előtt verte volna fel a szállását. Többen is szóba hozták az

A tisztás, ahol Luthert „elrabolták”

egykori hittanórák és konfirmáció órák emlékét. Ami akkor távoli tananyag volt, most itt van karnyújtásnyira. A falak, az épületek, a szobák, az emléktárgyak, az utcák, az egész város és környék lenyűgözik a látogatót. Óriási ajándék az evangélikusok családjához tartozni!...

A második teljes nap a wittenbergi Luther-házban, a volt Ágoston-rendi kolostorban kezdődött. Elsételtünk az egykori egyetem épülete előtt. Betértünk *Philipp Melancthon* házába. A kastélytemplomban saját templomunk képével díszített gyertyát gyújtottunk reformátoraink sírjánál, és elénekeltünk evangélikus himnuszunkat, az *Erős vár a mi Istenünket*. Wittenbergi programunk a várostemplomban zárult. Megcsodáltuk, és vezetőnk segítségével kiemeztük a *Lucas Cranach* által festett „reformációi főoltárt”. Késő délután indultunk tovább *Erfurt* városába.

Fiatalok Luther Márton síremléke körül

A második napi szállás után utunk *Eisleben*be vezetett, ahol Luther Márton szülőházát, a városi Szent András-templomot és mellette azt a házat tekintettük meg, ahol reformátorunk 1546-ban meghalt. *Erfurt*ba

A wittenbergi vártemplom oldalkapujánál

viszaérkezve következett az Ágoston-rendi kolostor és a hozzá tartozó templom megtekintése. Luther Márton itt szentelték pappá, és az első miséjét is itt tartotta.

Vacsora után *Kleinrudstedt*be voltak hivatalosak. Ünnepi istentiszteletre, mivel napra négyszáznyolcvan éve (1530. június 25-én) fogadták el az augsburgi birodalmi gyűlésen az *Ágostai hitvallást* (*Confessio Augustana*). Ugyancsak ezen az istentiszteleten iktatták be a körzet új GAW-kincstárnokát is. (A Gusztáv Adolf Segélyszervezetet történetesen épp *Kleinrudstedt*ben alapították.)

Az igehirdető lelkész köszönetet mondott a magyaroknak az 1989-es határnyitástért, amelyet ezen a vidéken sorsdöntő eseménynek tartanak. Kihangsúlyozta a reformáció és az *Ágostai hitvallás* alapvető célját. Biztatást kaptunk, hogy hitünket, hitünk reformatori, hitvallásos igazságait bátran és következetesen védelmezzük meg a korszellem káros befolyásától. Az istentiszteleten a váci és rádi énekkarosok több kórusművel is szolgálhattak. Az ünnepség a templomkertben szeretetvendégséggel zárult.

A negyedik napot *Eisenach*ban, *Wartburg* várában kezdtük, ahol a 13. században *Árpád-házi Szent Erzsébet* is élt. Luther Márton a worms-i birodalmi gyűlést követően – György lovagként, szakállt növesztve – kényyszerült „*Patmoszában*” időzni, s e biztosságos *wartburgi* menedék lett az a hely, ahol görög nyelvből néhány hónap alatt németre fordította a teljes *Újszövetséget*.

Utunkat folytatva megálltunk *Möhra* faluban, ahonnan Luther Márton ősei származnak. Innen *Steinbach*ba vezetett utunk. Rövid erdei séta után érkezünk arra tisztásra, ahol emléke-

zetet vendégszeretetében részesülhettünk. Keresztelő János ünnepe és az *Ágostai hitvallás* elfogadásának négyszáznyolcvanadik évfordulója alkalmából a parókia udvarán tartottunk szabadtéri istentiszteletet, amelyen énekkarunk és a helyi gyülekezeti kórus felváltva szolgált. Az alkalmat közös vacsora és János-napi tűzgyújtás követte. Érdekes volt találkozni egy tipikus „gazdálkodó lelkéssel”, aki mezőgazdasággal, erdő- és földműveléssel is foglalkozik. Sokak szeme tágra nyílt a csodálkozástól, amikor meglátták a kanyarban felbukkanni a mezőről hazatraktórozó papi inges tisztelőt.

Vasárnap reggel *Schmalkalden* következett. A vár és a város bejárása után megtekintettük a helyi templomot. Jártunk abban a templomi szobában, ahol Luther a veseköveitől szenvedve az igehirdetéseket hallgatta. Az ablakból biztatta az igehirdetőket, hogy bátran, világosan és röviden prédikáljanak.

Az *unterkatzi* gyülekezet finom gulyással és remek süteményekkel fejezte ki vendégszeretétét.

A délutáni órákban egy közös csoportkép után elbúcsúztunk. A helyiek indultak a televíziók elé, hogy szurkoljanak az Anglia ellen játszó „*Nationalelf*”-nek, mi pedig a templomi úti áldás után indultunk, mert előttünk állt a 980 kilométeres – hazafelé vezető – autóbuszút. Vendéglátóink továbbjutni, mi pedig hazajutni akartunk.

A „*Nationalelf*” 4:1-re győzött, és – Isten segítségével – mi is győztünk. Győztük a zarándokutakat, rendkívül sokat gazdagodtunk ismeretben lélekben, hitben, közösségben, evangélikusságunkban, de mindenekfelett Jézus Krisztusban. Hétfőn reggel 7 órakor negyvenhat fáradt, de lelkileg feltöltődött, győztes zarándok érkezett haza.

Köszönjük *Manfred Greinke*nek, aki szívét-lelkét beleadta a vezetésbe. Könnytől csillogó szemmel mondta: „Ti, magyarok adatok nekem csodálatos feleséget, én pedig most Isten után nektek is meg akarom hálálni!”

Köszönjük a váci *Kocza Tours* utazási irodának – *Kocza Jánosné* irodavezetőnek, *Kocza János* és *Kocza Szilárd* autóbusz-vezetőnek – a pontosságát, megbízhatóságát és kedvességét! Bármilyen utazásra szívesen ajánljuk őket.

Köszönjük az igei szolgálatokat. Lelkészeink segítői voltak az Evangélikus Hittudományi Egyetemen tanuló fiataljaink – *Sinkó Gábor* lelkész szakos és *Saffarik Boglárka* katekétaszakos hallgató –, akik gondolataikkal a reggeli indítást adták.

Soli Deo Gloria!

■ DETRE JÁNOS

Megfordult a világ?

A Nógrád megyei Mohorán cigányok misszionáltak a magyarokat! Furcsán hangzik, de igaz.

A szügyi egyházközség négy alkalomból álló falumissziós sorozatának harmadik állomása Mohora volt, ahol július 3-án a nyírteleki és görög-szállási cigány testvérek szolgálták énekekkel, biznyságtétellel, lelkésziük, *Györfi Mihály* vezetésével.

És ne gondoljuk, hogy zsiros kenyérral odacsalogatott, de hitbeli dolgokban egyébként teljesen tájékozatlan és idegen lelkű cigányok érkeztek erre a napra, akiket a messzire utazás ingyenes lehetőségével lehetett idecsábítani! Úgy szólaltak meg, hogy a jelen lévő lelkészeknek is leesett az álluk: a tiszta megváltáshat tökéletes ismeretéből és bizonyosságából hangzottak az egyszerű, de őszinte mondatok. Sőt a cigány testvérek énekek között elmondott rövid biznyságtételei egyszerű szavaikkal is választékos nyelven hangzottak. Hiába kerestük volna a lelkésztől eltanult evangélikus „szakszargon” kifejezéseit. Őszinte, tiszta, meggyőződéses Krisztus-biznyságtétel volt az, s aki hallotta, tudhatta: ezek nem „falból” vannak itt, nem mellébeszélnek!

Ugyanez hangozhatott el a csoportot kísérő négy amerikai misszionárius vezetőjétől is. Indiánok közötti missziós szolgálati háttérből érkezve otthonosan érezhette magát velük, és őszinte örömmel – s talán gyermeki csodálkozással is – mondhatta el: Jézus szeret engem!

A SZERZŐ FELVÉTELE

A falumissziós délután eredeti szándék szerint a mohorai cigányok megszólítását célozta meg, de legalább ennyire fontos volt az ott lévő és szép számmal összegyülekezett tősgyökeres evangélikus és katolikus híveknek, akik olyan ajkáról hallották az evangéliumot, amelyekről álmodunk sem gondolták volna. Minden mondatnak egyszerűen hitele, súlya lett: ha ezek az emberek azt mondják, hogy Jézus Krisztus Úr, és életük Jézus kezében változott meg, akkor abban van valami! Ez nem csak olyan papos beszéd!

Megfordult a világ? Meg kell fordulnia! Hamis, tettetett hit helyett őszinte Krisztus-ismeret, az örök élet bizonyossága, megtérés és újonnan születés. A nyírteleki és görög-szállási cigány testvérek között ez nem teológiai tétel, amellyel óvatkodni kell, hanem ez az élet. Ők már tudják, hogy ez az Élet!

Jézus Krisztus hatalma ma is szíveket mentő hatalom, mert a mennyországban még mindig van hely!

■ BLATNICZKY JÁNOS

Ihászai hősök emlékezete

▶ 1849. június 27-én Marcaltó és Ihász között zajlott le a szabadságharc egyetlen Veszprém megyei ütközete. A Marcaltó megtámadására siető Schütte osztrák tábornokot Kmety György tábornok az ihászai pusztán megtámadta, és kétórás heves ágyútűzzel feltartóztatta, de végül az osztrákok erős lovassága visszanyomta a magyar csapatokat Pápa felé.

saját magukkal, vagyis meg tudták hallani lelkiismeretük szavát, fel tudták ismerni a jó és a rossz közötti különbséget. Aki a lelkiismerete ellen cselekszik, az önmagával hasonlít meg, a közösség védelméről pedig senki sem mondhat le ma sem – emelte ki a katolikus tábort püspökség lelkésze.

Kmety honvédek hősiesen küzdöttek a császári csapatok ellen. A csata helyszínét emlékoszlop őrzi, évek óta ide gyűlnek azok, akiknek fontos az ihászai hősök emléke.

Az idei megemlékezést június 26-án, szombaton késő délután tartották. Polczér Sándor polgármester köszöntötte a szép számmal megjelent főhajtókat, majd felkérte Kerecsényi Zoltánt, a pápai Honvéd Bajtársi Klub titkárát emlékbeszédének megtartására. Az ünnepi szónok a százhatvanegyesztendővel ezelőtt az ihászai csatamezőn történtek felelevenítésén túl utalt a Magyar Köztársaság honvédelmi miniszterének a magyar hősök ide emlékünnepe elhangzott szavaira, melyekkel a magyar zászló alatt küzdött hősök tiszteletére hívott fel.

A beszédet követve dr. Hankovszky Béla, a Honvédelmi Minisztérium Katonai Ordináriátusának kiemelt tábort lelkésze és Weltler Sándor evangélikus lelkész tartott elmélkedést. A tábort lelkész a lelkiismeretre helyezte a fő hangsúlyt; szerinte a '48-as hősök egyek voltak

Weltler Sándor példaként állította a hallgatóság elé a vagyontalan evangélikus lelkész fiaként született Kmety tábornokot és a „nép fiát”, az Ihász melletti Pápan diákoskodó, evangélikus felekezetű Petőfi Sándort, aki nemcsak poétaként, de katonaként is merte szolgálni hazáját.

A kékeszürke márványobelisknál koszorúztak az önkormányzat, a Bajtársi Egyesületek Országos Szövetsége – Honvéd Bajtársi Klub, Pápa, a hagyományörző Pápai Huszáregyesület, a Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége képviselői, majd a tömeg a falu végére vonult. A névtelen hős honvédek az úttest szélén álló sírjánál Szabó Árpádné népdalénekes Kossuth-nótákat adott elő, végül a megemlézők ott is elhelyezték a kegyelet virágait.

▶ Forrás: honvedelem.hu

Istentiszteleti rend • 2010. július 11.

Szentháromság ünnepe után 6. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Mt 5,20–26; Róm 6,3–11. Alapige: Zsolt 51,9–11. Énekek: 295., 359.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Balicza Iván; II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé de. 10. Veperdi Zoltán; II., Modori u. 6. de. 3/4 11. Sztójánovics András; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12. de. 10. Donáth László; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38. de. 10. Solymár Péter Tamás; Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4. de. 9. Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) D. dr. Harmati Béla; du. 6. Smidélusz Gábor; VII., Városligeti fasor 17. de. háromnegyed 10. (angol nyelvű, úrv.) Aradi György; de. 11. (úrv.) Aradi György; VIII., Üllői út 24. de. fél 11. Szabó Bertalan; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., Karácsony S. u. 31–33. de. 9. (úrv.) Szabó Bertalan; IX., Gát u. 2. (katolikus templom) de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. 10. Benkóczy Péter; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. dr. Blázy Árpád; XI., Németvölgyi út 138. de. 9. dr. Blázy Árpád; Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) Veperdi Zoltán; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.) ifj. dr. Hafenschér Károly; XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. Kendeh György; Zugló, XIV., Lőcsei út 32. de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; XIV. Gyarmat u. 14. de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; Pestújhely, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Szabó B. András; Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom) de. 10. Ponicás Erzsébet; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11. de. 10. Börönte Márta; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11. (GAS-szószelecsere) Széll Bulcsi; Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24. de. 9. (GAS-szószelecsere) Széll Bulcsi; Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9. Grendorf Péter; Rákosheresztúr, XVII., Pesti út 111. de. 10. Grendorf Péter; Rákoscaba, XVII., Péceli út 146. de. 9. Nagyné Szeker Éva; Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. Nagyné Szeker Éva; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. Hulej Enikő; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom) de. 8. Hulej Enikő; Kispest, XIX., Templom tér 1. de. 10. (GAS-szószelecsere) Vető István; XIX., Hungária út 37. de. 8. (GAS-szószelecsere) Vető István; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. Zólyomi Mátyás; Budafoke, XXII., Játék u. 16. de. 10. Solymár Gábor; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. Endreffy Géza; Pilisvörösvár (református templom) du. 2.; Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem) de. fél 10. dr. Lackné Puskás Sára; Názáret-templom, Mátrászentimre-Bagolyirtás de. fél 12.

Istentiszteleti rend • 2010. július 11. – Balaton

Alsódörgicse de. 11.; Balatonakali du. 2.; Balatonaliga (a Club Aliga területén levő református templom) du. 6.; Balatonalmádi (Bajcsy-Zs. u. 5.) du. 4.; Balatonboglár de. 11.; Balatonfenyves (református templom) du. 6.; Balatonföldvár (városháza) du. 2.; Balatonfüred de. 9.; Balatonszárszó (evangélikus templom) du. 3.; Balatonszárszó (evangélikus üdülő) de. 9.; Balatonszemes de. fél 10.; Balatonszepezd de. 9.; Hévíz du. fél 5.; Keszthely de. fél 11.; Kötöcs de. 10.; Kővágóörs de. fél 12.; Mencshely de. 11.; Nagyvácszony du. 2.; Révfülp de. 10.; Siófok de. 10.; Szentantalfa de. háromnegyed 10.; Tapolca de. fél 9.; Veszprém de. 10.; Zánka de. fél 9.

NÉMET NYELVŰ ISTENTISZTELETEK

Balatonboglár de. fél 10.; Hévíz de. fél 10.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Egy evangélikus polihisztor

175 éve született Herman Ottó

Mint ha kissé elfeledkeztünk volna erről az evangélikus családból származó tudósról. Röviden emlékezzünk hát meg életéről és munkásságáról.

Herman Ottó 1835. június 28-án született Breznóbányán. Apja Herrmann (!) Károly kamarai orvos, anyja Hammersberg-Ganzstuch Franciska volt. Szülei szeretettel gondozták a népes, tősgyökeres német evangélikus családot, szlovák környezetben, magyar érzéssel.

Herman Ottót – breznóbányai iskolás éveitől – a miskolci evangélikus „esperesi köznevelőiskola” iratták be. Itt különösen Mádai Károly nevű tanára ösztönözte az elmélyült tanulásra, és erősítette benne a hazafiság érzését, amelynek jeleként tizenhárom éves korában ágyútisztogatónak jelentkezett a hadseregbe, de gyenge fizikum miatt elutasították. Pályájának alakulására hatott Petényi János Salamon természettudós, zoológus munkássága is

Herman mindig jeles tanuló volt, Világos után mégsem folytatta tanulmányait, hanem egy miskolci lakatosnál, később pedig a korompai gépgyárban dolgozott. Középről megfigyelhette a munkálatok nehézségeit, szociális kérdésekkel találkozott. Ezután a bécsi politechnikum előkészítő tanfolyamára járt, de – anyagi nehézségei miatt – tanulmányait csak később fejezte be, közben pedig több bécsi cégnél dolgozott mint géplakatos. Autodidakta módon tovább képezte magát, főleg a természettudományokban. 1857-ben behívót kapott, de ennek nem tett eleget, ezért – mint „katonaszökevény” – tizenkét évre besorozták. A katonakodásból őrmesterként szabadult 1861 őszén. Innen ered későbbi pacifizmusa.

1863-ban Kőszegen működött mint fényképész Chernel Kálmán mellett. Onnan a kolozsvári Erdélyi Múzeum-Egylet múzeumához került, és Brassai Sámuel mellett dolgozott konzervátorként (1864–1872). Brassai mellett elmélyült vallási toleranciája, és tovább tárgult érdeklődési köre: tudományos dolgozatai, cikkei jelentek meg. Polihisztor mestere mellett ő maga is polihisztorrá

lett. A balközép Magyar Polgár című lap cikkírója, később pedig főmunkatársa volt. Tudóssal kötött tartalmas barátságot. Konzervátorként állatok preparálásával foglalkozott, és

rendszeres terepmunkát végzett az erdélyi Mezőségeken: megfigyelte a madarak vonulását, a jégelhalasztat. 1869 tavaszán tudományos státusát rendezték, a Természeti Társulat első „örsegédjeként” hatszáz forint évi fizetéssel.

1874-ben Budapestre került, és a Magyar Nemzeti Múzeum állattárában lett „örsegéd”. Ő szerkesztette a Természettudományi Füzeteket, majd Aquila néven új folyóiratot alapított.

1889-ben tanulmányúton járt Norvégiában. Az 1891-ben Budapesten megtartott harmadik ornitológiai kongresszusnak egyik tevékeny munkása, majd pedig az általa alapított „Magyar Ornitológiai Központ” igazgatója volt.

Pályája vége felé a fejlődő tudomány és Herman Ottó egyénisége között olyan feszültség keletkezett, amelynek feloldására az idős tudós már nem volt képes.

Herman 1914. december 27-én hunyt el Budapesten. Hamvait a Kerepesi temetőben helyezték el. 1965-ben áthelyezték Miskolc-Felsőhárom temetőjébe, édesapja mellé.

Herman Ottó természettudós volt. 334 akkor ismert hazai madárfajból 81-nek a képét és leírását közölte. Kutatásai helyszínét a hagyományos élet-

formát romboló ipari és közlekedési zónáktól távol választotta meg, az Alföld tanyavilágában. Ő a hazai madártani kutatás megalapozója. Szorgalmazta a tihanyi biológiai kutatóintézet létrehozását. Elindította a hazai ősmemberkutatást, és fellendítette az ősrégészetet. Saját gyűjteményével vette meg a Magyar Néprajzi Múzeum halászati anyagának alapját. Foglalkozott hazánk pókfaunájával: 314 pókfajt ismertetett, ebből 36 új volt.

Néprajzkutató volt. Országjárása, gyűjtőútjai során tanulmányozta a magyar ősfoglalkozásokat (halászat, vadászat, madarászat) és az állattartás technikáját. Az 1896-os millenáris kiállításon ő rendezte az ősfoglalkozások gyűjteményét; ezt a párizsi világi kiállításon is bemutatták 1900-ban. Elutasította a külföld utazását és a provinciális elzárkózást. Az egyszerű emberek életét a környezethez kapcsoltan vizsgálta és ismertette jó gyakorlati érzékkel. A néprajztudós Jankó Jánossal szemben bizalmatlan volt.

Politikus volt. Szinte már gyermekkorában elkötelezte magát a függetlenségi eszmék mellett. Jól látta a felszíni csillogás mögött a gyarmati sorba, nyomorba taszított ország megoldatlan problémáit. Politikai nézeteit nem rejtette véka alá: 1879-től a Függetlenségi és 48-as Párt szegedi képviselője volt. 1887-től Miskolc, 1892–1894 között Török-szentmiklós, 1894–1896 között pedig ismét Miskolc országgyűlési képviselője. Barátságát Kossuthal a távolság ellenére is ápolta: 1877-ben és 1892-ben Turinban meglátogatta.

Támogatta Miskolc és Borsod vármegye múzeumának megalapítását. Az intézmény 1953-tól az ő nevét viseli.

A Herman Ottó-díjat a Magyar Biológiai Társaság alapította, és először 1980-ban adták át. Lillafüred közelében barlangot, Miskolcon, Budapesten és Győrben pedig utcát is neveztek el Hermanról. Az evangélikus tudós munkásságának értékei, eredményei beépültek a hazai tudományosságba.

■ DR. BARCZA BÉLA

Testvér-gyülekezeti látogatás Nagyváradon

A németországi Penzlini Evangélikus Egyházközség nyolctagú csoportja érkezett Nagyváradra június 24-én Hartmuth Reincke lelképásztor vezetésével. A csoport tagjai a Ferihegyi repülőtérrel mikrobuszal folytatták útjukat, és a Nagyvárad Evangélikus Egyházközség tagjai, illetve munkatársai jóvoltából családoknál szállhattak meg.

Egy nappal később a gyülekezetből heten csatlakoztak a vendégekhez, és Mátyás Attila nagyvárad evangélikus lelkész vezetésével kirándulásra indultak az Erdélyi-középhegységben található jósikafalvi gyűjtőtárhoz. Az egyházi kirándulócsoport a Kolozsvári Erdészeti Hivatal házában nyert elszállásolást. A kétnapos kikapcsolódás alkalmat nyújtott a résztvevőknek Erdély szépségeit tájainak és egymásnak a megismerésére.

A hűvös idő és a fákra ereszkedő fellegek sem tudták elvenni a társaság jókedvét. Reggelente szajkók, barázdabillegetők, rigók csivitelésébe vegyült az áhitat imádsága, a háladási hangja. A visszafelé úton a német vendégek Kalotaszeg híres meseteri, a körösői kézművesek remek-

műveiből válogathattak maguknak szebbnél szebb ajándékokat.

Közben a nagyvárad gyülekezet templomában esküvőre gyűlt a násznép. A hűséges Hegedűs család legifjabb férfitagja, Szilveszter állt Isten és a gyülekezet színe előtt kedvesével, kérve a Mindenható áldását. Vasárnap közös istentiszteletre került sor, amelynek keretében a helybéli parókus a vasárnap vezéregyénre épített igehirdetésében hangsúlyozta, hogy „egymás terhet hordozni” azt jelenti: egymás örömeiből és bánatából részt vállalni.

Hartmuth Reincke ugyanezen igekapcsán a penzlini evangélikus templom épületének kettős kereszt alakú téglájából hozott egyet, és hangsúlyozta, hogy a nagyvárad evangélikus gyülekezetét ezentúl is készek terhetek vállalni. A téglát fölé emelkedő gyertya fénye jelképezi, hogy Jézus Krisztus segít mindnyájunknak terheinket hordani. Az istentisztelet végeztével a penzliniek Major Jolán felügyelő asszony családjának vendégszeretettel élvezhették a megismerkedve a családi könyvgyűjtemény legértékesebb darabjaival is.

A nagyszalontai szórvány eseményei az istentiszteletet még örömeiből tették: a vasárnap délutáni istentiszteleten egy újabb kisgyerek, Tanka Regina-Tamara részesült a keresztesség szentségében, reménnyel és boldogsággal töltve el mind a hozzátartozókat, mind a gyülekezeti tagokat.

Alkonyatkor vendégek és egyháztalálkozók újra találkoztak a templom udvarán, ahol a Csabay Árpád segédlelkész által előkészített kerti sütés keretében oszthatták meg egymással tapasztalataikat, élményeiket.

Hétfőn délelőtt a társaság megtekintette az evangélikus óvodát, és ajándékokkal kedveskedett a kicsiknek, aztán pedig Félixfürdő gyógyhatású termálvizével ismerkedett meg. Virágdíszben pompázó lótu-szok és vízírósák gyönyörködtették a fürdőből hazatérő testvéreket.

Az utolsó estén ismét a parókia udvarán gyűlt össze a csapat, az ízletes vacsora mellett jó hangulatú, hosszas eszmecsere folytattak a vendégek és a házigazdák, megállapodván a következő évi találkozás időpontjában is.

■ M. A.

Mindennapi klímaváltozásunk

ECEN-konferencia Prágában

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserpes Csilla

► Az Európai Keresztény Környezetvédelmi Hálózat (European Christian Environmental Network, ECEN) június 9–13. között tartotta nyolcadik gyűlését Prágában, a Nemzetközi Baptista Teológiai Szemináriumban, ahova huszonhárom országból több mint nyolcvan résztvevő érkezett. A találkozón idén először volt jelen Kodácsy-Simon Eszter, egyházunk Ararát munkacsoportjának koordinátora is, aki ezúttal az ECEN-vezetőség munkájában is részt vesz.

– Hányan voltak Magyarországról, és Ön hogyan került kapcsolatba az ECEN-nel?

– Magyarországot négyen képviseltük, ökumenikus színekben. Évekkel ezelőtt hallottam már az ECEN munkájáról, és sok segédanyagukat használjuk is. A konferenciára szóló meghívó hozzám is eljutott, így vettem részt a rendezvényen.

– A konferenciát Mindennapi kenyérünk – a klímaváltozás időszakában élve címmel hirdették meg. A mindennapi kenyér kifejezés kapcsán sok minden eszünkbe juthat, a szervezők azonban a hűsfogyasztást helyezték a középpontba – amit a klímaváltozás összefüggésében az egyéb tényezők mellett talán kevésbé szoktak említeni. Milyen főbb szempontokra világítottak rá az előadók?

– A mindennapi ételkészítés, a hűsfogyasztás és a klímaváltozás kapcsolatát számos megközelítésben hangsúlyozták. Tudósok számításai szerint a hűsfogyasztás az egyik legjelentősebb olyan tényező, amely hozzájárul az üvegházhatást okozó gáz kibocsátáshoz. Ennek oka az intenzív állattenyésztés, valamint a megművelhető területek növelése érdekében végzett tömeges erdőirtás. A hűsfogyasztás csökkentése fontos eszköz lehet a klímaváltozás elleni küzdelemben.

Természetesen nem arról van szó, hogy azonnal vegetáriánussá kellene válnunk, de gondoljunk bele, mennyit

számíthat az, ha a napi két-háromszori hűsfogyasztásunkat heti három-négy alkalomra csökkentenénk! Az ECEN-gyűlés megszív-

relve ezt az egész konferencia alatt húsmentes ételeket kínált – s így is igen változatos, kiváló ellátásban volt részünk.

– Milyen témákat dolgoztak fel az egyes munkacsoportok, és Ön melyikbe kapcsolódott be?

– A konferencián sok szó esett a teremtésvédelem teológiai alapjairól és az egyházak társadalmi szerepvállalásáról. Én a teológiai munkacsoportban vettem részt, ahol azt próbáltuk körüljárni, hogy a teremtésvédelem kérdéseire koncentrálna a spiritalitásnak milyen helye és szerepe van a teológiai gondolkodásban és mindennapi döntéseinkben. A többi munkacsoport az élelmiszer, az ökomenedzsment és az életmódváltás gyakorlati témáin keresztül gondolta végig a klímaváltozás csökkentését elősegítő lehetőségeket. Új, Európát átszelő, kölcsönös meg-egyezésen alapuló társulások alakultak ki a különböző szintű tapasz-

talatokkal rendelkező egyházi szervezetek között.

– Hogyan folytatódik az egyes csoportok munkája a konferencia után, és mikor lesz a legközelebbi találkozó?

– A konferencián felvetett kérdéseket az interneten keresztül tárgyaljuk tovább a következő, 2012-es találkozóiig.

– Egy nemzetközi tanácskozás általában sok élményt tartogat a résztvevők számára. Mi volt az Ön számára a legmeghatározóbb?

– Azt gondolom, ennek a rendezvénynek a legnagyobb értéke a személyes kapcsolatok kiépülése volt. A résztvevők különböző egyházi háttérrel érkeztek, s rendkívül nagy eltérések voltak tapasztalhatók az egyes egyházak ökoteológiai gondolkodásában és ökomenedzsmenti szerepvállalásában. Érdekes és lelkesítő volt megismerni a skandináv és a nyugati országok egyházainak gyakorlatát.

Elgondolkodtató volt annak a dán lelkésznek a példája, aki elmondta, hogy országában az elmúlt három év alatt hatvanhét gyülekezet vállalta, hogy teljesíti azokat a kívánalmakat, amelyek által „környezetbarát gyülekezetté” válhat. Magyarországon sokszor halljuk azt az érvet, hogy könnyű a nyugati országoknak, hiszen sokkal több pénz, időt és energiát tudnak fordítani ezekre a kérdésekre, mint mi. Azonban az említett lelkész szerint ennek a nagymértékű váltásnak egyetlen indítóoka volt: a gyülekezetek látják, hogy a klímaváltozás nem egyszerűen egy divatos szófordulat vagy pusztán elmélet, hanem a mindennapi valóság. S belátták, hogy ők személyesen milyen sokat tehetnek ennek lassítása vagy megakadályozása érdekében.

■ JcsCs

A gyűlés által az európai egyházak vezetőinek küldött levél és imádság olvasható a <http://ararat.lutheran.hu>, valamint a www.ecen.org honlapon. Ez utóbbin további információk is találhatóak a konferenciáról és a szervező munkájáról.

„Dicsérjétek az Urat!” – Sajógömörben van miért!

Nem akármilyen hétfvégjük volt a lutheránusoknak a felvidéki Sajógömörben (Szlovákia) június 19–20-án. A szombati konfirmandusvizsgán nyolc fiatal adott számot arról, hogy az oktatás során megismerte az evangélikus egyház alapvető tanítását. Vasárnap az ünnepi istentiszteleten pedig megvallották hitüket az Apostoli hitvallás és a konfirmáció vallástétel szavaival. Rusznyák Dezső lelkész és a gyülekezet a Szentlélek ajándékaiért imádkozott a fiatalok számára. Endreffy Géza budaörsi lelkész egy-egy bibliai idézettel áldotta meg a konfirmandusokat, akik ezután a gyülekezettel együtt úrvacsorát vettek.

Ilyen lenne egy jól fésült, szabályos konfirmációs ünnep. Minden pontosan így is történt, abban azonban eltért a megszokottól ez a sajógömöri vasárnap, hogy egyúttelünk folytatódott délután is. Folytatódhatott, mert valami már jóval korábban elkezdődött. Mégpedig akkor, amikor a gömöriek pár éve testvér-gyülekezeti kapcsolatot létesítettek a magyarországi Budaörs gyülekezetével.

Arra gondoltunk, hogy majd egyik évben mi megyünk Budaörsre, má-

sik évben ők jönnek Sajógömörbe. Mert máshol is így szokás. A valóság mégis másként alakult: a budaörsiek két év óta havonta jönnek, és gyermek-, ifi- és felnőtt-bibliaórákat tartanak, nyaranta pedig közös táborokban vehetünk részt.

Így nem csoda, hogy a mi konfirmációi istentiszteletünkre a budaörsiek most egy egész autóbussznyi jöttek. És nemcsak ünnepelni, hanem tevékenyen részt venni! Délelőtt énekkaruk szolgált, és lelkészünk végzte az ünnepi igehirdetést is.

Budaörsön szeptemberben évek óta „Édenkert” missziós művészeti fesztivált tart a gyülekezet. Most ezt a bizonyágtevő alkalmat Sajógömörbe „adaptáltuk”. Délután fellépett az Erős Vágy nevű budaörsi keresztény rockzenekar. Színvonalas zenéjük útmutatás szolgálhat a jövőre nézve. Láttuk, mennyi fiatalnak tetszett ez a fajta zene. A budaörsi ifi színdarabban is szolgált, mely sokakat elgondolkodtatott. Természetesen a helyi gyülekezet ének- és zenekara, mi több, a falu óvodásaiól verbuválódott kis csapat is fellépett ezen a gyülekezeti által szervezett első fesztiválon. Olyanok is eljöttek –

nem is kevesen – a község kultúrházába, akik soha nem járnak templomba. Igazi missziói alkalom volt!

Ezen a vasárnapon sokak számára megerősítést nyert, hogy Isten él. Itt van közöttünk minden pillanatban, csak oda kellene kicsit jobban figyelniünk hívó szavára.

Egy ilyen, mondhatni nagyszabású akció nálunk több száz euróba szokott kerülni. De Isten közöttünk járt! Bármerre mentünk a szervezés során, bármit kértünk, mindenki segített. Segített a polgármester, az önkormányzat, az iskola, az óvoda, a „süteménygyárosok”, a vállalkozók és még nagyon sokan. Megmozdult a falu apraja-nagyja.

Így ez nem egy „jól fésült” konfirmációs ünnep lett, hanem egy feledhetetlen esemény – nemcsak a konfirmált gyerekeknek és nemcsak szüleiknek, hanem a gyülekezetnek, sőt az egész falunak is.

Ezen a vasárnapon nekünk, sajógömörieknek – de talán másoknak is – szívünkig hatolt az ige: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből!” (5Móz 6,5)

■ LÓCZY TIBOR (Sajógömör)

EVÉL & LEVÉL

Köszönet és gratuláció Nádásd evangélikus lelkész asszonyának

A Nádásdért kitüntetését 1998-ban alapította a Zala megyei Nádásd Községi Önkormányzat Képviselő-testülete abból a célból, hogy aki a faluközösség érdekében huzamosan önzetlen munkát végez, elismerésben részesüljön.

A kitüntetés olyan társadalmi szervek, egyesületek, magánszemélyek részére adható, amelyek és akik a közösségi élet bármely területén végzett önzetlen munkájukkal átlagon felül járultak hozzá községünk fejlődéséhez.

A kitüntetésnek három fokozata van: az oklevél, plakett és aranygyűrű. Odaítélésükre Nádásd székhelyű szerv, intézmény, egyesület vezetője, illetve nádásdi lakóhellyel rendelkező magánszemély tehet javaslatot írásban a polgármesternél. Odaítéléséről Nádásd község képviselő-testülete dönt.

A díj ünnepélyes átadására minden évben a falunapok keretében kerül sor. Örülhetünk, mert olyan településen élünk, ahol minden évben találkozhatunk egy-két olyan személyt, közösséget, aki vagy amely érdemes a kitüntetésre.

Idén a Nádásdért kitüntetés oklevél fokozatának jutalmazottja Kőrösi Krisztina. A lelkész asszony az evangélikus gyülekezetben betöltött lelkészi hivatásán túl vállalta egy szociális intézmény alapítását, mely hat települési önkormányzat területén látja el az étkeztetést és a házi segítségnyújtást mint szociális alapfeladatokat. Az intézmény a megalakítása óta jól működik, biztos munkahelyet adva több ember – egy összekovácsolódott, igazi csapat – számára. Mintaértékű az intézmény az egyházban is, hiszen példaként emlegetik nemcsak megyénkben, hanem a régióban is.

Ezenfelül a lelkész asszony közösségfejlesztő tevékenysége is jelentős. A fiataloktól kezdve az idősekig valamennyi korosztály részére keresett programokat szervez. Az idősök heti rendszerességgel összegyűlhetnek a szociális központban kialakított helyiségben, és ez biztosít helyet a fiatal korosztály összejöveteleinek is. A lelkész nő több családi napot is szervezett. Júniusban Tamás-mise dallamaitól volt hangos az imaház udvara.

Mindezekből kitűnik, hogy a lelkész asszony önzetlen munkájával átlagon felül járul hozzá – lelki egészségünk karbantartásán túl – községünk fejlődéséhez. Ezúton is kifejezzük gratulációnkat és nagy köszönetünket!

A Nádásdi Evangélikus Szociális Központ kollektívája

HIRDETÉS

Folyóirat-ajánló

Megjelent az Ordass Lajos Baráti Kör független evangélikus teológiai és kritikai lapjának, a *Keresztény Igazságnak* a nyári száma.

Az *Igehirdetés* rovatban id. Zászkaliczky Pál Jób 19,21–25 alapján írt, *Isten keze vert meg engem* című elmélkedése olvasható, mely Visky András Júlia című monodráma-jának előadásához kapcsolódóan hangzott el.

A *Tanulmányok* rovatban Tubán József *Egyházképünk képtelenségei – Episkopális, zsinatpresbiteri vagy kongregacionista egyházmodell?* című írásában az első mellett érvel az utóbbiakkal szemben.

A *Luther-rózsza színei* rovatban Gémes István előadásának befejező része mellett a Magyar Evangélikus Konferencia 2010 márciusában tartott két másik előadása található. *Bándy György*, az öszövetégi teológia professzora a teremtéstörténet és a nemzetségtáblázatok alapján bizonyítja, hogy bibliai alapon nincs különbség ember és ember, illetve nép és nép között. *Käfer István* szlavisztikai professzor előadásában a régi szlovák irodalom számos olyan példáját hozza fel, melyek a szlovák és a magyar nép testvéri egyetértéséről, egymás megbecsüléséről szólnak.

Az *Emlékezzünk* rovatban Kiss Béla *Andor Fiala lelkészek lelkipásztora – adalékok Járosi Andor arcképehez* címmel idézi meg az egykori népszerű tanárt, aki a teológiai tanulmányait befejező fiatal lelkészek sorsát atyai szeretettel kísérte figyelemmel, és lelkipázkodásukat rendszeres levelezéssel folytatta.

A nyári számban Isó Dorottya recenziója olvasható *Fekete Károly A Barmeni teológiai nyilatkozat* című, a Kálvin Kiadónál tavaly megjelent művéről.

A folyóiratszám ára 400 forint. Kapható a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.), vagy megrendelhető id. Zászkaliczky Páltól (2151 Fót, Ibolyás u. 3/a).

A hónap könyve júliusban a Luther Kiadótól 30% kedvezménnyel

Kossuth és az egyházak – Tanulmányok
Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen!
Eredeti ára: 1240 forint.
<http://bolt.lutheran.hu> • E-mail: kiado@lutheran.hu • Fax: 1/486-1229
1085 Budapest, Üllői út 24.

HALÁLOZÁS

Szerdahelyi Pálné lelkészöze Szombathelyen 2010. június 27-én 85 éves korában elhunyt. Temetése július 12-én (hétfőn) 14.45-kor lesz *Itt és János* püspök szolgálatával a szombathelyi Jáki úti temetőben. Jézus Krisztus, a mi Urunk és Megváltónk mondja: „*Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbenem, ha meghal is, él!*” (Jn 11,25)

HÍREK, HIRDETÉSEK

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levél cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

APRÓHIRDETÉS

Kiadó Hegyháthodáson 2 szobás, kertés ház. Érd.: 94/410-474 vagy 30/9597-146.

Használt sípos orgonák jutányos áron eladó. Információ: orgona@lisztakademia.hu, 20/585-9438.

Keresztény, diplomás társkereső. 30/254-0414. www.prokrisz.hu

FIZESSEN ELŐ
LAPUNKRA!

vangelikus.hu

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Ezt mondta Dávid Nátánnak: „Vétkeztem az ÚR ellen!” Nátán így felelt Dávidnak: „Az Úr is elengedte vétkeidet, nem halsz meg” 2Sám 12,13 (1Jn 3,6; Mt 28,16–20; Róm 6,3–8/9–11; Zsolt 51) Micsoda rettenetes mélységből kellett Dávidnak felkiáltania! Házasságtörés és Uriás aljas meggyilkolásának eltervezése terhelte a lelkét. Megbocsáthatatlan bűnök. Vagy mégis van menekülés Dávidnak, és van menekülés nekünk is, amikor bűneink terhe alatt felkiáltunk? Hogyan lehetséges a szabadulás? Talán a véres vezeklés, aszkézis, lemondás segít? Ennél többre van szükség: alázatos bűnvallásra és egész életünk Isten kezébe helyezesére! Mondhatjuk így is: leborulásra a Golgotához! Egyedül Krisztus keresztyénül csendül fel a feloldozó szó: „Az Úr is elengedte vétkeidet.” Kész vagy erre? Elhiszed, hogy neked is kész megbocsátani az Isten?

Hétfő

Ami ugyanis nem látható belőle: az ő örök hatalma és istensége, az a világ teremtésétől fogva alkotásainak értelmes vizsgálata révén meglátható. Róm 1,20 (Jób 9,8–9; 2Móz 14,15–22; Jn 4,27–42) Sokan „égen-földön” keresik az Istent, de nem találják, pedig az ég és a föld is róla beszél. Kutatnak mindenfelé, de nem hallják azt a csodálatos prédikációt, amelyet a teremtett világ zeng Teremtőjéről. Pedig az Alkotóról tesz bizonyosságot ez a gyönyörű világ, amelyet otthonunkként kaptunk, amelynek szépségeiben naponként gyönyörködhetünk. Vedd észre, testvérem, mert oly gyorsan elszaladunk számtalan csoda mellett, oly könnyen megszokjuk életünk, testünk, világunk ezernyi szépségét!

Kedd

Megkoronázod az évet javaiddal. Zsolt 65,12 (ApCsel 14,17; ApCsel 2,32–40; Jn 4,43–54) A 65. zsoltárnak ez a címe: *Hálaadás lelki és testi javakért.* Csodálatos zsoltár egy olyan embertől, aki nemcsak panaszkodni tudott, aki nemcsak a rosszat látta maga körül, hanem észrevette az Isten gondviselését is az életében. Milyen különös és szép ez a kép: Isten az, aki megkoronázza az egész évet az ő javaival. Légy hálás azért, amit Istentől kaptál!

Szerda

Megvizsgálom őket, örömet szerzek nekik a kiállott szenvedés után. Jer 31,13 (Jn 11,40; ApCsel 16,23–34; Jn 5,1–9a) Minap egy középkorú hölgy megkérdezte tőlem: „Lelkész úr, miért sújtott az Isten engem annyi betegséggel?” Én megfordítottam a kérdést: „Miért olyan egészséges és boldog most?” Ez természetes? Ez nem tűnik fel? Ezt nem kell megkérdézni: „Miért gyógyított meg az Isten, miért szólított meg, amikor ezt tényleg nem érdemlem meg?” Isten örömet szerez nekünk a szenvedés után. Ne legyünk annyira rövidlátóak, hogy a legkisebb szenvedést is azonnal számon kérjük rajta, miközben a legnagyobb vigasztalást és örömet észre sem vesszük!

Csütörtök

Krisztus mondja: „A szél arra fúj, amerre akar; hallod a zúgását, de nem tudod, honnan jön, és hova megy.” Jn 3,8 (1Kir 19,11–12; Mt 18,1–6; Jn 5,9b–18) A hetekben átélt rettenetes szélviharok alkalmával mindannyian láttuk a szél erejét és munkáját hazánkban. Ezekben a napokban még inkább elgondolkoztam, hogy milyen különleges természeti jelenség a szél: hetekig észre sem vesszük, hogy van levegő körülöttünk, azután ugyanaz a levegő hatalmas erővel mutatja meg magát. Jézus ezzel a természeti jelenséggel magyarázza meg Nikodémusnak a Szentlélek munkáját, hiszen ilyen a Szentlélek is – olykor nem érezzük, de akkor is belőle élünk, máskor pedig végigsöpör az életünkön vagy közösségeinken, és kifogat a helyéről mindent. Mindezt nem rombolásként teszi, hanem éppen ellenkezőleg: ezzel épít Istennek tetsző életeteket és gyülekezeteket.

Péntek

Áldjátok Istent a gyülekezetekben! Zsolt 68,27 (ApCsel 2,44.46–47a; Jn 19,31–37; Jn 5,19–23) Az elmúlt hetekben készült el gyülekezeti termünk felújítása. Elkészült a szigetelés, megújultak a nyílászárók, és új parketta került a padlóra. Ezzel megvalósult a munka kisebbik része – a nagyobb mindig ezután jön: mindazon dolgok „megújítása”, amelyek a falak között történnek. Megújuló igehirdetés, igehallgatás, imádság, közösség, úrvacsoravétel. Mindezek abban a pillanatban válnak igazán élővé, ha a közösség Istent áldja és dicsőíti. Gyülekezeti életünk akkor kezd megújulni, amikor hálát tudunk adni Istennek mindazért, amit tőle kaptunk. Kezdjük el bátran, és valóban áldjuk Istent a gyülekezeteinkben!

Szombat

Vizsgálj meg, Istenem, ismerd meg szívemet! Próbálj meg, és ismerd meg gondolataimat! Nézd meg, nem járok-e téves úton, és vezess az örökkévalóság útján! Zsolt 139,23–24 (Jel 2,23; Jel 3,1–6; Jn 5,24–30) Bátor kérdés ez az ige a régen élt zsoltárostól! Sok ember inkább bujkálni szeretne az Isten elől, elrejtteni mindazt, ami a szívében van. Ez az ember máshogy gondolkodik, kész vállalni a szívében levő rosszat is, azért, hogy ezáltal meg tudjon tisztulni. Nagy szükségünk van nekünk is arra, hogy az Isten nézzen rá az életünkre, ő próbáljon meg minket, vizsgálja meg gondolatainkat, mert mi magunkat könnyen becsapathatjuk. Az önbecsapásnak komoly ára lehet: letérés az örökkévalóság útjáról, vagyis kárthat. Ettől akar megmenteni minket az Isten azzal, hogy igéjével naponként megvizsgál minket, tükröt ad elénk, megpróbál, segít és vezet, hogy ne legyünk (örök) célt tévesztett emberek.

■ DEÁK LÁSZLÓ

HIRDETÉS

Orgonazenés áhítat lesz a Deák téren 2010. július 11-én este 6 órai kezdettel. Orgonál: *Finta Gergely*. Műsor: *J. S. Bach* művei (*Fantasia super Komm, Heiliger Geist...* BWV 651; *Schmücke dich, o liebe Seele* BWV 654; *Fantasia et fuga in g* BWV 542), *igehirdetés, R. Schumann* művei (*Három fűga BACH témára Op. 60. No. 1, 2, 3*).

A belépés díjtalan. Köszönettel veszünk adományokat az árvízkarosultak megsegítésére.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból július 11-étől július 18-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>20.00 / Duna Tv <i>Carl Orff: Carmina Burana</i> (68') A milánói Scala kórusának hangversenye a Bartók + Európa 2010 miskolci nemzetközi operafesztiválon. Közreműködik: a Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara, a Kassai Állami Színház Kórusa A Carmina Burana Orff műfajmegjelölése szerint: profán dalok énekesekre és énekkarra, hangszerek és vetített képek kíséretében. A darab szövegét egy bajorországi kolostorban talált, 13. századi latin-német-francia nyelvű gyűjteményből válogatta a szerző. A szoprán-, tenor-, bariton-szólóra és zenekarra komponált mű a tavasz, a bor és a szerelem dicsőségét hirdeti.</p>	<p>10.35 / Duna Tv <i>Magyar elsők</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2004) (15') Az első magyar egyetemek 12.00 / PAX <i>Anyuka</i> (portréfilm) (41') 15.30 / Mária Rádió <i>Zarándoknapló</i> Úton Szent Jakab sírházhoz – Vécsey Annamária úti beszélgetése 17.55 / Duna II. Autonómia <i>Magyar vagyok? Nem annak születtem</i> (magyar dokumentumfilm, 2009) (47') 22.55 / Duna Tv <i>Párizs–Budapest</i> (francia dokumentumfilm, 2008) (49') 23.00 / Bartók rádió <i>Dzsesszritkaságok</i>. 180/164. rész: A Beatles és a dzsessz</p>	<p>8.00 / Duna Tv <i>Élő népzene</i> (2010) (26') Diplomakoncert a Zeneakadémiaán 10.00 / PAX <i>Lélek és építészet</i> (portréfilmsorozat) (19') Benczúr László 12.00 / Kossuth rádió Déli harangszó a hidas evangélikus templomból 15.00 / M. Katolikus Rádió <i>Keddi kincsek kalauz</i> (60') 15.45 / Duna II. Autonómia <i>Csávási ballada</i> A sepsiszentgyörgyi Háromszék Táncgyűttes és a jászberényi Jászság Népi Együttes előadása (2009) (78') 16.20 / Duna Tv <i>Párizs, felülnézetből</i> (francia ismeretterjesztő film, 2007) (39')</p>	<p>8.00 / Duna Tv <i>Védett szépségeink</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2006) (29') Budapest növényritkaságai 12.00 / Kossuth rádió Déli harangszó az óságaradi evangélikus templomból 13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebbened bíztunk eleitől fogva”</i> A református egyház féléórása 16.20 / Duna Tv <i>Párizsi szívdobbanás</i> (fekete-fehér francia játékfilm, 1954) (95') 16.34 / M. Katolikus rádió <i>Testvéregyházaink életéből</i> Jelentések a protestáns világból (26') 17.30 / PAX <i>Az Apokrif 1000 hangon</i> (irodalmi műsor) (18')</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>7.55 / Duna Tv <i>Arcélek – Csáky Zoltán műsora</i> (15') Kózbos Kiss Tamás énekmondó, zenész 9.34 / M. Katolikus Rádió <i>Akvarell</i> (26') Kulturális paletta 12.05 / Bartók rádió <i>A Szent Efrém férfikar hangversenye</i> (54') 13.00 / PAX <i>Én vagyok az Ajtó</i> <i>A Zákeus Médiacentrum evangélikációs műsora</i> (35') 13.45 / m2 <i>Magyar évszázadok</i> (magyar dokumentumfilm-sorozat) (21') A „rabszolgatörvény” 19.00 / PAX <i>Poézis együtt</i> (koncertfilm) (55') 22.20 / Duna Tv <i>Machuca</i> (chilei–spanyol játékfilm, 2004) (116')</p>	<p>8.00 / Duna Tv <i>A gyilkostói Szent Kristóf-kápolna</i> (magyar ismeretterjesztő film, 2005) (26') 12.00 / PAX <i>Lehulló lepel</i> (portréfilm) (48') In memoriam dr. Fabiny Tibor 18.00 / Bartók rádió <i>A jövő hét muzsikusa</i> (40') Vásáry Tamás karmester 18.34 / M. Katolikus Rádió <i>Zenémml dicsérem...</i> Fejezetek a kortárs egyházzeneből (26') 21.15 / PAX <i>Bach c-moll partita</i> <i>zene ifjúsági műsor</i> (33') 0.05 / Duna Tv <i>Sírhely kilátással</i> (angol játékfilm, 2002) (93')</p>	<p>9.15 / Duna Tv <i>Főzés? Gyerekjáték!</i> (8') Almás süti angol módra 15.30 / Duna Tv <i>Égi kőfényfák alatt – Nagy László</i> (1980) (45') 15.34 / M. Katolikus Rádió <i>A héten történt</i> Közéleti elemző műsor (56') 16.20 / Duna Tv <i>Színházi Műhely</i> (40') Magyar színházak kisvárdai fesztiválja 17.10 / PAX <i>Jézusnak zenélek</i> (koncertfilm) (37') 19.35 / Bartók rádió <i>Közvetítés a firenzei Teatro Comunale Operaházából</i> <i>Janáček: A ravasz rókaácska</i> (háromfelvonásos opera) (120') 21.20 / m2 <i>Janika</i> (fekete-fehér magyar vígjáték, 1949) (74')</p>	<p>8.00 / M. Katolikus Rádió <i>Mesebolt</i> (30') Csukás István – Bergendy István: Süsü és a sárkánylány 8.15 / Duna Tv <i>Rigoletto</i> (amerikai–kanadai játékfilm, 1993) (98') 8.30 / Kossuth rádió <i>Az én ügyem</i> (30') Vasárnapi iskolák 12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó az iklandi evangélikus templomból</i> 12.05 / Duna tv <i>Élő egyház</i> (26') 14.35 / m1 <i>Cannes 2010</i> Film a 63. cannes-i filmfesztiválról 18:30 / PAX <i>Pilátus</i> (koncertfilm) (21') 21.30 / Duna Tv <i>Szeresd apádat!</i> (francia játékfilm, 2002) (99')</p>

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu, www.evangelikusselet.hu

Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com).

Rovatvezetők: Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518;

fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

